SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ EYLÜL'88
Sayı: 4/6 Fiyatı: KDV Dahil 1500 TL

POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER
SİYASAL CİNAYETLER - SHP KURULTAYI
İŞÇİ HAREKETLERİ - REFERANDUM VE SEÇİMLER
İsmail Arguvanlı

□

12 EYLÜL 1988: SOSYAL MÜCADELE TARİHİMİZ
BİR DÖNÜM NOKTASINDA
Doğan Dicle

□

İSP VE FAŞİZM ÜZERİNE BAZI HATIRLATMALAR
Sırrı Öztürk

□

BİR İSP'NİN OMURGASINI OLUŞTURACAK
BAZI TEMEL NOKTALAR
Ali Özdoğu

□

KÜRT SORUNU BOYUTLANIRKEN "TEHLİKELİ İLİŞKİLER"
Temel Demirer

□

"SOSYALİST BASIN SUSTURULAMAZ" DEMEDEN ÖNCE...
Hüseyin Alevli

□

KÖSTEBEKLER...
Talat Turhan

□

THKP-C GERÇEĞİ
Bingöl Erdumlu

□

SAĞLIK BİLGİSİ KULLANIMININ TARİHSEL GELİŞİMİ
VE BİR (ÖRNEK) OLANAK ÜZERİNE
Dr.İlker Belek

□

KİMLİK ARAYIŞI
İbrahim Ender

□

DEVRİMCİ DAYANIŞMA, İLKESELLİK VE CEZAEVLERİ
Halit Çabalı

□

ŞİİRLERİYLE: **Mustafa Güçlü-Erich Fried-Z.Abidin Sönmez**
Hakkı Özkan-Ferhan Ercan-Temel Demirer-Ahmet Yıldırım

□

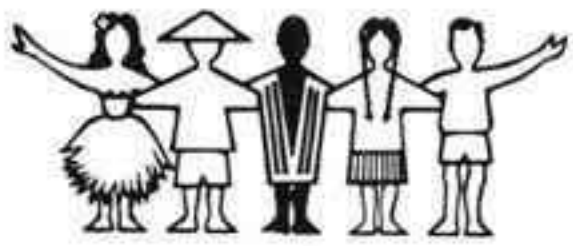

ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

☐ KADIN VE MARKSİZM **Marx-Engels-Lenin-Stalin**	3500
☐ BULGARİSTAN TARİHİ **Nikolay Todorov**	1500
☐ TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST TOPLUM KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ **V. Kelle-M. Kovalson**	4400
☐ SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ VE 1961 ANAYASASI **Bülent Tanör**	4400
☐ DOĞANIN İNSANLAŞMASI **Dr. Serol Teber**	4400
☐ DEMİR ÖKÇE **Jack London**	3500
☐ IŞIĞIN KAVGASI **Mehmet Aydın**	700
☐ MARX'IN SOSYOLOJİSİ **Henri Lefebvrè**	3500

Dağıtımını Yaptığımız:

☐ BOMBA DAVASI-SAVUNMA-1 **Talat Turhan**	3000
☐ BOMBA DAVASI-SAVUNMA-2 **Talat Turhan**	4400
☐ EMEKÇİNİN TÜRKÜSÜ **Mihneti**	650

Öncü Kitabevi Yayınları: Babıali Cad. No: 8 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 526 55 13

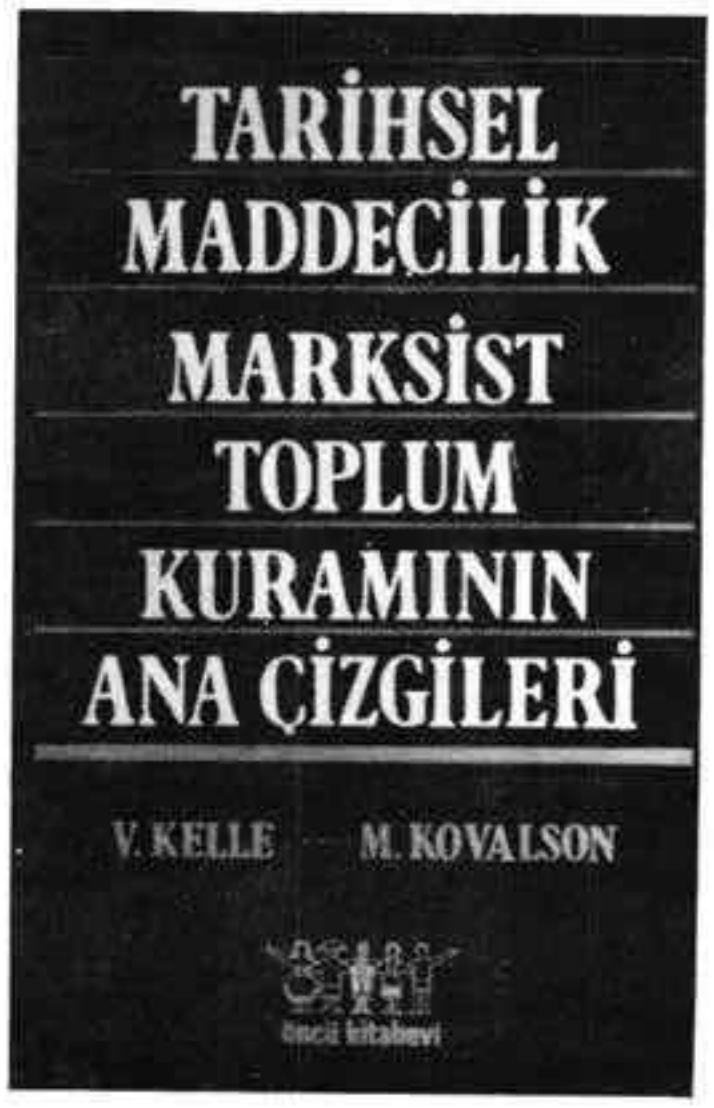

S O R U N

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: EYLÜL'88

Sayı: 4/6 Fiyatı: KDV Dahil 1500 Tl.

☆

İ Ç İ N D E K İ L E R

□ **Sorun**	:	OKURLARLA BİRLİKTE	2
□ **İsmail Arguvanlı**	:	POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER	3
□ **Mustafa Güçlü**	:	YAKTIK AVUÇLARIMIZDA	20
□ **Erich Fried**	:	KORKU VE KUŞKU - SORULAR YANITLAR - BAŞKENTTE	21
□ **Doğan Dicle**	:	12 EYLÜL 1988: SOSYAL MÜCADELE TARİHİMİZ BİR DÖNÜM NOKTASINDA	22
□ **Hakkı Özkan**	:	DAVULLAR - KAN	25
□ **Sırrı Öztürk**	:	İSP VE FAŞİZM ÜZERİNE BAZI HATIRLATMALAR	26
□ **Temel Demirer**	:	GÜNLERİN İÇİNDEN	29
□ **Ali Özdoğu**	:	BİR İSP'NİN OMURGASINI OLUŞTURACAK BAZI TEMEL NOKTALAR	30
□ **Ferhan Ercan**	:	YARIN YOK	33
□ **Temel Demirer**	:	KÜRT SORUNU BOYUTLANIRKEN «TEHLİKELİ İLİŞKİLER»	34
□ **Z. Abidin Sönmez**	:	HALAY - BAŞIM GÖK KADAR AĞIR	43
□ **Hüseyin Alevli**	:	«SOSYALİST BASIN SUSTURULAMAZ» DEMEDEN ÖNCE...	44
□ **Talât Turhan**	:	KÖSTEBEKLER...	50
□ **Bingöl Erdumlu**	:	THKP - C GERÇEĞİ	61
□ **Dr. İlker Belek**	:	SAĞLIK BILGİSİ KURAMININ TARİHSEL GELİŞİMİ VE BİR (ÖRNEK) OLANAK ÜZERİNE... II	66
□ **İbrahim Ender**	:	KIMLİK ARAYIŞI	72
□ **Halit Çabalı**	:	DEVRİMCİ DAYANIŞMA, İLKESELLİK VE CEZAEVLERİ II	75
□ **Ahmet Yıldırım**	:	UNUTMA	80

☆

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 4/6 Eylül'88 (Şimdilik iki ayda bir çıkar)☆ **Fiyatı:** KDV Dahil 1500 Tl. ☆ **Sahibi ve Yönetmeni:** Sırrı Öztürk ☆ **Yazı İşleri Müdürü:** Zeki Öztürk ☆ **Yönetim Yeri ve Adresi:** Babıali Cad. Bozkurt Han No. 6/2. K/1 Cağaloğlu - İst. ☆ **Tlf:** 527 45 38 ☆ **Dağıtım:** BİRLİKTE YAYINCILIK ve NER Dağıtım (531 07 60) ☆ **Dizgi Baskı:** Eskin Matbaası ☆ **Abone Koşulları:** Yurtiçi (6 sayı) 7000 Tl. Yurtdışı 25 DM. ☆ **Abone Bedeli:** Posta Çeki: 98213 ya da Döviz Hesap No, 18474 T. İş Bankası Türbe Şubesi İstanbul adresine gönderilebilir. ☆ Yazılı metinler kaynak gösterilerek kullanılabilir ☆ Yayın ilkelerimizle bağdaşmayan ilânlar kabul edilmez.

OKURLARLA BİRLİKTE

SORUN bu sayısıyla nerdeyse bir yılını dolduruyor. Önümüzdeki günlerde bu süreci değerlendiren bir yazıyı sunacağız. SORUN, B.K.Dz.'nin 1. ve 2. sayısının yayımı mahkeme kararıyla durdurulup, hakkında bir de dava açıldıktan sonra, duruşmaların devam ettiğini ve sürekli ertelendiğini okurlarımıza duyuruyoruz.

Eylül ayı, 12 Eylül «ara rejimi»ni, faşizmi hatırlatıyor. 8. yılını dolduran bu süreç öğretici derslerle dolu. Türkiye solu faşizm olgusunu gündeme getirmemek için bir kez daha düşünmek zorunda. 1 Eylül ise aynı zamanda Dünya Barış Günü. Faşizmle Barış aynı yerde durmuyor. «Faşizme lanet! Barışa binlerce selam!» derken, elbette sünepe bir barış anlayışını kasdetmiyoruz. Tutarlı bir barış mücadelesi, aktif olmayı öne çıkarıyor. Dünya Barış Günü'nü okurlarımızla birlikte kutluyor, barış düşmanı güçlere kin duyuyoruz.

SORUN'un 5. sayısında, yönetmen arkadaşımızın çeşitli araçlarla sıkça gündeme getirdiği ve işlediği, ve ayrıca, «15-16 Haziran Direnişi'nin 18. Yıldönümünde Partili Mücadelenin Neresindeyiz?» başlıklı yazısında yeniden vurguladığı: «İSP'nin kadro ve kesimler arası bir Kurultay'da tartışılması ve oluşturulması» konusundaki düşünce ve öneriler, bunun biçim ve yöntemlerinin, bir çok kesim tarafından dikkatle incelendiği edindiğimiz bilgiler arasındadır. SORUN, yüreği bu biçimde çarpan onlarca kadronun varlığından haberlidir. SORUN, ayrıca, «İSP'nin oluşturulması» düşüncesini bilince çıkarmak için, doğru bildiği bir çizgiyi sürekli olarak bilince çıkarmak istiyor. Elbette bu hattı savunan tek odak SORUN kadrosu değildir. SORUN'un yapmaya çalıştığı, çok yönlü çabalardan yalnızca birisidir. Bu olumlu çabalara rağmen, «Örgütlü Oportünizm»[1], varolan açmazları karşısında sürekli kılık değiştiren, laçka ilişkileriyle her eşiği aşındırmaktadır. Ağa düşenler karşısında, devrimci ve radikal niteliklerini koruyan pek çok kişi, kesim ve kadronun «Örgütlü Oportünizm»in önüne proleter devrimci bir set çekeceği de bilinmelidir.

Dergi faaliyeti, bazı düşüncelerin geliştirilip güçlü kılınmasında önemli araçlardan biridir. İlerdeki sayılarımızda konu ile ilgili pek çok yazıyı okurlarla birlikte tartışacağız.

Gelecek sayımızda, «Bir Siyasi Program Taslağı», «Masonluk ve Emperyalizm» gibi önemli bir çok araştırmayı, ve henüz yayımlayamadığımız onlarca arkadaşın yazılarını birlikte sunabileceğimizi düşünüyoruz.

Daha nitelikli ve donanımlı bir SORUN'u birlikte üretmek umuduyla...

SORUN
15 Ağustos 1988

1 Sırrı Öztürk, **Oportünizm Yargılanıyor,** Sorun Yn. 1980.

Politika Cephesinden Önemli Gelişmeler

Siyasal «Cinayet»lerin Bilinen Doğası: İsmail Arguvanh

☐ 18 Haziranda ANAP kongresinde Başbakan Özal'a bir «suikast» girişiminde bulunuldu. Başbakan, kendisine sıkılan iki kurşundan biriyle hafif yaralandı. Özal'ın «koruma» görevlileri ise atış talimleriyle bir çok insanın yaralanmalarına neden olurlarken panik havasını büyütmekte gecikmediler. Sıktıkları 50 kurşundan birisi de «suikastçi»yi kolundan yaraladı. «Suikast» olayı ne denli kınanacak bir olay ise koruma görevlilerinin sorumsuzluğu da o denli kınamayı gerektiriyor.

İlerici-devrimci kadrolar siyasal suikast olaylarından kaçınır. Bu türden olayların, burjuvazinin politik militarist odaklarınca manüple edilerek, ilericiler üzerinde devlet terörünün meşrulaştırılmasının aracı olarak kullanılmasına izin vermek istemezler. Bu yolla, burjuvazinin üretip sıçratmak istediği çamurlardan sakınırlar. Sosyal mücadeleyi bu alana çekmek isteyenlerin karanlık hesapları her zaman varolmuştur. Nitekim bu «suikast» olayının arkasında faşist odakların planları ortaya çıkmaktadır. Bunlar biliniyor. Bilinmesinin avantajlarına rağmen, bu tür olaylar karşısında toplumda gerekli tepkilerin oluşturulamaması anlaşılır değil... Ya da bu türden kanıksamalara hak vermek mümkün değil. Yaklaşık son 20 yıldır benzer senaryolar kitle iletişim araçlarının katkısıyla kamuoyunu şaşırtmanın, yanıltmanın aracı olarak kullanılagelmiştir. Örneğin en son bu olayda daha ilk günde Tercüman gazetesinin PKK'yı sorumlu tutması basının bu tür senaryolarda rolünün küçük olmadığını gösteriyor.

Bizim gibi ülkelerde bu türden senaryolar ve bunun akabinde estirilmek istenen devlet terörünün meşrulaştırılmasında epey yol alındı. CİA ve yandaş örgütlerin eliyle, aracılığıyla bu türden senaryolar ve politik manevralarda epeyce uzmanlaşıldı. Bizim gibi ülkelerin sosyo ekonomik yapıları ve emperyalizmin çıkar ilişkileri gereği, burjuva anlamda da olsa demokrasinin yerleşmesi mümkün değil. Sık sık askeri-faşist diktatörlükler iş başına getiriliyor. Bir toplumun uzun süre diktatörlükle yönetilmesinde de er geç patlamalara yol açıyor. Ayrıca burjuvazinin iktidar alternatiflerinin tükenmesini de beraberinde getirebiliyor. Bu nedenle, «diktatörlükler» hep «demokrasi, özgürlük» adına işe başlıyor. Varolan sınırlı demokrat-devrimci kişi güç ve kurumları yok ederek görevini yerine getiriyor.

Askeri diktatörlük uygulamalarının tepkisiz kalması da elbette düşünülemez. Tepkilerin yoğunluğu ve şiddetlerine göre «hava delikleri» açmak kaçınılmaz hale gelebiliyor. «Demokrasiye geçiş» imaji, bu

doğrultuda nisbi esnemeler bu işin araçlarını oluşturuyor. Ancak araçlar bu kadarıyla sınırlı değil. Bu tür araç ve manevralarla toplum «ehven-i şer» arayışına sokulurken, diğer taraftan elde saklı tuttukları var: «Anarşi» hortladı, ya da sürekli bir anarşi var görüntüsünü kaybetmek istemiyorlar. Bu yüzden yaratılacak, ya da ortaya çıkan olaylar kendilerini meşru bir zeminde tutabilmek için elzem oluyor. Pek çok özel örnek ile kanıtlanabilecek bu türden senaryo ve manevralar geneldir, biliniyor.

Özal'a «suikast» olayını da böyle bir halka içinde düşünmek mümkün. Ustaca planlandığını gösteriyor. Yetkililer henüz olayın mutfağını araştıran bir tutum sergilemiyorlar. Sezgi ve karinelere dayalı yapılan yorumlarda yasal engele çarpıp geri geliyor. «Suikastı gerçekleştiremeyen» Kartal Demirağ'ın CİA, MOSSAD ve MİT odaklarınca kullanılan kiralık bir katil olup olmadığı, aynı soydan, Mehmet Ali Ağca'nın serüvenini haklı olarak akla getiriyor.

«Suikast» olayı ile, iç ve dış gerici ittifakın çıkarlarına bir ömür boyu hizmet etmiş birisi gözden çıkarılmak mı istendi?... Ya da Özal, yaptığı uygulamalar unutturularak böyle bir olayla yüceltilmek mi istendi?.. Ya da, «memleketi bir türlü kurtaramayan» askeri darbe niyetlilerine yeni bir olanak mı sağlanacaktı?.. Daha pek çok soru sıralanabilir. Bilinmesi gereken bir şey varsa, o da taşların hiç bir zaman tek bir kuş için atılmadığıdır.

Türkiye de bu tür tertiplerle daha çok karşılaşılacak, durum bunu gösteriyor.

Futbol, Barış ve Kardeşliğin Aracı mı, Salgın mı?

□ Avrupa Futbol Şampiyonası «görkemli» geçti. Kapitalist Batı, bu spor karşılaşmasında tekelci sermayenin yörüngesinde hop oturup hop kalktı. Kitleler, sözü, müziği, giysisi ve her türden aksesuarlarıyla bu spor çılgınlığının uzantısında ipnotize edildi. Tekeller bol para kazandı, olaylar çıktı ve kapitalist yabancılaşmanın esiri insan selleri enerjilerini döküp boşaldı. Sosyalist Doğu, bu spor çılgınlığına centilmenliği, kardeşlik ve dostluğu propaganda etmek istedi. Özellikle Sovyetler Birliği takımı, disiplin ve kolektif oyun anlayışıyla, kapitalist bireyciliğe, artistliğe, coşku ve çılgınlıklara meşrebince bir renk kattı. Elbette anlayana... Marx, Engels ve Lenin'in posterleri ile Orak Çekiçli Kızıl Bayraklar türibünlerdeki coşkuya neleri iletmek için getirilmişti?.. Spor ile siyaset ilişkisi, çağımızda, savaş ve barış ikilemi kadar önemlidir.

□ Anadolu sermayesinin güçlendiği yörelerde «futbol»a olan «ilgi» de giderek artıyor. Son yıllarda spor tesislerine yönelen büyük yatırımlar, neredeyse cezaevlerine yapılanları aştı... Niyet ortada: Emekçi halkımızın hak arama ve direniş geleneklerini bu alanda sağmak... 1. Lige terfi eden Anadolu takımları büyük transferlerle, yabancı futbolcu getiriyor. Malatya Spor'un Brezilyalı yaşlı futbolcuları ilginç bir

örnek oluşturuyor. Doğu'daki insanımız, bir yandan GAP projesiyle beyaz tüketim mallarına kavuşacak, öte yandan Brezilya vari stadyumlarda haykıracak. Bu tabloya birde Çetin Altan'ın önerisine uyup, «halka dans etmeyi»de öğretebilirsek, o zaman Özal'ın hayalleri gerçekleşir, Japon halkı gibi, Doğulu insanımızda robotlaşır.

2. Boğaz Köprüsü, Bilim, Teknik, Nazar Boncuğu, Hanedanlık Özlemi...

□ İstanbul'un 2. Boğaz Köprüsü büyük törenlerle açıldı. Japon sermayesinin büyük katkısıyla gerçekleştirilen bu köprü inşaatı, milyarlarca dolara mal oldu. Gerek Japon gerek Türk ilgililer «hanedan geleneği»ni hatırlatan konuşmalar yaptı. Semra Özal «hanedan» geleneğinin bir nişanesi olarak bu çağdaş tekniğin simgesi esere bir de nazar boncuğu taktı. Başbakan Özal, «Japon mucizesi»ne sık sık göndermeler yaparak düşlerini dile getirme fırsatı elde etti. Japon halkını maddi ve manevi sömürüp robot haline getiren «Japon mucizesi» propaganda edilerek uluslararası tekelci sermayenin ülkemiz için düşündüğü «hayırlı» planlardan biri böylece bir kere daha açıklandı. İşçi ve emekçi sınıflar, burjuvazinin bu azgın iştahıyla baskı ve sömürü altında tutulmak isteniyor.

2. Boğaz Köprüsü insanoğlunun, aklın ve bilimin, tekniğin bir zaferi olarak bir «gerdanlık» misali Boğazı süslüyor. Öte yandan geri kalmış bir ülkeye bilinçle pompalanmış «otomativ sanayi»nin ülkeye neye mal olduğunu, uluslararası tekellerin sömürü ağına nasıl da düşürüldüğünü, ülkenin kalkınmasını nasıl da gerçekleştirmediğini gözler önüne sermesi bakımından çok ilginç bir çelişkiyi de sergiliyor. Uluslararası tekelci sermayeyi ve NATO'yu besleyen lüks karayolu yapımı ve taşımacılığı, fukara halkımızın kesesinden hovardaca çalınan milyarlarla yapımı gerçekleştirilen köprüler, düşünce ve davranış dünyamızı da ters yönde etkileyen bir işlev görmektedir. Yanlış kentleşme, çarpık sanayii ve otomativ sanayii'nin pompalanması ülkenin «kalkınma»sı olarak gösteriliyor. Yerli faşistlerimizin bu türden cafcaflı tören ve demagojileriyle yağmalanan Türkiye kalkınmıyor, daha çok dışa bağımlı hale getiriliyor. Sosyal hayat işçi ve emekçi sınıflar açısından dayanılmaz kertededir. Doğanın, toplumun bütün dengeleri, insanımızın ileri gelenek ve ahlâkını bozmak için değiştiriliyor.

Türkiye «otomativ sanayii»n ağına düşürülmüştür. 2. Boğaz Köprüsü ve lüks yollar kompleksiyle «küçük amerika» model ve özlemlerine biraz daha yaklaşılmış oluyor.

Heyelan, Yılların İhmali ve ANAP'ın Politikası

□ 27 Haziran 1988 günü, Trabzon ilinin Maçka ilçesine bağlı Çatak köyünde meydana gelen toprak kayması daha önce hesapsızca açılan kara yolu nedeniyle 63 insanın canını aldı. Yöre insanının evleri, işyerleri yıkıldı, tarlaları mahvoldu. Toprak altındaki cesetlerin çıkarılması işlemi günleri aldı. ANAP'ın bu «tabii afet» karşısındaki ih-

mali gözler önüne serildi. Yöre halkı bu «ihmali» protesto etti.

Ülkede giderek artan «tabii afet»ler aslında ülkedeki kapitalist yağmayı, yılların biriktirdiği problemleri ve çapsız burjuva politikacılarının kara yolu politikasının tutarsızlığını, ülkemizin yeraltı ve yerüstü servetlerini nasıl hesapsızca harcandığını öğretiyor. Hangi konuya el atarsanız atın, altından yüzyılların ihmali ve ülkemizin yağmalanması çıkıyor. Doğanın orman örtüsü yağmalanmış, tarihsel kültürel servetlerimiz yağmalanmış, kentler yağmalanmış, göller, akarsular, deniz kıyıları, madenler vs. «yap işlet devret» önerileriyle «serbest pazar»lara peşkeş çekilmiş.

Ülkemizin en büyük zenginliği, doğa ve insan dengeleri bozulup, kapitalist emperyalizmin çıkarlarına alet edilince her türlü «tabii afet» gündeme geliyor. Sel, heyelan, orman yangını, zelzele olunca «çağ atlayan» Türkiyenin cilası dökülüyor. Çıplak gerçeklik hiç bir demagojiyle gizlenemez. Büyük kentlerde, kışın, olağanın dışında kar yağmaya görsün, sanki bir genel grev geçirmişcesine hayat felç oluyor. İlerici ve devrimci insanımızın çapsız burjuva politikacılarını sorgulayıp teşhir etmediği şartlarda, gündeme elbette «tevekkül» girecektir. Türkiye solunun hayatın her alanında hesaplaşıp sorgulayacağı çok şey vardır. Hayat ve mücadeleden kopuk «aydın» dalaşları yerine iş yapılmasını öne çıkaran çalışkan birimler, işçi ve emekçi halkımızın güven ve sevgisini kazanıyor. Emekçi halkımız sezgileriyle olup bitenleri anlamaya çalışıyor. Bu süreçte bizler ne yapıyoruz?

Silahların Gölgesinde...

☐ ANAP lideri, «açılış» törenleri nedeniyle halk arasına girmeye başladı. Kütleler «işsiz» ve «aç» olduklarını bu vesileyle de haykırıyor. Bu da Özal'ı sinirlendiriyor. Ancak halka karşı tevcih edilmiş silahlı koruyucuların baskısı altında halka hitap edebilenler, lüks uçak ve helikopterlerle alanların dışına çıkabiliyor. Karayolları adım adım silahlı kuvvetlerle takviye ediliyor. Yaşanan gerçeklik «demokrasi»mizin ne de «güzel» işletildiğini göstermesi bakımından öğretici. Gidişatın aynı tempoda sürdürülmesinden yana olduğumuzu salık veririz!..

Ceza Kanunu Yeniden Değiştiriliyor

☐ TCK'nu yeniden değiştiriliyor. Faşist İtalyan Ceza Hukukunu ülkeye adapte edenler elbette burjuva demokrasilerinin gereği, ünlü 141 ve 142. maddeleri asıl kimliğine kavuşturmayacaktır. Türkiye solu bugüne kadar bu kanunların kaldırılması yolunda mücadele etti. Bu saatten sonra, TCK'nun bu ünlü maddelerinin kaldırılması ya da «yeni» bir yorumla işletilmesini talep etmeyelim. Baskı ve terör ortamlarıyla «demokrasi»lerini işletenler yaşadıkça ülkemizin nasıl demokratikleştiğini de görecektir: İşçi ve emekçi sınıflar üzerinde kurulan burjuva baskı ve sindirme politikalarının daha iyi özümlenebilmesi için bu kanun maddeleri yerli yerinde kalmalıdır; bakarsınız, günün

birinde, bir «altı okka» savcı çıkar, birilerini bu maddelerden yargılayıp mahkûm eder...

«Vatandaş Türkçe Konuş!..»

□ Doğu'da ana dilinde konuşan insanlarımıza, cezaevinde ana dilinde konuşmak isteyenlere, mahkemelerde ana dillerinde savunma yapanlara, «Vatandaş, türkçe konuş!» deniliyor. İkinci Dünya Savaşı döneminde de böyle bir kampanya vardı. 2 Temmuz 1988'de Çeşme'de yapılan «Müzik Festivali»ne 19 ülke katıldı; biz de, «Vatandaş türkçe konuş!» kampanyasını hatırladık. Türkiye'nin ingilizce sözlü bir şarkıyla katıldığı festivalde, konuk Sovyet sanatçıları türkçe parçalar söyledi...

İşkenceye Devam...

□ Basın yazıyor: «TİKKO» operasyonuyla «gözaltına» alınan 16 yaşındaki bir kızın ırzına geçildi. «TKP» soruşturması nedeniyle Piyade Yedek Subay Okulundan emanet alınıp sorgulanan genç, «intihar» ettiği için karakoldan «ölü» çıktı. Bu iki taze habere her gün bir yenisini eklemek mümkün. Basına yansıtılan haber ve ilanlar karşısında, işkencenin «diyalektiği» ile ülkedeki «demokrasi»nin encamını bilenler daima ilerici insanımızın yanında yer alıyor. Doğrusu da budur. ANAP yönetiminin işkence ve «demokrasi» konusundaki iki yüzlü politikası böylelikle bir kez daha tekzip edildi.

SHP Kurultayı ve İSP'nin İşlevi

□ SHP, programı, iktidar anlayışı ve örgüt yapısıyla Batı'daki gibi sosyaldemokrat ya da sosyalist bir parti değildir. SHP bugünkü konumuyla tipik bir burjuva, liberal, demokrat bir parti görünümündedir. Gerek CHP'nin gerekse o mirasın uzantısı SHP'nin gerçekten sosyaldemokrat bir parti olabilmesi için önce Marksizmden esinlenmesi, ondan sonra bu ideolojik kaynağı revizyondan geçirmesi gerekecektir. Batı'daki sosyaldemokratların serüveni böyledir. CHP ile SHP'nin «sol» sazı çalması ülkedeki hakiki solun işbaşı yaptırılmayışı sürecinde oluşmuştur. Çünkü başka çareleri yoktu. SHP, Marksizme karşıdır; antikomünisttir; şovendir; NATO ve AET ile iyi ilişkilerden yanadır; uluslararası tekelci sermaye ile bir çelişkisi yoktur; faşizm tehlikesine karşı tutarlı bir politika izlememektedir; kitle hareketlerinden ödü kopmaktadır; ANAP karşısında sünepe, teslimiyetçi bir politika izlemektedir; geleceğini ANAP'ın kendiliğinden çöküşüne bağlamıştır, vs...

Ülkemizde hakiki sosyaldemokrat çizgiyi temsil etmek durumunda bulunan, fakat «komünizm» çağrışımı yapan parti; TBKP'dir.

İSP'nin oluşturulup yerini aldığı şartlarda siyasi yelpaze yerli yerine oturacak, komünist, sosyalist, sosyaldemokrat siyasi çizgiler netleşecektir. Ülkedeki, siyasi kargaşa ile sapla samanın ayrılması böyle-

ce ortaya çıkacaktır. Siyasi mücadelenin bugünkü gibi, ne idüğü belirsiz bir şekilde sürdürülmesi kapitalist emperyalizmin bir oyunudur. İşçi ve emekçi sınıfların çıkarı bu oyunun bozulup, her siyasi eğilimin hakiki kimliği ile toplumda yerini almasından geçiyor. İşçiyi, emekçiyi, gençliği bu karambolde bir seçim yapmaya zorlayan anlayışlar, ya burjuvazinin bilinçli görevlisidir, ya kör bir kariyerist, ya da ahmaktır.

Bir İSP'nin sosyalist, sosyaldemokrat, radikal, vö. siyasi akımlarla parti düzeyinde geçici, şarta bağlı iş ve eylem birliği yapması, hareketin geçtiği konağın durumuna o günkü kuvvet ilişkilerine bağlı olarak gündeme gelebilir. Eğer hareketin çıkarı, gerektiriyorsa, anılan siyasi partilerle elbette diyalog aranacaktır. Bu, genel ve bilimsel yaklaşım, ne yazık ülkemizde, burjuva «sol»lara teslimiyete kadar vardırıldı. Burjuva «sol»larla ayrışmayan «komünist» ya da «sosyalist» çağrışımlı efendiler, sağ oportünizmin arpalığından haklı olarak çıkmayacaktır. Onlar, bugünkü konumlarını bilinçli seçmiştir; görevleri de ülkemiz sosyal mücadele tarihinden miras kalan değerli örgüt, gelenek ve birikimin çarpıtılıp sulandırılmasıdır. Son tahlilde hakim gerici sınıflara yarayacak kombinezonlara girmesi, dış dinamiğin rolünü fazlaca idealize edip kendisine rezervasyon ayrılması, bin bir türlü düzen, tertip ve akıl almaz girişimler, sansasyon, reklama başvurması hakiki sosyaldemokratların niyet ve kimliğini yansıtan olay ve olgulardır. Ayrıca ortaya koyduğu «program» ve «kadro» da bunun başlıca kanıtıdır.

Ülkemizde bir sosyaldemokrat parti oluşturulmalıdır. Sosyal sınıfların bilinçlenme sürecinde bugün kendiliğinden gelinen konakta, işçi ve emekçi sınıflarımızın «kurtuluş»unu propaganda eden, burjuva sağ politikalar karşısında «sosyal-denge» kurulmasını isteyen bir de «sol» siyasi akım var. Bu akım bir gerçekliktir. Devrimciler bu akımın partileşmesini elbette isterler; ama daha önce İSP'nin oluşturulmasını gündemin başına almayı unutmadan.

Politikayı seviyeli kılan ve bilimsel temellere oturtan İSP'dir. Günümüzde burjuva demokrasisini demokrasi yapacak bir İSP yoktur. Demokrasi mücadelesini anlamlı kılacak bir İSP'nin oluşturulması sağlı «sol»lu niyetlerle kesilmek istenmektedir. İSP'nin yerini almadığı şartlarda SHP ile DSP gibi partilerle meydana gelen kümelenmeler, işçi ve emekçi halkımıza güven vermeyecek; alternatif politikalar üretemeyecektir.

Ciddi ve donatımlı bir İSP'nin siyasi arenada yerini alamadığı şartlarda, bu boşluğu doldurmaya kalkan naylon ve taklit partiler bir «atak» yapmış; fakat cürümleri kadar bir yer bile yakamamıştır. Hakiki bir İSP'nin henüz yerini almadığı şartlarda, kendisine «komünist» ya da «sosyalist» adını takan onlarca siyasi eğilim SHP'ne gönüllü destek verilmesinden yana bir tavır içindedir. En keskin «sol» postlara bürünen eğilimler bile, «gizli din taşıyan Buda rahipleri gibi», yayın organlarında tersini beyan etmelerine rağmen, SHP'nin kuyruğunda

gitmekten kurtulamayan bir «yol» izlemiştir. (Bağımsız aday, seçimi boykot, ve öteki formülasyonlar, fiiliyatta SHP'ne teslimiyeti getirmiştir.)

SHP Kurultayı işte bu ortamda gerçekleştirildi. Burjuvazi, SHP içindeki cadı kazanlarının ne demek olduğunu bilecek kadar deneyliydi. SHP içindeki «devrimci»lik, suni yakıştırmadan öte, bilimsel temeli olmayacak bir uyutmanın adıdır. Bu türden partileşmelerde daima sermayenin dediği olacaktır. Partinin tüzük ve programı da zaten «sosyal-denge» temeli üzerine oturtulmuştur. En büyük «demokrat» İ. İnönü paşanın oğlu. E. İnönü etrafında uzlaşan gruplar -«Baykalcılar» ile «Sol Grup»- küçükburjuva kesimlere hoş gelebilecek bir literatürü kullanıyor. Bilimsel sosyalizme bilinçle ve şiddetle karşı olan bu türden partileşmelerin, işçi sınıfına verecekleri bir şey yoktur.

Burjuvazinin daha baskıcı, tepkici ve saldırgan kanadı iflas ettiğinde «yedek iktidar gücü» olan «sosyaldemokrasi» elbette işbaşı yapacaktır. SHP Kurultayı, tekelci sermaye güçlerinin bu partiyi iktidara getirme hazırlıklarının bir basamağını oluşturuyor. SHP'nin yönetimindeki yeni işbölümü, SHP'nin daha da ehlileştirilmesi süreciyle devam edecektir.

SHP bünyesinde ANAP ve DYP'nin aksine, işçi ve emekçi sınıflardan oldukça büyük bir kesim bulunuyor. Küçükburjuva aydınları da SHP içinde. Burjuva demokrasisinin yerleşmesini isteyen birçok «iyi niyetli» insanımız, İSP'nin olmadığını ileri sürerek (öz anamız yok, üvey anamızın kanadı altında kuluçkaya yatalım!), SHP'de çalışmaktadır. Bir İSP'ni oluşturamayan kadrolar, kendiliğinden oluşan bu çalışma tarzına «haklı» bir eleştiri yöneltemiyor. Çünkü doğru olanı yapamamışlar; ve bu durumda «iyi niyetli» pekçok dürüst insan SHP içinde erozyona terkedilmiştir. Partideki «Sol Grup»un yenilgisi, bu kesimi düşündürmelidir. Ayrıca, ülkemizde asimilasyon politikalarıyla ezilen ve sömürülen Alevi ve Kürt kökenli kesimler, başka bir çare ve alternatif göremediklerinden, SHP'ne yönelmektedir.

Sermaye sınıfının SHP ile ilişkisi, kadro ve ideoloji olarak bu partide rol üstlenmesi (birileri anlamıyor, ama), «demokrasi» adına, sevinilecek bir durumdur. Burjuvazinin bu tavrı, faşizm uygulaması yerine SHP iktidarını tercih ediyor anlamına gelir. Hiçbir küçükburjuva devrimci yaklaşım, SHP hakkında hayale kapılmamalıdır. Her sosyal sınıf kendi sınıfsal kurtuluşu ve çıkarı adına kümelenir, örgütlenir ve iktidar mücadelesi yapar. SHP Kurultayı vesilesiyle bunu hatırlatmakta yarar vardır.

ANAP'nin İlerici Basın Yayın Faaliyetine Düşmanlığı

☐ ANAP'nin politikası iflas ettikçe, bununla doğru orantılı olarak ilerici basın yayın faaliyetlerine baskı da artıyor. Toplumsal Kurtuluş dergisi yazar ve sorumluları İlhan Akalın, Orhan Gökdeniz, Yalçın Küçük ve Av. Hüsnü Öndül'ün «Komünizm ve Kürtçülük propa-

gandası» yaptıkları gerekçesiyle tutuklanmasından sonra, Yeni Çözüm, Yeni Demokrasi, Yeni Öncü, Emeğin Bayrağı, Medya Güneşi, Toplumsal Diriliş dergileri toplatıldı, haklarında dava açıldı. İlerici insan aklını cetvelle ölçmeye kalkan bütün baskı yöntemlerinin sökmediği tarihsel olarak anlaşılmıştır. ANAP'nin ilerici insan eylemi hakkındaki düşleri de gerçekleşmeyecektir; geri tepecektir. ANAP'nin «hukuk» anlayışı 12 Eylül «hukuku» üzerine temellendirilmiştir. Bu hukuk anlayışı aşılacaktır.

SBKP 19. Parti Konferansı*

□ 1-3 Temmuz 1988 tarihinde yapılan SBKP 19. Parti Konferansı geniş yankı yaptı. 47 yıldır yapılamayan Parti Konferansı'nda şu kararlar alındı:

— Parti mekanizmasının yeniden düzenlenmesi

—Seçimle işbaşına gelen parti yetkililerinin görevde kalma süresinin, 5'er yıllık iki dönemle sınırlandırılması

— 2250 Halkvekilinden oluşan bir Ulusal Kongre'nin kurulması

— Daha güçlü bir parlamentonun oluşturulması ve devlet başkanının daha geniş yetkilerle donatılması

— Yerel komünist partilerin liderlerinin aynı zamanda yerel meclisin de bakanları olması...

«Hayatın her alanında demokratikleşme ve sosyalizmi güncelleştirme sürecinde, açıklık vazgeçilmez koşuldur. Basının, Sovyet devleti ve halkının çıkarlarına hizmet etmesi için daha özgür olması gerekir.»

«Siyasal ve sosyal yeniden yapılanma programı, planlandığından daha yavaş ilerliyor. Bunun nedenleri; parti, hükûmet, ekonomik organlar ve diğer kamu kuruluşlarının çalışmalarında aranmalıdır.» biçimindeki eleştirilerle, SBKP MK 27. Kongresiyle başlatılan açıklık ve yeniden yapılanma, ve bu sürecin hızlandırılması politikası, bu konferansla birlikte yeni bir aşamaya gelmiştir. Sosyalist demokrasinin kendi iç sorunlarının çözümü mücadelesi hayatta sınanmaktadır. Sosyalist kuruculuğun geldiği bu konakta, şüphesiz sosyalist demokrasi, kendi iç dinamizmiyle bu konakta da kalmayacak, yeni süreçlere uzanacaktır.

Bugün gelinen noktadan bir geriye dönüş asla söz konusu değildir. SBKP MK Genel Sekreteri Mihail Sergeyeviç Gorbaçov'un sıkça vurguladığı yeni politika, Batılı burjuvaların ve bazı «sol»ların bütün yakıştırma ve «yorum»larına rağmen, sonunda sosyalizmin zaferi olarak anılacaktır. Sosyalizmin sürekli gelişip güçlendiği olgusunu görmemek, siyasi bir körlüktür. Kuruculuğun getirdiği problemler, sosyalist demokrasinin kazanımlarıyla çözüme kavuşturulacaktır. Sistem kadrolarını yetiştirmiştir. Sistemin tıkanma istidadı gösteren damar-

* SBKP 19. Parti Konferansı'nın tam metni yakında Sorun Yayınları arasında yayımlanacaktır.

ları, açıklık ve yeniden yapılanma politikalarıyla ve sosyalist yöntemlerle açılmaktadır.

M. S. Gorbaçov'un da belirttiği gibi, «Bu Konferans Sarayı'nın son 60 yıldır böylesine tartışmalara tanık olmadığını söylersek, sanırım bir gerçeği dile getirmiş oluruz». Sovyetler Birliği'nin denediği politikasını, «Leninizmin yeniden ete kemiğe bürünmesi süreci» olarak değerlendirenler bir gerçekliği dile getirmektedir. Yaşayan sosyalizmin sorunlarına bakış, yorumlayış tarzı ile çözüm yöntemleri bütün dünyada ilgiyle izleniyor. Bu gelişmeyi alabildiğine bilimsel ve nesnel değerlendirmek gerekiyor. Öznel ve sığ bakışlarla konuya yaklaşmak, konuyu anlamamak, bu bir yana konudan yabancılaşmayı da beraberinde getiriyor.

ABD Terörizmi «Körfez Savaşı»nı Yeni Aşamaya Getirdi

□ ABD'nin 3 Temmuz 1988 günü, içinde 290 masum insanın bulunduğu bir İran yolcu uçağını düşürmesi, Orta Doğu'daki gelişmeleri başka bir aşamaya getirme istidadı taşıyor. ABD emperyalizminin bu «hata»sıyla bölgedeki kışkırtma alevleniyor. ABD'nin bu gösterisi, «bana dokunmayın, yakarım!» diyen bir terör politikasının uzantısıdır. Orta Doğu halkları, ABD'nin bu «yeni» kışkırtma politikası karşısında, barışı ve halkların kardeşliğini düşünmek ve birlikte hareket etmek gerektiğini anlamış oluyor.

ABD'nin bu türden kışkırtmasının ardından İran ile Irak arasında cereyan eden bu anlamsız ve haksız savaş şimdi de noktalanmak isteniyor. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri «Ateş Kes Antlaşması» için yoğun çaba gösteriyor. Uluslararası tekelci sermayenin hemen hemen bütün silahlarının denendiği, pazarlandığı bu savaşta Kürt halkı'da «kimyasal silah» kullanımının acısını çekti. İran «devrimi» ile iktidardan düşürülen Şah'ın yerine gerici güçler iktidara getirildi. İran halkı demokratik halk devrimi süreçlerini yaşamadı. Sosyal devrimleri konaklarına taşıyacak örgütlenmeler, bizdeki gibi felce uğratılmıştı. Gerici Irak Baas rejimi de, şoven yaklaşımıyla bölge halklarının ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesine alabildiğince köstek olmada başarılı oldu. Kısaca, Arap, Acem, Kürt, Asuri ve Türkler bu ahmakça savaşta birbirine düşman edilmek istendi. Halkların kardeşliği davası ABD ve siyonizmin çıkarlarına feda edilerek, bölgedeki sömürücü güçlerin ömrü uzatılmak istendi.

«Körfez Savaşı» diplomatik girişimlerle bir gerekçeye bağlanabilir. Ama halkların birbirine düşmanlığı kolayca ortadan kalkmaz. Bölge halklarının şoven kışkırtmalarla cepheleştirilmesi politikaları kırılmadan, bölgeye barış gelmeyecektir. Bölge barışını gerçekleştirecek çabaların başında Filistin halkının ana yurduna kavuşturulması, Kürt halkının sorunlarının çözümü, ve bölge halklarının emperyalizme karşı birlikte mücadele etmelerinden geçiyor. Bu sorunlara asgari çözüm getirilmeden «savaş» bitmeyecektir.

Bölge halkları, milyonlarca insanın ölümünü, uluslararası tekellerin, silah tüccarlarının zenginleşmesini, halkların kültür mirasılarının yokedilmesini daha uzun yıllar unutmayacaktır. Bu savaşın bilince çıkaracağı şey: Emperyalizmi lanetlemek, halkların kardeşliğini kundaklayan şoven, sosyal şoven politikaları mahkûm etmek, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde işçi ve emekçi sınıfların çıkarlarını gözetecek program, taktik ve örgüt sorunlarını bilimsel olarak değerlendirmek ve çapsız önderlikleri sergilemek olmalıdır. Bir de halkların kurtuluşunun, dünyadaki kuvvet ilişkileri arasında bir serüven olmadığını kavramak...

Devler Daha da Devleşiyor...

□ 28.7.1988 tarihli Cumhuriyet'in yazdığına göre: 12 Eylül'den bu yana izlenen siyasal ekonomik politikalar, Türkiye'nin üç büyük grubu, Koç, Sabancı ve Şişe Cam Fabrikalarını iyice öne çıkardı. Bankalarımız da artık «sanayici» oldu. Bu süreçte Koç Holding'in satışları 17.5, Sabancı'nın 13.1, Şişe Cam'ın ise 64.6 kat arttı. Bankaların toplam iştirakleri ise, yedi yılda reel olarak 29 kat artarak 28 milyar liradan 1.1 trilyon liraya yükseldi.

Toplam yedi bankanın iştirakler toplamı 1987'de 894 milyar liraya, yani, Türk bankacılık sistemi toplamının yüzde 81.2'sine ulaştı. Bu bankalar, İş Bankası, Akbank, Ziraat Bankası, Yapı Kredi Bankası, Pamukbank, Etibank ve Sümerbank'dan oluşuyor. Yedi banka arasında Pamukbank'ın iştirak miktarı 34 kat, Yapı Kredi 29 kat, Ziraat Bankası 20 kat artmıştır. İştirak miktarı açısından. 1930'larda kurulan ve sanayi kuruluşlarına ortak olan Etibank 213 milyar lirayla önde geliyor. Aynı şekilde sanayii finanse eden İş Bankası 210 milyar lirayla ikinci sırada rol alıyor...

Uzun söze gerek yok: Devler daha da devleşiyor.

□ Burjuva kaynaklı haberlere göre, milli gelir 1977'lerdeki durumundan geriye düştü; 12 Eylül sürecinde gerçek ücretler yüzde 45 erozyona uğradı.

□ Enflasyon resmi rakamlara göre % 80'lere dayandı.

□ Hayali ihracat yoluyla halkımızın parası yağmalandı. Toplam ihracatın % 20'sini bulan bu vurgunlarla ANAP yeni harp zenginleri yetiştirmede CHP'ni geçti.

□ Ülkede çalışanların ancak % 37'si sigortalı.

□ Dolar 1500 Tl. hududunu aştı.

□ Dış borçların miktarı 40 milyar dolar.

□ Emisyon 4 trilyonu aştı.

Çevre Kirlenmesi Artıyor

□ ANAP, çevre kirlenmesine önlem bir yana, kıyılarımızı yağmalayanlara umut veriyor. Hemen bütün kıyılarımız iktidara yakın «açıkgöz» takımınca önceden kapatılmış, plansız, altyapısız beton yı-

ğınlarıyla «turizm»e açılmıştır. Tabiatın güzellikleri ve dengesi bozulmuştur. Göllerimizi, akarsularımızı süsleyen bitkiler, kuşlar azalmaya başlamıştır. Bu yağma beraberinde sosyal, ekonomik ve ruhsal problemlerin artışını da getirmiştir. İstanbul K. Çekmece arıtma tesisleri bitirilmeden şehre klorlanmadan su verilmiştir. Ankara'daki uygulama da böyledir.

İçerdeki bu vurdum duymazlık yetmezken, bu kez dışardan çöp gemileriyle kıyılarımıza kimyasal artıklar, radyasyonlu çöpler, Anadolu'ya çöp depoları yığılmaktadır. NATO kuvvetlerine hava ve kara talimgâhları (Konya Ovasına), ANAP iktidarına nasip olan bu «dost» luk ilişkileri arasındadır.

Kanayan Yara: Cezaevi... Cezaevi...

□ Artık yazılması bile insanı kahrediyor. Cezaevleri ile ilgili haberler sektirmeden her gün kamuoyuna duyuruluyor. Toplantılar, bildiriler, ilanlar sunuluyor. İnsan Hakları Derneği ile TAYAD üzerine düşeni yerine getirmeye çalışıyor. Yurtdışında eylem konuluyor; uluslararası bazı kuruluşlar TC Devletini kınıyor, uyarıyor ve bazı şartlar ileri sürerek, toplumun demokratikleşmesini talep ediyor.

Cezaevlerindeki siyasi tutuklu ve hükümlüler, insanları kişiliksizleştirmek ve uygulanan baskı ve cezalandırma yöntemlerini geriletmek için, hayatlarını ortaya koyarak açlık grevi yapıyorlar. Açlık grevlerini tahrik eden uygulamaların başında tek tip elbise, kötü beslenme, hücre cezası, infaz yakma, yazışma ve özgürce kitap ve dergi okuma, yakınlarıyla insanca görüşme, işkence ve kötü muamelenin kaldırılması, sağlık sorunlarının çözümü, cezaevi nakillerinde zincire vurma ve kötü şartlarda sevk, cezaevinden sürgün, siyasi yakınlarına tehdit ve baskı vs. gibi hayati sorunları içeriyor.

ANAP'nin cezaevi politikası, siyasal ekonomisi gibi iflas etmiştir. İçerdeki insanımıza karşı girişilen kışkırtıcı ve keyfi uygulamalar sonunda ANAP'nin de sonunu getirecek kadar önemlidir. Köklü çözüm: Siyasi tutuklu ve hükümlülerin özgürlüğe kavuşturulmasını kabul etmektir; her türlü siyasi görüş ve kanaatlerin örgütlenmesi önündeki engellerin kaldırılmasıdır.

ANAP, siyasi tutuklu ve hükümlülere karşı uyguladığı politikasıyla sürekli olarak, «anarşist, bölücü» edebiyatını kökleştirmek istiyor. Cezaevlerindeki insanlarımız ise, basına verdikleri ilanlarla kamuoyuna doğruları yansıtıyor. Cezaevlerine karşı duyarsız kalınamaz!..

İşçilerin Talepleri, Rejimin Mantığını Açığa Vuruyor

□ Ülkemiz işçi sınıfı, en kötü şartlarda bile demokratik hakları uğruna mücadeleden geri durmadı; özgürlüklerin kazanılması kavgasında işçi sınıfının «bilinçsiz bir yığın» olduğunu söylemeye kadar vardırılan ufuksuz ve umutsuz «sol»lar, aşınmış ideolojilerini temel-

lendirmek için boşuna uğraşırken, kütlelerin hareketliliğini anlayamıyorlar.

12 Eylül rejimi devam ediyorken, dayanılacak tek güvence işçi ve emekçi sınıfların haklı mücadele gelenekleridir. ANAP'nin ve rejimin sınıfsal mantığını açığa vuran işçi hareketleri çok şeyi öğretiyor.

Ara başlıklarıyla son günlerin işçi hareketlerini sıralıyalım:

☐ Maksim Gazinosunda işten atılan 38 işçi mahkemeye başvurdu (18.7.88).

☐ Türk-İş 3. Bölge yetkilileri, son bir ayda işinden atılan sendikalı işçi sayısının bini geçtiğini söylediler (19.7.88).

☐ Deva İlaç Fabrikası, ilkin 5, daha sonra 9 işçinin 'çalışmalarının yetersizliği' gerekçesiyle işten çıkarılması üzerine 220 işçi, işten çıkanları önlemek amacıyla direniş yaptı (20.7.88). Deva'da üretim durdu...

☐ MTA'da 8000 işçinin toplu iş sözleşme görüşmeleri çıkmaza girdi. İşçilerin yüzde 95'i asgari ücretle çalışıyor (21.7.88).

☐ Trabzon'un Of İlçesindeki Akfa'ya ait Kıyıcık Çay Fabrikası'nda ücretlerini alamayan işçiler direnişe geçtiler (21.7.88).

☐ Petrol-İş yetkilileri, 63 işyerinde uygulanan grevlerin ve TPAO, Petkim, Petrol Ofisi, Tüpraş'ta gerçekleştirilen direnişlerin başarısı, işçi sınıfı mücadelesine yeni deneyimler kazandırdığını söyledi (21.7.88).

☐ 43 bin maden işçisi TTK'de 13. dönem toplu iş sözleşme görüşmelerine başladı.

☐ TGS'nın Tercüman, Milliyet ve Cumhuriyet gazeteleriyle başlattığı toplu iş sözleşme görüşmelerinde uyuşmazlığa gidildi. İşçiler ücret artışlarının enflasyonla erimesi karşısında sözleşme süresinin 1 yıl olmasını ısrarla istiyor.

☐ Türk-İş, 1989'da toplu iş sözleşme süreleri bitecek 650 bin kamu işçilerine ek zam için hükûmetle zirve toplantısı talebinde bulundu.

☐ Bursa'da Çimtaş'tan 160 işçi ekonomik kriz gerekçesiyle işten çıkartıldı.

☐ Toplu iş sözleşme görüşmeleri uyuşmazlıkla sonuçlanan Harp-İş üyesi işçiler 1 ağustostan itibaren fazla mesai yapmayacaklar.

☐ Bursa, Gülhan Boya Apre ve Emprime Fabrikası'nda çalışan 200 işçi 3 aydır maaş alamadıkları gerekçesiyle fabrikada nöbet tutmaya başladılar. İşçilerin 25 milyon alacağı söyleniyor.

☐ Basın-İş Sendikasının İst. Sultanahmet Darphane'de başarıyla yürüttüğü grev (23.6.88) devam ediyor. Resmi damgalı evrak, pul ve jeton vs. gibi ihtiyaçların stokları bir hayli erimiştir.

☐ İleri Kundura Sanayi olarak üretim yapan İst. Güneşli köyündeki İçpaş Ayakkabı Fabrikası zarar ediyor gerekçesiyle kapatma kararı aldı. Deri-İş Sendikası üyesi 135 işçinin işine son verildi (2.8.88).

☐ İş kazalarında her gün 4 işçi ölüyor. 1980-82 yılları arasında 743.911 iş kazası, 2931 meslek hastalığı, 5805 işçi hayatını kaybetmiş ve 12.585 işçi sakat kalmıştır.

☐ Eskişehir, Kavak Krom İşletmesi'ndeki 558 işçi eyleme geçti. Patronun tek yanlı lokavt'ına işçiler grev'le cevap verdi (2.8.88).

☐ İzmir Ticaret Odası eski başkanı Dündar Soyer'e ait Civas A. Ş.'de 44 işçi greve başladı.

☐ Ege Plastik A.Ş.'de 28.4.88'de başlayan 240 Laspetkim-İş Sendikasına bağlı işçinin grevi devam ediyor.

☐ Laspetkim-İş yetkilileri, plastik sanayi patronlarının 'işçilerin yarısını işten çıkaracağız' tehdidini; «hükûmet ve Petkim ile pazarlık gücü olmayan sanayici, bize yükleniyor; ama bu baskı unsurları işçimizi yıldıramaz» dedi.

☐ ANAP'nin Ankara, Yenimahalle Belediye'sinden 2 aydır maaşlarını ve toplu iş sözleşme farklarını alamayan işçiler «boş cep eylemi» yaptılar. Boş ceplerini gösteren işçiler, «Parasızlıktan evimize gidemez olduk. Çocuklarımızın yüzüne bakamıyoruz. Milyarları pembe kaldırımlara yatıranlar alınterimizi hiçe sayıyor» dediler (5.8.88).

☐ Sinop Şişe ve Cam Fabrikası'nda çalışan 1100 işçi, 3 arkadaşının işten çıkarılmasını protesto etmek amacıyla yemek ve servis boykotuna gittiler. Kristal-İş Sendikası, eylemin, arkadaşlarının işe alınıncaya kadar devam edeceğini bildirdi (6.8.88).

☐ DYP Gnl.Bşk. Demirel ve kardeşlerinin sahibi olduğu Kovataş Kömür İşletmeleri'nde 97 işçinin sendikal nedenlerle işten çıkarıldığı bildirildi (6.8.88).

☐ Türk-İş'e bağlı TES-İş Sendikası üst kurul delegeleri işçilerle beraber sendikanın, üye aidatlarını 1/2 oranından 3/4 oranına yükseltmek için tüzük değiştirme amacıyla olağanüstü genel kurul toplantısı nedeniyle, 'Basın Açıklaması' yapmış, işçiden yana dürüst sendikacılık yapılması için sendikacıları şiddetle uyarmışlardır.

Bu kısa özet, işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğinin ne demek olduğunu, tartışmasız öğretiyor. Kendiliğinden «parti» kurup «önder»liğe soyunan, ve de «sosyalist» olduğunu söyleyenlerin cümlesine ithaf olunur...

SEKA İşçileri, Anlayana Siyasal Ekonomi Dersi Veriyor

☐ SEKA işçisinin tarihi, önemli hareketlerle dolu. SEKA işçileri, her dönem sarı sendikacılarla boğuşmuştur. Hakim sınıfların, siyasi iktidarların birer arpalık gözüyle baktığı SEKA işyerinde, gerek yönetim kurullarında gerekse önemli köşe başlarında kayrılmış «yönetici» ve «işçi»ler bulunuyor. Bu üretimdışı asalak zümre, demokratik hak arama mücadelesini ispiyonla görevli. SEKA işçileri dönem dönem hem sendika aristokratlarıyla hem de içerdeki bu zümreyle mücadele etmiştir. SEKA işçisinin alınteri, İzmit tesislerinin büyütülüp daha da modernleştirmesini sağladığı gibi 9 adet SEKA gibi fabrikaların finansmanını da hazırlamıştır. İşçilerin bu özverisi, onlara ortalama 100 bin liralık bir bedel ödeyerek karşılanmaktadır.

ANAP iktidarı; SEKA'da üretime hiçbir şey katmadan yüksek maaşlarla istihdam edilen bu zümrenin işlevini açıklamalıdır. Bunların kaç tanesi 'iyi saatlerde olsunlar'ın adamıdır. Asker ve sivil bürokrasiden gelen emekliler ne iş yapmaktadır. «İşçi» kılıklı kayrılmış

kimselerin sayısı ne kadardır. Evet soru çok, cevapları da bir bir biliniyor...

SEKA işçisini temsil eden Sellüloz-İş Sendikasıyla Kamu İşverenleri Sendikası'nın yürüttüğü toplu iş sözleşme görüşmeleri, anlaşma olmayınca, 'tarafsız aracı' belirlenmişti. 10.200 işçi adına yürütülen toplu iş sözleşmesinin siyasi iktidarın niyet ve manevralarına göre 'tatlıya' bağlanacağı söyleniyor. İşçiler, Çalışma Bakanı ile Başbakanın en son sözü söyleyebileceğini, aksi halde, 'tarafsız aracı' raporunun işçi lehine olmayacağı inancında.

Hayat pahalılığının artık dayanılmaz noktaya geldiğini gören ve iradesini yansıtan SEKA işçisi, direnişe, 1 temmuzda sakal bırakma eylemine başladı. Daha sonra işçiler 400'er kişilik gruplarla viziteye çıktılar. İşçilerin pasif direnişi, kamuoyundan büyük ilgi ve destek gördü. Tarihi büyük mücadelelerle dolu İzmit bölgesinde, hemen hemen bütün işyerlerinden işçiler SEKA işçisinin yanında yer alacağını, destek mesajlarıyla bildirdi. İşçiler direniş konusunda şu açıklamayı yaparak, «SEKA işvereni kağıda istediği gibi, istediği zaman zam yapıyor. Önceki yıllarda zarar eden SEKA şimdi kâr ediyor. İşçilik ücretinin maliyete etkisi yüzde 3 dolayındadır. 100 bin lira maaşla yetinmemizi istiyorlar. Bu adalet midir?» dediler.

Evet, ANAP'nin «sosyal adaletçi, milliyetçi, mukaddesatçı ve muhafazakâr ve dahi liberal» siyasetinin «adaleti» budur.

SEKA işçilerinden ilkin 5 kişi polisçe gözaltına alındı. Daha sonra 19 işçi tutuklanmak üzere mahkemeye çıkarıldı. Ancak işçilerin serbest bırakılmasından sonra normal çalışma yapıldı.

Çok düşük ücretle çalıştırılan işçinin birlik ve dayanışması tamdır. İşçilerin morali yüksektir. Eylemdeki birliğin işe yaraması, işçileri daha da birbirine kenetlemiştir. Sendika yöneticileri arasındaki blöfçü ve uzlaşmacı eğilim, garip beyanlar vererek işçinin toplu iş sözleşmesindeki muhtemel zaferini gölgeleyememektedir. SEKA işçisinin donatımlı önderlikten yoksun olması, işçilerin kararlı tavrıyla, ve bu direniş geleneğinin ardından, mutlaka işçilerin iradelerine göre biçimleneceği açıktır. SEKA işçileri, «Sendika yetkilileri sözleşmeyi bizlere sormadan imzalayamazlar. Önce son teklifi biz göreceğiz. Uygun görürsek imzalamalarını isteyeceğiz.» demiştir.

Sendikanın talepleri, Kamu İşverenleri Sendikasınca, 1. altı aylık süre için yüzde 39,2. altı aylık süre için ise yüzde 29 oranında bir karşı öneri üzerine başlayan direniş çeşitli biçimlerde sürüyor. Bir SEKA işçisi, anlayana şu siyasal ekonomi dersini veriyor: «SEKA işçisi zincirsiz köle olarak görülüyor. Lüks hayat için değil, insanca yaşamak için hak istiyoruz. İşçisi aç dururken, Başbakan nasıl hacca gidebiliyor? Enflasyonun yüzde 100'e yaklaştığı bir zamanda nasıl böyle bir ücret artışı teklif ediliyor? SEKA bir taneydi, 9 tane yaptık. Mükâfatımız böyle mi olacak?..»

SEKA işçisi, «sözleşme taslağına tam sahip çıkacağız, ödün vermeyeceğiz» diyor; ve SEKA işçisi eylül ayında greve hazırlanıyor.

Reşat Fuat Baraner Anıldı

Reşat Fuat Baraner tarihsel TKP'nin yasal ve meşru önderlerinden. 'Tarihsel TKP' denilmesi gerekiyor. Çünkü bu adı kullanan örgütler o kadar çok ki...

1900-1968 döneminde ülkemiz işçi sınıfı hareketine ömrünü adamış sosyalistlerin anılması (12.8.1988), günümüzün anlaşılması açısından yararlı olmuştur. R. F. Baraner'in, bu arada Şefik Hüsnü Değmer, Kerim Soyka, Şevki Akşit ve öteki devrimcilerin mezarlarının yeniden düzenlenmesi, çiçeklenmesi sorumlu bir tutumun, kadir bilirliğin örneği. Dileriz, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın da mezarında bu türden bir anma yapılır, işçi sınıfı hareketinin geçmişi üzerine yapılan spekülasyonun önü nisbeten de olsa kesilmiş olur.

Baraner'i anma toplantısını düzenleyen yakın arkadaşları, haklı olarak uygun bir ilanla anma toplantısını duyurmuştur. Bu ilanın ardından, her taşın altından çıkma «becerisini» gösterenlerin de ilanları çıkmaya başlamış, bu arada Kerim Sadi'de unutulmamış oluyordu. Anma toplantısına işçi sınıfı hareketine bağlı ve saygılı herkes katıldı. Kapatılan TEP Genel Sekreteri Şaban Ormanlar, fraksiyoner mantıkla sosyal mücadele tarihimize, ilerici geleneklerimize, ulusal ve uluslararası ölçekte gözetilmesi şart olan ilke ve normlara dikkati çekerek, 'Tarihsel TKP' adına ahkâm kesenleri uygun bir üslupla uyardı ve eleştirdi.

Şaban Ormanlar, anlayana bir tarih dersi verdi.* Devrimci otu-

rumlarda özgür, uygar tartışmalardan daima kaçan ve kendiliğinden örgüt kurmada bayağı ustalaşanların, ilkesiz, liberal ve laçka ilişkileri açığa vuruldu. 'Anma Toplantısı', bu konuda bugün en az konuşma hakkı olanlarca, amacından saptırılmak istendi. R. Nuri İleri, Şaban Ormanlar'ın konuşmasını «cevaplamak» istedi. Şükran Yurdakul kısa konuştu. Zihni T. Anadol şiirler okudu, ve Baraner'in en yakın arkadaşlarından İdris Özbilen ve Mustafa Özçelik duyarlı konuşmalar yaptılar.

Ülkedeki sosyal mücadelenin boyutu 'sosyal miras' kavgasını aşmıştır. Hareketimizi çarpıtma istidadı gösteren oportünist yaklaşımlar 12 Eylül'de yeniden sınanmış, ve aşınmıştır. Günümüz, oportünizmin saflarda açtığı yarayı onarmak ve aşmak görevini öne çıkarıyor. Hayat, her süreçte oportünizmin önüne proleter devrimci duvarı ören kadroları üretiyor.

«Referandum», «Mahalli Seçimler» ve Solun Görevi

□ 12 Eylül rejiminin getirdiği rahat bir ortamda, ANAP iktidarı, % 36'lık oy gücüyle parlamentoda % 65'lik bir oranla temsil ediliyor. ANAP'nin iktidarı 1987 erken genel seçimleriyle 5 yılını garantilemiş

* Şaban Ormanlar'ın bu önemli konuşmasının tam metni SORUN'un 7. sayısında yayımlanacaktır. (yn.)

durumda. Şimdi Mahalli Seçimleri de 5 yıl garantilemek istiyor.

Mahalli Seçimler Mart'89'da yapılacak; ama ANAP'nin bu tarihe kadar yapacağı dünya kadar işi var. Problemler büyük; enflasyon canavarı azmış, dış borçlar ekonomiyi sıkıştırıyor; işsizlik pahalılık dayanılmaz noktalara gelmiş; kitleler hak arama eylemlerini deniyor; sosyal muhalefet artıyor; ülkenin maddi manevi yağmalanması sürüyor... Mahalli seçimlerin 4 ay erken yapılmasında bilinen, bilinmeyen onlarca sorun var.

ANAP, erken mahalli seçimler için anayasayı değiştirmek zorunda. Bunun için de mecliste oy desteğine ihtiyaç var. DYP ilkin şartsız destek vereceğini söyledi, ardından «eşit ve adil seçim» için öteki yasalarda değişiklik önerdi. ANAP ise «pazarlık yapmam, benim dediğim olacak» deyince, kendi gücüyle çıkardığı bir kısım kanunları Cumhurbaşkanlığının onayına sundu. Cumhurbaşkanlığı meclisten ANAP çoğunluğuyla geçen kanunları onayladı.

Gündemde «referandum» peşinden de «mahalli seçim» var. Bu hesaplaşmada siyasi partilerin niyeti değişik. SHP ile DYP «Hayır» oyu kullanarak ANAP'nin oy potansiyelini % 30'un altına düşürüp, ardından erken genel seçimlere zorlamak niyetinde. ANAP ise, «Halk iradesi, özgürlük ve seçimden kaçıyorlar» teranesiyle «referandum»dan «Evet» oyu bekliyor. ANAP'nin seçimlerde mali yardımla desteklenmesini istediği DSP ile RP'nin oylarıyla bir kısım vatandaşların da fikrini çelmekle % 50'yi aşacağını hesaplamaktadır.

Her seçim bir hesaplaşmadır; bu sosyal mücadeleden kaçınmak siyasi akımları hayatın dışına atıyor. Gerek referandum gerekse mahalli seçimlerde sandığı kullanmak gerekiyor. Mevcut siyasi partiler bu özgürlüklerini çeşitli niyetlerle kullanacak. Peki sosyalizme gönül vermiş büyük bir potansiyel güç ne yapacaktır?

Vurgulamak zorundayız: Ülkede bir İSP yoktur. İSP'nin yerini almadığı şartlarda ne demokrasiden ne de eşit ve adil seçimlerden söz edilemez. Seçimlerin kuralları hakim gerici sınıfların çıkarlarına göre hesaplanmış, çerçevelenmiş. Durum böyle diye sosyalistler, bütün ilerici güçler ne yapacaktır? Elbette her sosyal sınıf kendi sınıfsal çıkarlarıyla, kendi talepleriyle bu mücadeleye katılacaktır. İşçi ve emekçi sınıfların çıkarlarını (haklı olarak) gözetmeyen rejimlerde, kapalı kapıların açılması mücadelesinden geri durulmayacaktır.

Türkiye solunun çok önceden hazır bir siyasi programı bulunmadığı için, bu seçim hesaplaşmasında da gene fenersiz yakalanmıştır. Solu örgütsel güvencelerden yoksun bırakan sağ ve «sol» teslimiyetçi akımlar, şimdi gene mızrağı çuvala sokmaya çalışacaktır. Fakat, bir 12 Eylül'ü yaşayan kadrolar, bu sivrisinek yakınmalarına, binbir dereden su getiren maazeretlere kanmayacaktır.

Okurlarımız, «sizde kabak tadı verdiniz» yollu eleştirilerde bulunabilirler; ama bu konudaki tavrımızı ısrarla sürdüreceğiz: Evet, seçim ve referandum hesaplaşmalarından kaçmaması gereken sol örgüt-

1 Referandum ve Seçimler Üzerine, SORUN, S. 1, s. 56-60, 1987.

süz ve dağınıktır. Bu hesaplaşmada da biz, gündemin birinci maddesine gene İSP'nin oluşturulması görevini koyacağız.[1]

Bu gündemin ışığında mahalli seçimler üzerine, şunları şimdiden işitir gibiyiz:

1. Burjuva seçim oyunlarını boykot edelim
2. DYP ve SHP'deki halkçı ve demokrat adayları destekleyelim
3. ANAP'nin oylarını geriletmek için SHP'ne oy verelim.
4. Boş oy kullanalım
5. Bağımsız sosyalist adayları destekleyelim.

Referandum konusu üzerine de, mevcut seçenekleri, «Evet-Hayır» dışında «devrimci» alternatifler üretenler elbette çıkacaktır.

Burjuva rejimlerinde devrimci seçenekleri üretebilmek için, ilkin örgütlü olmak gerekecektir. Örgütlenmeyi başaramayan sosyal güçler, burjuva seçeneklere göre şartlandırılacaktır. Bundan doğal daha ne olabilir? İşçi ve emekçi sınıflar, sınıfsal sezgileriyle, kendiliğinden tercihlere zorlanmaktadır. Bu gerçeklikten hareketle nelerin yapılabilirliğini konuşabilmek için, birilerine «kabak tadı» dedirtse de, gündeme getirilecek tek doğru çözüm: İSP'nin oluşturulmasıdır. Bu doğruyu teslim etmeden sunulan seçim strateji ve taktikleri, şartlarını başkalarının tayin ve tesbit ettiği alanlarda talim etmek olarak anılacaktır.[2]

Göstermelik demokrasilerde emekçiler, «seçim» ve «referandum» gösterileriyle avutulmaktadır. Asıl amacı kamufle edilmiş burjuva oyunlarıyla emekçilerin oyları alınmak istenmektedir.

ANAP'nin siyasal ekonomisi o kadar iflas etmiştir ki, bir kaç ayın hesabını yapar hale gelmiştir. «Referandum» ve «mahalli seçim»lerden sonra, «yeni» ekonomik düzenlemeler gelecektir. Sistemin mantığı böyle işletilecektir. İktidarın imkânlarını, belediyeleri, vakıfları ve bütün arpalıkları elinde tutan ANAP elbette ahmaklık etmeyecek, oy oranını korumak için radyo, TV silahını en etkili biçimde ve halkı uyutmak için kullanacaktır. Bu avantaja rağmen, sosyal muhalefeti başka bir şekilde şaşırtan öteki burjuva partileri karşısında gene de ANAP'nın oy oranı gerileyecektir.

İstanbul Barosu Başkan Adaylığına Müşür Kaya Canpolat Aday

□ Ekim ayının ilk haftasında İstanbul Barosu seçimleri yapılacak. Baro Başkanlığı adaylığına Müşür Kaya Canpolat talip, Çağdaş Avukatlar, 12 Eylül sürecinde bölündüğünden Baro seçimlerini 12 Eylül «hukuk»u ile uyumlu bir ekip kazanmıştı. Çağdaş Avukatların Baro seçimlerini almasının şartları olusmuştur. Demokratik dernekler, mesleki kuruluşlar ve barolarda fraksiyon mantığı ile çalışmanın ilerici kesime çok pahalıya mal olduğu bir dönem yaşanmıştır. İlerici, demokrat avukatların geçmişten ders çıkartarak Baro seçimlerini bölünmeden almaları gerekiyor. Baro seçimleri hukuk yoluyla mücadelede çok değerli bir öneme sahiptir.

2 Seçim Yapıldı Memleket Nasıl Düze Çıkacak, SORUN, S. 2, s. 5 - 7, 1988.

Avukat Müşür Kaya Canpolat, fraksiyon kafası taşımayan, uyumlu, dengeli ve kolektif çabalarıyla aklı selimi temsil etmeye aday değerli bir hukukçudur. Aynı zamanda SORUN'un da hukuk müşaviri olan Müşür Kaya Canpolat'ın Çağdaş Avukatlar grubuyla İstanbul Baro seçimlerini alması, birlikteliğin sınandığı bir süreç ve aynı zamanda bir hukuk mevzisinin ele geçirilmesi demek olacaktır.

12 Ağustos 1988

☆

YAKTIK AVUÇLARIMIZDA

Ayrılıklar
yol ayrımında
yakaladı yakamızı,
dağlarda, ak ovalarda
düşerken yılkı atları.
Bırakmadı hiç peşimizi,
bırakmadı korkunç atlılar,
ölümler götürdüm
zulümler götürdüm
toprağına,
tınmadı derinden,
gözledi yollarımı
mutlulukların en güzel
en vazgeçilmez zamanı.
Kan ve ihaneti gördük,
dönmedik sözümüzden,
beklese de yolumuzu
korkunç ayrılıklar,
koskoca genç ömrü
hiç çekinmeden
yaktık avuçlarımızda.

Mustafa Güçlü
Ekim - 87

KORKU VE KUŞKU

Kuşkulanma
sana
korkuyorum
diyenden
Ama kork
sana
kuşku nedir
bilmem diyenden

SORULAR VE YANITLAR

Nereye gitti özgürlük
Yel üfürdü sel götürdü
Ya demokrasi?
Zindanda ve onmaz durumda
Nereye gitti umut?
Anayasada
Ya düş kırıklığı?
Onların yorumlarında
Dinleyen kim haklılığı?
Nerde barınmalı?
Özgürlük ne zaman gelir geri?
Kime kurban edildi?
Nereye gitti sorular?
Makaslanmaya
Ne getirdiler?
Yalnızca boş kâğıt
Nereye gitti yanıtlar?
Yarı otomatiklere
Ne getirdiler?
Ölüler ve ölüler

BAŞKENTTE

«Burda kim egemen?»
diye sordum
«Her zamanki gibi halk»
dediler
Dedim ki:
«Halk her zamanki gibi»
ama kim
gerçekten egemen?

Erich Fried
Türkçeye çeviren: **Murat Çelikel**

12 Eylül 1988: Sosyal Mücadele Tarihimiz Yeni Bir Dönüm Noktasında

Doğan Dicle

12 Eylül 1980'den bu yana 8 yıl geçti. Uluslararası tekelci sermayenin yerli uzantıları bu süreçte iyice palazlandı. İşçi ve emekçi sınıfların baskı ve terör altında tutulduğu bu zaman diliminde durum elbette böyle olacaktı. Her şeye rağmen ilerici, devrimci ve devrimci demokratların büyük bir bedel ödeyerek günümüze gelindiği herkesin mâlumudur.

Sosyal mücadele keskinleşirken, 12 Eylül'cülerin mızrağı (anarşi, bölücü, hain) artık çuvala sığmıyor. Bütün baskı rejimleri gibi 12 Eylül rejimi de kaçınılmaz sonuna doğru ilerliyor. Siyasi hayat bütün renkleriyle canlanıyor. Kitle eylemleri, zemininde büyük potansiyel taşıyarak, yeni bir ufka doğru akıyor. Kitlelerin bu hareketliliği bir çok şeyin adını koyacaktır.

İşçi sınıfı ve öteki emekçi sınıfların hak arama eylemleri bütün baskılara rağmen gelişme istidadı gösteriyor. Doğu ve Güney Doğu'daki çıkışlar rejimi bir sarsıntının eşiğine itiyor. İster Doğu'da ister Batı'da olsun ANAP'ni sorgulayan bütün yaklaşımlar, bir İSP disiplini ve gözetimi dışında cereyan ediyor. İSP'nin iradesi ve yörüngesinden uzak bütün çıkışlar, merkezi otoriteye bağlanmadıkça başarıya ulaşamayacak.

Ekonomik tablo en iyimser bakış açılarına göre bile «çok ciddi sorunlarla karşı karşıya». Ülkedeki monetarist dışa açık büyüme perspektifinin, ihracata yönelik sanayileşme modelinin tekelci kapitalist sermaye birikimi: Eşzamanlı bir süreçte hızlı bir enflasyonla içiçe geçmiş, duraklayan ve de kaçınılmaz olarak gerileyen üretimle birlikte, azalan istihdamı devreye sokmuş; işsizler ordusunu ve yoksullaşma gerçekliğini en dev boyutlarıyla karşımıza dikmiştir.

Bu aşamada, tekelci kapitalist sermayenin, mutlak süper kâr amacıyla belirlediği ekonomik yapı ve işleyiş, bir avuç tekelci oligark dışındaki bütün kesimleri etkileyip; ülkeyi cehenneme çeviriyor. Maliyet artışlarını besleyen yüksek enflasyon, emekçilerin iç pazardaki alım ve tüketim gücünü 'sıfır'larken, üretimin düşmesini, yatırımların engellenemez biçimde duraklamasını, ve de 'derdine derman bulunamayan' bir işsizliği üretmiştir.

Şurası çok açık: Türkiye sürekli bunalımlar içinde bocalayan bir ülkedir. Ülkede temeldeki çürük ekonomik yapının istikrarsızlıklarından yansıyan siyasal iktidar çalkantılarının hemen akabinde askeri müdahalelerle noktalanan bir süreç yaşanıyor. Bu durum Türkiye'deki kapitalist yapının temel özelliğidir. Stabilizasyon (durgunlaştırma) çığlıklarıyla devreye giren askeri müdahalelerin yarattığı «itaat» or-

tamları, kendini üretmekten aciz olan bunalım çocuğu (gayri meşru evladı) modelleri yaratırken, kapitalizmde ekonomik ve politik rezervlerini de tüketmektedir. Bir istikrarsızlık salınımından diğerine ulaşıldığında kapitalizmin vitrini değişse de, tezgâhı yine aynı kalmaktadır. Bu da Türkiye kapitalizminin yapısal çözümsüzlüğünden kaynaklanmaktadır.

Ekonomik ve politik yanıyla kendilerini doğrudan ilgilendiren bu durumdan, büyük sermaye çevreleri gerçekten çok rahatsızdır.[1] Bu nedenledir ki, büyük sermaye çevrelerinden ve sözcülerinden (Basit de olsa, Hürriyet ve sahibi vs. gibi) Özal'a ve ANAP'ne karşı (şimdilik ölçülü de olsa) 'sert' çıkışlar gözlemlenmektedir. Hattâ Evren bile, enflasyonun % 75'leri aştığı bu şartlarda hükûmete «bu enflasyon ne zaman inecek?» diye sorabilmektedir.[2]

Dış borç yükünün artık 'es geçilemez' bir noktaya tırmandığı bu türden sorunlar yumağı çerçevesinde, Özal'ın AET'ci kesilmesinin önüne, kendi siyasal rejiminin bizzatihi kendisi yanında, dev bir Kürt sorunu ile Kıbrıs'daki fiili durum engelleri dikilmiştir. Irak hariç, sınır komşularından hemen hepsini karşısına alan Türkiye içler acısı bir yalnızlığı yaşamaktadır.

Kemalizm illüzyonu, şovenist, devekuşu politikaları artık tutmamaktadır. Doğu'da uygulanan asimilasyon politikaları karşıtını yaratmıştır. SHP'den E. İnönü, DSP'den B. Ecevit bile adeta «Kürtçü!?» kesilmiş konuyu gündemde tutmaktadırlar. Kürt sorunu M. Ali Birand'ın açtığı çığırdan ilerleyerek, bir «ulusal, kültürel özerklik» sorununa indirgenmiştir. Tarihsel ve sosyal gerçekliği çarpıtan bu bayılarımız[3]; elbette bu noktaya kendi gönül rızalarıyla ulaşmamıştır. Ortada, Doğu insanımızın yüzyıllar öncesine varan baskı politikalarının doğal sonucu olan bir direniş gerçeği yatmaktadır.[4]

Bunların ötesinde hakim sınıflar koalisyonu içindeki dalaşmalar, siyasi tabloya ilginç görüntüler katmaktadır: MİT 'Raporu' tartışmaları, MHP'li Adıgüzel'in yine MHP'li avukatınca ortalık yerde tavuk gibi boğazlanması, Özal'a yapılan 'suikast' girişimi, faşist katillerin cezaevinde birbirini 'şişleme' olayları... Bu olguların yanısıra, klasik düzen partileri, hızlandırılmış bir iç evrimin ayrışmalarını yaşamaktadır. Sağlı «sol»lu burjuva partileri emekçiler nezdinde inandırıcılıklarını ve «itibar»larını yitirmektedir. ANAP, DYP ve SHP'deki dalaşmalar[5], ve kaynayan cadı kazanı[6], siyasi bunalımın derinleşerek yığınları sarıp sarmalamasının işaretidir.

Aynı süreçte kendiliğinden ekonomik ve demokratik talepleriyle de olsa, işçi sınıfı grev okullarından edindikleri deneyimleriyle iş başındadır. İlerici ve devrimci gençlik, geçmişten miras kalan coşkulu ve özverili gelenekleriyle (şimdi yaz tatilindeyse de...) kollarını sıvamaktadır. Demokratik kavganın saflarında artık ANA'lar ve 'kendi' kavgalarıyla kadın hareketi de vardır.

Tam bu noktada, 1980'lerde büyük bir yara alan devrimci sol güçler ise, hâlâ yaralarını saramamış bir ortamda gündeme tırmanmak istemektedir. Ülkedeki zengin potansiyeli dindar bir inançla ya

da kumarbaz mantığıyla harcamaya aday gözüken «sol» yönelişler, hayatın sunduğu mücadeleye gülümseyerek bakamazlar. Ayrıca ölecek hastaya kalp ilacı olan girişimlerden titizlikle sakınırlar.

Siyasal, ekonomik ve sosyal çalkantı dönemlerinde, doğruları çabuk kavrayabilen, hangi yapılanmayla ve hızlı hareket edeceğini önceden hesaplayan, bilgece bir mücadele anlayışını inisiyatifle birleştirip hakim gerici ittifakın önüne Çin Seddi gibi örebilenlerin ilerici hareketi yönlendireceği bugünden anlaşılıyor.

Sosyal mücadele tarihimizin bu dönüm noktasında kadrolar, ne ahmakça bir böbürlenmeye ne de iğrenç bir karamsarlığa kapılamaz. Bunun içindir ki, kuramsal ve deneysel kanıtlar bütün çıplaklığıyla ortadayken, sağ ve «sol» teslimiyetçi oportünist akımların ürettiği senaryolardan uzak durmak, bunlara aldırmadan tarihsel ve sosyal yanlarıyla kanıtlanmış doğru yoldan ayrılmamak gerekiyor. Son tahlilde hakim gerici sınıflar yararına ortaya çıkan, çıkartılan senaryoların maliyeti oldukça düşüktür. «Bilgiç?!» ve «ucuz» kahramanlar sosyalizmin zenginliğine dadanmış birer asalaktır.

Son yıllarda, donatımlı bir İSP'nin oluşmaması için bin bir tuzak kurulmak istendi. «Sivil Toplum»cular, «Milliyetçi Kemalist solcular», tarihi hareketi sömürüp sulandıran TBKP'liler, umutsuz, ufuksuz «sol» serüvencilik, ve daha bir çokları karamsarlık Deccal'lığına soyundu. Pir-ü pak «demokratik» giysileriyle «sosyaldemokrat» lafazanlıklarıyla Mehdi'ler de gelmeyecektir.

Siyasal karamsarlık ortamı, ütopyacı sapmalar aşıldıktan ve katı nesnel gerçeklikle tanışıldıktan sonra değişecektir. Çürümüş burjuvazinin alternatifi vardır; hayat işçi ve emekçi sınıfların en ileri unsurlarını sınayarak alternatifleri üretiyor. Düğüm, sınıflar mücadelesinin örsünde çözülecektir.

12 Haziran 1988

NOTLAR:

1 4 Şubat kararları ile yükseltilen mevduat faizlerinin kredi maliyetlerini yükselttiğine dikkati çeken büyük sermaye çevreleri, yüksek faiz uygulamasının ve nakit para darlığının 'iş alemini' büyük bir krize soktuğunu söylüyorlar. Özal ise, «Kimseyi kurtaramam. Alınan kararlar tavizsiz uygulanacak» diyor. Çünkü 'Han-ı Yağma' (Ne yazık Tevfik Fikret gibi bir şairimiz yok...) edilen ülkemizin 1988'de ödemesi gereken dış borçlarının toplamı 7,3 milyar Doları aşıyor.

2 ANAP Gn. Bşk. Yard. Güneş Taner verdiği demeçte Evren'i «siyasete bulaşmakla», «tarafsızlığı bir yana iterek ihlâl etmekle», «1989'da yeniden seçilebilmek için yatırım yapmakla», «Hükûmetin icra yetkisine karışmak ve bazı konularda bağlayıcı mesaj vermekle», «iktidarı eleştiren bir havada konuşmakla» eleştirerek suçladı. (Milliyet, 12.6.1988, s. 9).

3 Hasan Cemal: «Doğu ve Güneydoğu'da yaşanan sorunun kültürel boyutu kesinlikle göz ardı edilmemelidir. Sorunun adı konmalıdır; «Kürt» telaffuz edilmelidir. İnsanlar kendi ana dillerini, yani Kürtçeyi serbestçe konuşabilmeli, yazabilmeli ve okuyabilmelidir. (...) Bunun gibi, çok sesli uyumu içeren ulusal birliğin ve ülkemizin bütünlüğünün ancak demokrasi potasında korunup güçleneceğine de inanmaktayız. Bu çizgiye aykırı yaklaşımlar, son tahlilde, en istemediğimiz odakların değirmenine su

taşıyacaktır. Bu noktayı aklımızdan hiç çıkarmayalım.» (Cumhuriyet, 4.6.1988)

Bu türden yaklaşımın «bilimsel kılıfı» ise, Ord. Prof. Ekrem Akurgal tarafından şöyle sunulmaktadır: «Kürt sorunu, akılcı ve bilimsel yöntemlerle ele alınmalıdır. (...) Kürtler (...) tarihin değişik dönemlerinden Asya'ya ve Anadolu'ya göç etmiş Hind - Avrupa dili konuşan topluluklardan biridir. (...) Türkler Anadolu'ya geldikten sonra aradan geçen bin yıla yakın zaman içinde bu ülkenin eski halkları ile karışmışlardır. Böylece Kürtler ve Türkler aynı halk topluluklarının torunları ya da kardeş çocukları olmuşlardır. (...) Özel bir etnik tip göstermelerine karşın Kürtler kesin anlamı ile bütün Anadolu'ya özgü olan kültürün içinde yer alırlar. (...) Öbür kültür alanları ve din de hesaba katılırsa Kürtlerin Türklerden ayrı bir özelliği olmadığı söylenebilir. (...) Kürtler (...) ayrı dilden ayrı cinsten bir topluluk olmalarına karşın yukarda anlatmaya çalıştığım gibi onlar da kültür bakımından Türkiye'nin ayrılmaz bir parçasıdırlar. Bir çok Kürt kökenli vatandaşımız da böyle düşünmektedir. (...) Yabancı devletler hiç merak etmesinler, Türkler mert ve asil ruhlu Kürt kardeşlerinin değerini onlardan çok daha, hem de candan ve gönülden bilmektedirler.» (Cumhuriyet, 8. 6. 1988)

4 'Süper' Genel Vali'nin verdiği resmî rakamlar, 1921'lerden bu yana süren bir 'dram'ın daha da ötesindedir.

5 ANAP Gn. Bşk. Yrd. Mehmet Keçeciler, istemeyerek de olsa şunu söyleyebilmektedir: «Bugün (Haziran, 1988 - yn.) seçim yapılsa pek istediğimiz gibi sonuçlanmayabilir.» (Cumhuriyet, 6.6.1988)

6 SHP kırk yamalı bohça misali bir cadı kazanını andırıyor. Modern Proleteryanın kenti İstanbul'da yapılan SHP İl Kongresinde İsmail Cem: «Sermayenin en küçük bir temsilcisi dahi olsa işçisini işten çıkarmayı göze alan, işçiye karşı tavır alan bir kişi ile ben bir araya gelmem, çünkü ben işten çıkartanla değil, işten çıkartılanla beraberim» derken; Baykal ise, «emperyalizme ve faşizmin kurşunlarına karşı göğsünü geren direnişlerden» sözedebiliyor. Aynı kongrede Gürkan ise: «Biz iktidara oligarşiyi aldatarak, ya da ona güven vererek gelemeyiz» diyordu.

Burjuva solcularına bunları söyleten bir İSP potansiyelinin basıncıdır. Yoksa «Allah söyletmiyor!..»

☆

DAVULLAR

Yaşanabilir bir yer yapamadık dünyayı biz.
Tüm umudumuz sizsiniz.
Toplanın çocuklar, toplanın.
Çalın davulları, çalın...
Dan-dan-da-dan-dan...
Dan-dan-da-dan-dan...
Haydi!..
Davranın...

Hakkı Özkan

İSP ve Faşizm Üzerine Bazı Hatırlatmalar

Sırrı Öztürk

Türkiye'de 1970'li yılların ortalarında süreklileşen ekonomik bunalım, toplumsal tepki ve patlamaların yoğunlaşmasıyla birlikte geliştı. Derinleşen sosyal, siyasal bunalımın yeni yeni çözüm biçimlerine gebe olduğu, tarihsel deneylerin bilincimize kazıdığı birer gerçeklikti. Bunalım karşısında sosyalistler, sosyalizm lehine çözüm bulmak bütün devrimcilerin, sosyalistlerin tarihsel sorumluluğunun birer göstergesi idi. Pek çok kesim, bunalımın yol açacağı sonuçları önceden kestirip hazırlıklarını buna göre yapamadılar. Sonuçları öncesinden sezebilenlerin bir bölümü ise, çözümünün işçi sınıfının iktidarında düğümlendiğini farketmediler. Ya da bu çözümü bilerek reddettiler. Bunun yerine CHP kuyruğuna takılmayı görev bildiler. İşçi sınıfının iktidarıyla çözüme kavuşabilecek bir sorunun çözümünü bir burjuva partisine havale ettiler. O burjuva partisinin lideri ki, burjuva ve emperyalist çevrelere seslenerek Türkiye'yi eşikten (sosyalizmden) döndürmekle övünüyordu. İşçi ve emekçi kesimleri, ilerici ve devrimci güçleri ise «uslanmadıkları» takdirde «düdük çalar maç biter» türünden sözlerle korkutmaya çalışıyordu.

Sosyalist hareket bir bütün olarak iktidara yönelik boşluklar bırakınca, emperyalist ve tekelci sermaye çevreleri ve onların politik, militarist odakları boşluğu 12 Eylül'le doldurdular. Bunalımın her türlü faturası, işçi ve emekçi kesimlere ve onların örgütlü politik kesimlerine yüklendi.

Siyasal iktisadın sınıf mücadelelerine yansıyan, etkileyen yasası bu görev değişiminin öznel ve keyfi bir seçim olmayıp kaçınılmaz bir sonuç olduğunu gösteriyor. Kısacası faşizm; ekonomik, sosyal ve siyasal bir bunalımın doruğunda, tekelci sermayenin bunalımın faturasını işçi ve emekçi sınıflara yükleyen, iktidar araçlarının nicel olarak farklılaştığı özel bir iktidar biçimi oluyor. Tersinden tarif edersek faşizm, işçi ve emekçi sınıfların iktidarı ele geçirememeleri karşısında ödedikleri bir bedel oluyor. Bu durum işçi sınıfının iktidara yürüyen devrimci partisinin bilimsel ilke ve normlara göre oluşturulup geliştirelemeyişinin, mücadelenin her türlü biçim ve yöntemleri karşısında hazırlıksızlığının zaaflarının bir göstergesidir de. Çünkü, sosyal platformda örgütlenmiş bir İSP'nin* varlığı ile faşizm birbirini dıştalayan,

* İSP ve faşizm üzerine soru yönelten birçok mektup alıyoruz. Bu mektuplar arasında öğrenmeye aday iyi niyetli yaklaşımlar da, «aydın» tartışmalarına çekmek isteyenler de var. Hayatı boyunca kafasında parti fikri cisimleşmemişlerin «aydın» tartışmalarına bilerek girmeyiz. Gerektiğinde iki satır uyarı yeter böylelerine. Ülkemizde literatür,

yan yana bulunmayan iki olgudur; mücadele, karşılaştığı her durumda, yeni koşullarda yeni biçimler alarak sürer gider...

12 Eylül'e uzanan süreçte faşizm ve faşizme karşı mücadele ve iktidar sorunu gerekli açıklıklarla tartışılıp kavranılamadı. İşçi ve sosyalist hareketin parsellendiği ortamda çelebi «önder» pozlarına bürünenlerin öneri ve uyarılara da ihtiyacı yoktu. Osmanlı düzeninin tımar ve zeamet dağıtması gibi «parti» ve «sendika»lar, sanki dağıtılmıştı. İktidar mücadelesinin araçları avunma araçlarına dönüştürülmüştü.

İktidar mücadelesi ekseninden kopuk örgütlenmeler, nitekim, 12 Eylül'e karşı ne etkili bir mücadele verebilmişler ne de geri çekilmesini bilmişlerdir.

O dönem bazı kadrolar konuyu sorumluca gündeme getirmelerine rağmen, örgüt fetişizminin, örgütler arası haksız rekabetin, kariyerizmin vb. kol gezdiği ortamda etkili olamamışlardır.

Ciddi nitelikli kadro ve kurumlarla donanmış radikal bir İSP'nin eksikliği, 12 Eylül ile açığa çıkan yenilginin başlıca nedenidir. Bu eksiklik mücadelenin bazı düzeylerinde kısır, kuru ve yavan kalmanın yanında, mücadelenin bazı biçim ve yöntemleri düzeyinde hazırlıksızlığın nedenidir. Zaten pek çok politik örgütlenme de birbirinin eksikliğinde birbirinin varlık nedeni olarak doğmuştur.

Birbirlerinin eksiklikleri birbirlerinin varlık nedeni olunca her kesim kendini diğerinden ayırmak için zorlama teorik, ideolojik mihraplar yaratmaktan da sakınmamıştır. Nitekim pek çok tartışmada ortak bir dil ve terminoloji de geliştirilememiştir. Aksine, 60'lı yılların ortasından günümüze uzanan tartışmalarda yüzlerce kavramın «cıcığının çıkarıldığına» tanık olduk; «açık mı, örtülü mü, sömürge tipi mi, baş çelişki mi, temel çelişki mi, sosyalist devrim mi, demokratik devrim mi, demokratik halk devrimi mi» türünden tartışmalardan bugüne çok az şeyin kaldığı vakidir. İşçi sınıfı ve emekçi halka sosyalizmi taşıyan gelişkin bir ideoloji oluşturulamamıştır. Taşınan ise, düzenin ideolojisi ile oldukça bulaşık ve kirli bir biçimde sunulmuştur. Daha arı bir ideoloji olmaksızın işçi ve emekçi sınıfları donanımlı kılmak, düzenden koparmak, sosyalizm mücadelesine sokmak mümkün olmuyor. Özetle hayata müdahale eden bir teorinin önemi kesin bir gerekliliktir. Geçmiş teorik yaklaşımlar bu nedenle sorgulanmalıdır.

Geçmiş her yönüyle tümden ve olumsuz olarak da kavranmamalıdır. İşçi ve emekçi kesimlerden gençliğe kadar kendiliğinden de olsa, yoğun bir devrimci potansiyel oluşturulabilmiştir. Övzerili ve yürekli bir kavganın niteliklerinin de biriktiğini gördük.

Gelgelelim geçmişin bu yoğun birikimleri ne etkili bir kanala ak-

kavram ve terminoloji kargaşası hüküm sürüyor. Hepimiz bilerek ya da bilmeyerek, bu kaosun içindeyiz: ama biz, aşmaktan da yanayız. Güçsüzlüklerin aşılabilmesi için BİRLİKTE NE YAPABİLİRİZ? soru ve önerisini daima canlı tutmaya çalışıyoruz. Bu türden yönelişler sonunda ihtiyaç duyulan İSP'ni de, onun denetiminde yapılan teorik çalışmaları da üretecektir. S.Ö.

tarılabildi, ne de bu olumlu nitelikler etkin bir güce dönüştürülebildi. Faşizm, 80'li yılların başında yukarıda sözü edilen nedenler sonucunda geldi, dayandı.

Bütün bu oluşumların ortak özelliği ve belirleyici karakteristiği, yakalanacak ana halkanın «es» geçilmesiydi. İSP'nin, devrim sorununda, faşizmin geriletilmesi sorununda vb. herhangi bir halkayı oluşturmayıp, belirleyici ana halkayı, en aklı başında görünen tartışmada (bunların yansıdığı dergi, kitap vs. de) bile, devrim sorunu, ittifak sorunu, faşizm sorunu tartışılmakta, ama ittifak sorunu, faşizmi geriletme sorunu, devrim sorunu vb. zincirini belirleyici halkanın örgütlü ve donanımlı proletarya olduğu, başka deyişle İSP'nin oluşturulması sorunu olduğu, yazıların kendi mantığı içinde ortaya çıkınca, birkaç satırla bu konuya deyinildiği görüldü ve görülmekte...

Fraksiyon ve grupların konuyla ilgili görüşlerini sergileyecek onlarca örnek vermek mümkün.

İşin gülünç ya da acı olan yanı, bu tartışmalarda sebep-sonuç ilişkisinin iyice arapsaçına dönüştürüldüğünün izlenmesidir. Birlikteliklerin kurulamayışı, politik uzlaşmaların olmayışına, Marksizm-Leninizmin iyice kavranmayışına, sağ ve «sol» oportünizme, maoizme, troçkizme, yeni sol'a, sosyalizmin düşmanı bütün akımlara vb. özveri, cesaret vö. niteliklerinin yokluğuna, ve daha nice olguya bağlanırken, «İşte bunlar yok, bunlar var, şimdilik biz bunlara en çok sahip olan şundan bundan arınmış örgüt olarak, parti boşluğunu doldururuz» gibilerinden bir imaj yaratılmak istenmektedir. Oysa gerçekten de yukarda sıraladığımız ve daha birçok olgu, birlikteliğin yolunu tıkarlarken, tersine birlikteliğin olmayışı da, bunlara yol açmaktadır. Yani belli bir çerçevede sonuç gibi görünen olgu, belli bir çerçevede nedendir de.

Türkiye solu engin bir deney zenginliğinden günümüze ulaştı. Faşizmin ne demek olduğunu yaşayarak öğrendi. İSP'nin ne anlama geldiğini sınayıp denedi. Faşizm ve İSP konusunda en dar, en genel boyutlarıyla değinirken amacımız: Sosyal pratikte ortaya çıkan gerçeklik üzerine konuyu teksif etmektir. Konuyu bu odağa yerleştirince, yapılacak olanı bilince çıkarmak, saflardaki dağınıklığı aşmaya aday yapılanmaların yolunu döşemektir. Bütün bu doğruların ışığında, faşizm olgusu, İSP'nin oluşturulması dışında hiçbir konuyu, uzun boylu, üretimden, eylemden kopuk teorik tartışmaların merkezine yerleştiremeyiz.

İşçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünleşerek donatımlı bir İSP oluşturması özlemi, ve bu uğurdaki yönelişler duyarlı bir partizan tavrıdır. Bazı çevreler bu türden bir parti imajı yaratılmasından yana değildir. Bu gayretin dışında olanlar, İSP'nin oluşturulması sorunu yerine, en büyük «özgürlük»le başka alanlarda gezinecektir. Sorumlu devrimciler, «devrim, antifaşist mücadele, antiemperyalist, antitekel, antişoven mücadele, demokratik devrim ve sosyalist devrim vb.» gibi bir bütünlük oluşturan sorunlar yumağı içinde «olması gere-

ken yerde» koymaya çalışmıştır. **İşte bu karakteristik yan, yapmaya çalıştıklarımızı bütün diğer çalışmalardan daha başta ayıracaktır sanırız.**

Bu özelliği gözden kaçırmadan, yapılacak çalışmaya devrimci içtenlik ve tutarlılıkla yaklaşanlar, «kapitalist miyiz, yarı kapitalist miyiz, sömürge miyiz, yarı sömürge miyiz, oligarşi mi, açık faşizm mi, örtülü dikta mı, devrim mi, antifaşist mücadele mi vb.» gibi yapılacak iş'in hedefini tüketecek teori didişmelerine girmeyişimizi anlayışla karşılayacaklardır. Yazmaya çalıştıklarımız birileriyle kesin hatlarıyla ayrılan düşüncelerin (insanların) ürünüdür. Bu türden yönelişler bir teori tartışmasını değil, bir sergileme görevini yüklenmekte, politik açığa vurma kavgasında rol üstlenmekte, bir «pislik», kokuşmuşluğa dönmüş bir yozluk göz önüne serilmekte, pisliğe yol açan ana zaaflara değinilmekte, can alıcı halkaya -parti sorununa- parmak basılmaktadır.

Burada karşımıza bir yöntem sorunu çıkıyor. İlke olarak bu görüşlere katıldıktan sonra, arızaya parmak bastıktan sonra, her türlü teori tartışmasını da saygıyla karşılayıp, bunlara elden geldiğince katılmayı canıgönülden dileyeceğiz. Ama önce, başı üstünde tepe takla duran sorunu demekki, ayakları üstüne dikmemiz gerek.

1 Ağustos 1988

☆

GÜNLERİN İÇİNDEN (6)

Ne kalır nem kalır senden geriye ey sürgün?...
Suya yeni indirilmiş bir kayık gibi senden uzaklaşıpta,
Ülkeme dönende nem kalır senden yana.
Hüzzam makamından tüketerek ürettiğim,
Öfkelerimin o çok sesli resitali dışında,
Nem kalır el kapında ey sürgün?...
Bunları soruyorum kendi kendime,
Dinlerken o büyük Bask'lı yurtsever Ravel'in «bolero»sunu,
Dokuz yıllık tek başınalığımın bedeli ödenmiş,
Duvarına tek çivi çakmamış alnı ak'lığıyla,
Ülkemin büyüleyici özlemleriyle yoğunlaşmış «tutsak»lığında,
Bütün iş'in direngenliğinin derecesi olmayan,
Yürekte beyinde bilekte olduğu bilinciyle!!!
Yaşamış olmaya gayret etmişliğimin dışında,
Nem kalır nem kalır sende ey sürgün,
Seni terkedipte ülkeme dönende?...

Temel Demirer

Paris, 6 Mayıs 1988

Bir İSP'nin Omurgasını Oluşturacak Bazı Temel Noktalar

Ali Özdoğu

Ülkemizde «parti» konusu, çeşitli eğilimlerin niyetlerine göre «tartışılıyor». Son sekiz yılda, konu «legal parti, açık parti, açık devrimci parti, köprü parti, geçit partisi vs.» adlarla gündeme getiriliyor.

Doğrular, yenilgi dönemlerinde daha çok öğrenilmeye başlanıyor. Doğru olana yöneliş ve parti arayışları sevindiricidir; parti fikri ileri bir aşamadır.

SORUN'un bu türden yönelişlere karşı tavrı başından bellidir. Biz, bir İSP'nin oluşturulması düşüncesinin kadrolar önünde açık, dürüst ve ilkeli tartışılmasından yanayız. Farklı yaklaşımlarda da olsa SORUN bu amaca yönelik bütün çabaları saygı değer buluyor.

İSP'nin boşluğunu doldurmak için «eski» yapılarını sözümona «yeni» düşüncelerle piyasaya süren bütün girişimleri zararlı buluyor, onaylamıyoruz.

12 Eylül'ün devam eden şartlarında İSP'nin oluşturulması düşüncesinin önüne, kendi öznelci önerilerini ileri sürenler, hangi literatürü ve hangi moda ve taklit reçeteleri kullanırsa kullansın, parti olamıyor.

Şüphesiz bir İSP'nin program ve tüzük maddeleri, onun karakterini yansıtan önemli bir belgedir; muhtemel bir partinin yasal ve meşruluğu bu temelde aranır. Ülkemiz işçi ve sosyalist hareketinin ete kemiğe bürünmesini, ciddi, güvenilir ve donatımlı bir İSP'nin omurgasını oluşturacak bazı temel noktaları, kadroların tartışmasına sunmak doğrudur diye düşünüyoruz.

12 Eylül'ü yaşayan devrimci kadrolar hareketimizin örgütsel güvenceye kavuşması dileğini, emri-vakilerle kurulan ya da kurulacak olan parti ve kümelenmelerde görmüyor. SORUN çalışanları, biraraya gelen her üç-beş kişinin kendini parti ilan etmesini, eğer iç ve dış gerici ittifakın bilinçli görevlisi değilse, mutlaka aklı selimini yitirmiş ya da kariyer pisliklerinden arınamamış girişimler olarak nitelemektedir.

Sosyal pratiğin aşındırdığı programları fidelemek artık mümkün değildir. Günümüz baska bir gündür. Günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermeye aday bir İSP'nin oluşturulması bütün devrimci kadroların ortak özlemidir. Bu özlemi sulandırmak eskisi kadar kolay değildir.

Asağıda sıralanan satırbaşları tartışmaya aday bazı düşünceleri içerivor:

Parti:

□ Ülkemiz işçi sınıfının kurmayı niteliğinde bir siyasi parti ol-

malıdır.

☐ Parti üyesi, parti program ve tüzüğünü kabul eden, parti'nin verdiği görevleri yerine getiren, disipline uyan, aidatını ödeyen, maddi-manevi birlik ve dayanışmasını esirgemeyen kimsedir.

☐ Bu ilkeselliği yerine getiren herkese açıktır.

☐ Sosyal mücadele tarihimize saygılı, tarihsel ve sosyal ilerleyişe, sosyal devrimlerin kanuniyetine inanan birimler, moda ve taklitlerden kaçınarak iç deney birikimini tahlil etmeli, çözümler üretmeli.

☐ Partileşme sorunu, işçi ve sosyalist hareketimizin yetiştirdiği, alabildiğince denenmiş, bütün gününü sosyalizme adamış güvenilir kadrolarca, ve bir kongrede tartışılarak oluşturulmalıdır. Tartışma: 1) Program, 2) Taktik, 3) Örgüt (kadro) ilkeleri ve öteki hayati sorunlar üzerinde olmalıdır.

☐ Parti'yi oluşturacak kadroların sosyal sınıf karakterine, proleter devrimci nitelikler kazanma yetisine, bağlı olarak aranmaz. Her kademede işçilerin ağırlığı gözetilmeli; Parti yöneticilerinin ruh ve beden sağlığı ve önderlik vasıfları kontrol edilmelidir. Duruma göre yaş ve süre ile yönetim hizmeti sınırlandırılmalıdır.

☐ Teorik çalışma, bilimsel araştırma yapar; Bilim Kurulları ve Enstitüler oluşturur. Parti içi eğitime önem verir; kadro ve sempatizanların her türlü donanımı için sürekli çaba gösterir.

☐ Sosyal pratikte teori-pratik bütünlüğünü sağlayacak çalışmaları yürütür; süreç içinde kadrolarını uyumlandırır, aynı potada eritir.

☐ Sosyalizmin zaferini engellemeye aday sağ ve «sol» teslimiyetçi oportünist akımlarla mücadele eder. İdeolojik mücadelede, gelişmeyi durduracak burjuva ve küçükburjuva sol akımların mayalanmasına zemin oluşturmaz; yalnızca hakikatler için savaşır.

☐ Bütün organlarda demokratik tartışma, ikna, azınlığın çoğunluğun iradesini kabul ve onayı ilkesini uygular. Eleştiri ve özeleştiri geleneğini geliştirir; bu yöntem ve ilkeselliği sulandırıcı, öznelci, laçka, liberal ilişkileri red eder; lumpen eğilimlerle mücadele eder.

☐ Devrimci arkadaşlık ve yoldaşlıkların oluşmasına çalışır; sevgi ve güven ağını örer.

☐ Temel amacı sosyalizmi kurmak olan mücadele sürecinde bütün olay ve olguları tahlil eder, sosyalizm mücadelesiyle birleştirir. Temel amacı saptırıcı girişimlerle mücadele eder, zaman yitirmez; her sürecin strateji ve taktiklerini geliştirir.

☐ Bu amaç doğrultusunda işçi sınıfını, yoksul köylülüğü, çıkarları işçi ve emekçi sınıfların kuracağı hakiki demokraside bulunan ara katmanları, ilerici aydın ve gençlik hareketini, sosyal değişim ve dönüşüm süreçlerinde etkiler, örgütler, ittifaklar kurar, yönetir ve yönlendirir.

☐ İktidar mücadelesi önündeki barikatların aşılması mücadelesinde ve faşizm tehlikesine karşı cephe örgütlenmesini, işçi sınıfının

ideolojik, siyasi ve örgütsel donanımı temelinde sürdürür.

□ İktidara geldiğinde gerçekleştireceği ana programını ve bu amaca yönelik yakın hedefler programını açık ölçülerde saptar.

□ İdeolojik, teorik ve politik bağımsızlığa gölge düşürmez.

□ Ekonomik ve siyasi iktidar mücadelesinin ne demek olduğunu, emekçi halkın anlayacağı, yalın, sade bir lisanla dile getirir. Entelektüel gevezelik ve dolambaçlı lafazanlıklardan azami ölçülerde sakınır.

□ İşçi ve emekçi sınıfların inisiyatif kazanmasına çalışır; bürokrasinin zararlarını aza indirir; sosyalizmi öğretip sevdirir, kitleleri hareketlendirir, emekçi halkı örgütler.

□ İnsanın maddi ve manevi yeteneklerinin gelişeceği sosyalist toplumun şartlarını şimdiden planlar; bu amaca yönelik kadro yetiştirir.

□ Militan, özverili, bilgili, yüksek ahlâklı, inisiyatif kullanan, bencil ve bireyci düşüncelerden arınmış, siyasi erginliği tam, çalışkan, iş ve emek sevgisiyle yüklü, yüksek morale sahip, burjuva ve küçükburjuva karaktersizliğinin ürünü olan spekülasyon ve kışkırtmalara kapalı ve ondan korunabilen, devrimci coşku ve heyecana sahip, her türlü dogma ve sekterliğe kapalı, kitlelere öğretirken, aynı zamanda öğrenen, açık, dürüst ve içten kimselerin gönüllü birlikteliğidir.

□ Üyeleri sürekli okur, teorik bilgilerini yeniler ve kendini denetler.

□ Kurulları demokratik merkeziyetçilik ilkelerine göre çalışır; organları demokratik seçimle işbaşına gelir; görevini yapmayan, aynı yöntemle uzaklaştırılır.

□ Organları, bağlı bulundukları üst organlara hesap verir; alt organlarla üyelerin bilgilenme isteklerine cevap verir. Alt kademeler üst kademelere sürekli rapor sunar.

□ Birlikte önderlik, kişi sorumluluğunun bütünlüğü çalışma ilkesi olmalı.

□ Kişiye tapınma, dalkavukluk, ikiyüzlülük, yaltaklanma, tembellik ve dedikodu gibi kişisel bayağılıklara asla prim verilmez; ve etkili yöntemlerle mücadele edilir.

□ Parti içi demokrasi, karşılıklı devrimci saygı ve sevgi, her türden yoz, kozmopolit ve mekanik yaklaşımlardan uzak, canlı ve yaratıcı bir disiplin anlayışının egemenliği sağlanır.

□ Burjuva kaynaklı «sosyalizm» ihraç eden mihrakların bilim ve akıldışı sapkınlıklarıyla mücadele eder; iç deney birikimini teorileştirir; Marksizmin evrensel doğru yolunu eylem kılavuzu kabul eder; genel geçer ilke ve normları savunur.

□ Sosyalizmin ulusal, yöresel ve evrensel bütün kazanımlarına sahip çıkar; tutarlı enternasyonalist çizginin geliştirilip güçlü kılınmasına çalışır. Sosyalizmin teori ve pratik başarısına eleştirel katkı getirecek çalışmalardan geri durmaz.

□ Kariyerizm, uvriyerizm gibi hastalıklarla mücadele eder; her türlü şarlatanlığı ayıklar; kibir, gurur, demagojik militanlık yerine, devrimci ahlâkı ve tevazuu geliştirir.

□ Burjuva demokrat, Türk ve Kürt milliyetçisi, devrimci demokrat çizgilerle proleter devrimci çizgileri ayrıştırır.

□ Ulusal sorun konusunda şoven, sosyal şoven yaklaşımlarla mücadele eder; bilimsel, açık ve ikircimsiz bir çözüm ve tavır içinde olur; uluslararası tekelci sermayenin işini kolaylaştırıcı hesapsızlıktan uzak durur; konuya işçi ve emekçi halkların çıkarları açısından yaklaşır.

□ İşçi ve emekçi sınıflara düzenin köklü sosyal dönüşümlerle aşılacağını, açık ve sade bir lisanla anlatır. NATO ve AET'ye neden karşı çıkıldığını vurgular. Bütün namuslu ve iyi yürekli insanlara barışçı bir yaklaşımla seslenir; sünepe bir barış anlayışı yerine aktif bir barış mücadelesinin ve halkların kardeşliğinin önemini belirtir.

16 Haziran 1988

☆

YARIN YOK
XVII

Korkularda buluşmasın,
Gözleri insanlarımızın!..
Yaşanmamış baharlar,
Filizlenmesin gözbebeklerinde.
Ve çürümesin toprak tümsekler,
Suskun ve kanlı yüreklerimize.
Fidanlar, bizim fidanlarımız...
Artık düşmesin cellatların eline!
Sökülsün karanlıklar göyümüzden!
Sökülsün zindanlardan,
Beyinlerden, yüreklerden...
Sökülsün karanlıklar,
Ta... temelinden!..
Aydınlık emzirsin fidanlarımızı,
Çağötesi afyonlardan uzak!
Güneşle birlik gelişsin sürgünlerimiz...
Yeni yarınlarda yürüyelim,
Barışa, dostluğa ve kardeşliğe!..

Ferhan Ercan

Kürt Sorunu Boyutlanırken
"Tehlikeli İlişkiler"

Temel Demirer

Kürt sorunu ulusal ve uluslararası arenada devingen gerçekliğiyle tartışılıyor. Bu hareketli tartışmanın yarı çapı, artan ölçekler-de durmadan boyutlanıyor. Konu, politika sahnesinde önemli bir unsur olarak, gündemlerde bir yer işgal etmeye devam ediyor

Orta Doğu'nun kaderini etkileyebilecek güçteki, objektif bir devrimci merkez niteliği taşıyan Kürt sorunu, yapısı itibariyle ulusal ekseninde irdelenmesi gereken bir sömürgeler sorunsalıdır.

Kim ne derse desin, artık geleneksel 'devekuşu politikaları'nın tersine, Orta Doğu'da Kürt unsuru mutlaka hesaba katılması gereken bir güç olarak, tarih sahnesindeki o önemli yerini alıyor. Bu nedenle, Orta Doğu'daki tarihsel, sosyal ve sosyolojik gerçekliğin veri tabanı üzerinde, geleneksel inkârcılık, asimilasyon ve soykırımı politikalarının önü, bir ulusun kendini kanıtlamış tavrıyla tıkanırken, şovenizmin soluğu da tükeniyor. Bu da Orta Doğu'da yaşanan statükonun uzatmalı 'kararsız denge'sinin aşılmasına yönelik yeni ufukların yolunu açıyor.[1]

* * *

Güney, Halepçe'de, kimyasal silahlarla bir soykırım zulmüne tanık oldu.[2] Sömürgeci BAAS'ın kudurganlığı tam istim devam etmekteyken, Kürdistani Cephesini kuran Güney, dünya kamuoyuna 18 maddelik bir 'özerklik tasarısı' açıkladı. «Kürtlerin ulusal haklarını güvence altına almak»tan, «Kürdistanın sınırlarını tarihi gerçekliğe uygun olarak belirlemek» gerekliliğinden sözeden, «düzenli bir Kürt gücü olması»nı isteyen, «merkezi otoriteden bağımsız, serbest seçimlerle gelen ve kanun yapma yetkisini elinde bulunduran ulusal meclis seçilmelidir» talebinin altını özenle çizen, ardından da «Kürdistan'ın kendi bütçesi ve malî bağımsızlığı olmalıdır» kaydını düşen, «Kürtleri temsil eden bir bayrak olmalıdır»[3] diyen özerklik programı, içinde taşıdığı önemli nüveleriyle kendini sınırlamamış devrimci bir yöneliş taktiğidir.

Öncelikle bu taktikten de, onun aktif propaganda faaliyetlerinin, devrimci bir politik tutumla kendini sınırlandırmamasından da çekinmemek gerekiyor. Bu anlamıyla da, KYB lideri Celâl Talabani'nin ABD ile, bir yanıyla 'tehlikeli ilişkileri'ni nihilist bir önyargıyla 'mahkûm etmemek' gerekiyor.

İlk olarak vurgulanmalıdır: Türkiye'deki hakim çevreler, Talabani'nin ABD gezisinden bir hayli rahatsızdır.[4] Kuşkusuz aynı kaygı, tekelci sermayenin Babıali'deki kalemşörlerince de fazlasıyla paylaşıl-

maktadır.[5] Oysa Celâl Talabani, Evren'in ABD ziyareti sırasında büyük bir sukünetle şunları söylemektedir: «Sayın Evren'le görüşüp Kürtlerin durumunu anlatmak isterdim.»[6]

* * *

Celâl Talabani'nin Evren'e anlatmak istedikleri nelerdi? ABD ziyaretinde, New York'taki 'The Kurdish Program' Direktörü Vera Beaudin Saeedpour kanalıyla görüştüğü politik şahsiyetlere[7] nelerden sözetti? Bunları Celâl Talabani'nin çeşitli gazetelere söylediklerinden ayıklayarak aktarıyorum: «Biz, mücadelemizi Irak sınırları içinde yürütüyoruz. Hedefimiz demokratik bir Irak rejiminde, kendi kaderimizi tayin hakkımızı kullanmak»[8] «Bizim gönlümüzde bağımsızlık yatıyor. Ama gerçekçi olduğumuz için, çözümü özerklikte görüyoruz.»[9] «Bizden sonraki Kürt nesilleri ne arzular, bunu şimdiden bilemeyiz. (...) Bizim aslında 1963'den beri Amerikalı'larla temasımız oldu. (...) Çin'den Amerikaya kadar, bütün kapıları çalıyoruz. Şimdi ABD'nin kapısını çaldık. Türkiye'nin de kapısını çalıyoruz; ama kapı kilitli. (...) Türk hükûmeti, Kürt Halkının varlığını tanır ve Kürtlere parti kurma hakkı verirse, kanımca, onlar da mücadele yöntemi olarak, siyasi taktikleri benimserler.»[10] «Türk hükûmeti, Kürt'lere karşı Irak hükûmeti ile işbirliği içindeyse, o zaman, bizimde Türkiye'deki Kürt'lerle ve hattâ Türk hükûmetine karşı olan diğer unsurlarla işbirliği içinde olma hakkımız vardır.»[11] «PKK ile Türkiye'ye karşı işbirliği yapmamızın nedeni, Türk hükûmetinin bize karşı Irak rejimi ile işbirliği yapmasıdır.[12] Bu işbirliğinin sona erdirilmesi için çeşitli yollar denedik, hattâ Başbakan Turgut Özal'a özel temsilci bile yolladık. Onu bize karşı Saddam ile işbirliğine son vermeye ikna etmek için çeşitli yollar denedik. Reddettiler, devam ettiler politikalarına.[13] (...) Saddam'la bize karşı işbirliğini durdurun dedik. Eğer hakikaten Türkiye'de Dağ Türkleri diye görülüyorsak o halde Saddam'ı değil, bizleri tutmanız gerek dedik. Çünkü sizin bu tarifinize göre Dağlı da olsak Türküz; Türkiye Kıbrıs'ı 100 bin Türk'ü kurtarmak için işgal etti. Şimdi 4 milyon Dağ Türkü için de aynısını yapmalı; eğer söylediklerinde samimiyse... Çünkü biz de Irak'ın soykırım tehditi altında yaşıyoruz. Sadece Kürtçe konuşan değil Türkçe konuşanlar da öldürülüyor. Türkmen'ler de çekiyor; yüzlercesi öldürüldü. 10 binlercesi Kerkük'ten sürüldü. Türkiye neden müdahale etmiyor?.. Neden onları korumuyor?..»[14]

Celâl Talabani'nin dedikleri kısaca bunlardan ibaret. Yer yer yanlışları, iyimser ölçüdeki abartıları, pragmatist yaklaşımları ve nisbeten reel politiker bir siyasi üslubu olsa da, Celâl Talabani'nin sorularında cevaplanması gereken ve 'doğruca anlatılabilmesi mümkün olmayan yanlar' olduğunu kim inkâr edebilir? Unutulmamalıdır ki, C. Talabani bir ulusal demokrat'tır. Onun için de C. Talabani ve temsilcisi olduğu hareketi, onların iddia sahibi olmadığı alanlardaki ölçütlerle sorgulamanın hiçbir anlamı yoktur.

Öncelikle bunun altını çizelim! İyi ama ABD ile bu türden tehlikeli ilişkiler neyin nesidirki? denilirse bilmeyen yoktur:

ABD'nin Kürt sorunu'na bakışı, samimi olmadığı gibi, hiçbir zaman en basit demokrat ölçütleri bile gözetmemiştir, (zaten böyle olamazdı da) bu, başından beri böyleydi. Örneğin ABD'nin: 1979 yılında ABD, Rochester kentinde ölen Molla Mustafa Barzani'ye ve Kürt hareketine ilişkin, pragmatik bakış açısı hepimizin belleklerindedir. Peki iyi ama, bugün ne olmuştur da, ABD yine 'Kürt Davası'nın savunucusu kesilmiştir? Bunun cevabı, ABD açısından hiçte kehâneti gerektirecek düzeyde bir sır değildir. Washington, gelişmelerin gerçekliği karşısında zorunlu olarak, Orta Doğu'nun asla kaçınamayacağı ilerisini düşünerek, muhtemel reorganizasyon hesapları yapmaktadır. Problemin aslı sorulursa, ABD'nin Kürt hareketi ve temsilcileriyle 'insan hakları savunucusu' kesilerek şirin görülebilmek temelindeki dirsek teması[15], ABD'nin yeni Kürdistan senaryolarının bir adımıdır. ABD öncelikle Kürt hareketini engelleyerek 'ehlileştirmek' ve böylelikle, bölgedeki politikaları açısından, sınırlardaki kontrolü bir şantaj aracına dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Her ne kadar bu amaç gerçekleştirilememişse de, ABD'nin yeni reorganizasyon hesabı buna yöneliktir.

Bu nasıl oldu? ABD Başkanı Jimmy Carter 1978 yılında, dönemin Başbakanı B. Ecevit'e «Ayrılıkçı Kürt unsurları desteklemekten vazgeçtikleri»[16] yolunda bir güvence vermişti. Yine bu tarihi takip eden kesitlerde CIA çatısı altında çalışan «Ulusal Dış Değerlendirme Merkezi» 1979 yılında 'gizli' kaydı ile, «Perspektif İçinde Kürt Sorunu» adlı bir rapor hazırlamıştı.[17] Bu raporu uzun süren bir sessizlik takip etti. Sessizlik, taki Kürt hareketinin uluslararası arenada sesini yükseltmesine kadar devam etti. İşte ABD'nin 1984 yılındaki yeni Kürdistan raporu bu ortamda hazırlandı.[18] Yani ABD Kürt politikasını bir kez daha gözden geçirmek durumunda kalarak, bu alanda zorunlu bir reorganizasyona yöneldi.

Çünkü, Orta Doğu'daki 'kararsız denge' yöneldiği yeni karar'ın dengeleriyle verili statükoyu sarsıyordu. Bu sarsıntılar arasında, 2000 yılında Orta Doğu'da 40 milyonluk bir nüfusa sahip olacak Kürt'lerin mücadelesiyle kilit bir öneme haiz olacaktı. Kaldı ki, Kürt sorunu, uluslararası planda Avrupa Parlamentosundan[19] entelektüellere[20] ya da çeşitli ulusçu örgütlenmelere kadar[21] çok geniş bir yelpazede dünya kamuoyunun sempatisini topluyordu. ABD açısından artık sorun, konuya yeni bir yaklaşım tarziyla eğilmek olacaktı.

Celâl Talabani'nin ABD ziyareti bu paketin içinde gündeme geldi. Bu ziyaret sırasındaki görüşmelerde ABD Dışişleri Başkanlığı sözcüsü Charles Redman tarafından şu resmî açıklama yapıldı: «ABD'nin politikası, Kürtlerin amaç ve emellerine barışçı yollardan ve bölgede mevcut devletlerin sınırları içinde kavuşmaları yönündedir, Amerika bu ülkelerin içişlerine karışmaz. (...) Bu politika ile ilgili olarak, her hangi bir bölgeyi özellikle vurgulamadım. Tüm Kürtlerin hakkında konuşuyorum.»[22]

Bu açıklamanın ardından, Temsilciler Meclisi üyesi Stany Hoyer'

in başkanlığını yaptığı bir komite 37 sayfalık «88 Kürt Raporu»nu hazırladı. Ayrıca, New York'ta faaliyet gösteren özel bir kuruluş olan «Helsinki Gözlem Komitesi»de aynı konuda bir rapor hazırladı.[23]

* * *

Kanımca içinde belli bir oranda 'tehlike' unsuru taşıyan gelişmeler ve olaylar zinciri şimdilik budur. Bu alandaki gelişmeler bir çok şeye gebedir. Çünkü, 1987 Temmuz'unda programatik fikri ortaya atılan Kürdistani Cephe gerçekliği'ni[24], yine bir dize cephelerin kuruluşunun[25] izlemesi, gelecekteki sosyal şoven tavır ve düşüncelerin 'revize' edilmesi[26], Kürt hareketinde kimi yeni söylemlerin[27] ortaya çıkması; Kürt hareketinin bütünü açısından tehlikelerle içiçe geçmiş «olanak ve bu bulanak»ların büyüdüğünü döne döne müjdelemektedir.

'Var mı Yok mu?..' tartışmasına Abdülhamit'in bile girmediği[28] ve bir zamanlar 'Lozan'da kabullenir gibi olan[29] bir gerçeklik boylu boyunca ortadadır. Bu gerçeklik ve onun ittifak arayışları iyice kavranmalıdır. Buna uygun politika ve tavırlar somutta üretilmelidir. Hayır bu devasa devrimci demokratik potansiyel; ABD ikiyüzlülüğünün[30] hayırhah reel politikerliğine 'entegre olabilecek' bir çıkışsızlık noktasına itilmemelidir. Artık bir dize, bayat, anlamsız ve kaşarlanmış sosyal şoven yargılar ve yaklaşımlarla, daha da fazla yalnızlığına terkedilmemelidir. Bu nokta da ezen ulus devrimcilerinin sorumluluğu büyüktür. Birileri unutmamalıdır: Söz konusu sorunun çözümü bir yerde onların bu alandaki geleneksel önyargılarına rağmen, ve bunlar terkedilerek sağlıklı ve olması gereken bir çözüme bağlanabilecektir. Bu çerçevede, sorunun çözümü yolunda temelli dileğimiz, hiçbir şart altında (artık ve asla!..) bir Kürt önderinin ağzından (bir zamanlar Barzani'nin 1962 yılında Amerikan gazeteci Oana Adam Schmidt'e dediği gibi!) şunların söylenmemesidir: **«Bize yardım edin... İhtiyacınız olduğunda biz size yardım ederiz. Açık ya da gizli, bize silah, malzeme, hiç olmazsa para sağlayarak yardım ediniz. Kasım'ı yıkmamız için bize yardım edin. Irak'ı Orta Doğu'daki en sağlam müttefikiniz haline getirelim... Mümkün olan tüm güvenceleri vermeyi kabul edebiliriz. Eğer, Amerika yardımını, bizim Türkiye ve İran'daki Kürt'lere yardım etmemiz gibi bir koşula dayandırırsa, bunu da kabule razı oluruz. Türkiye ve İran'daki Kürt'ler arasında kışkırtma yapmayacağımıza söz verebiliriz.»**[31]

Paris
2 Temmuz 1988

NOTLAR:

1 Geçerken bu Yeni Ufukların çözümü'nden D. Perinçek'in şu 'çözüm' önerisini (!) anlamadığımı özenle vurgulayarak, ne anladığımı anlatmaya çalışayım: «**21. yy. Türkiye'sinde birliğin harcı, ancak yurttaşların gönül huzuru olacaktır. Cumhuriyetin temelinin atıldığı yıllarda vurgulanan 'Türkiyeli' kimliğine herkesin isteyerek ve**

severek ikna olması için, bugün ülkemiz köklü bir demokrasiye, Halk da cesur insanlara muhtaçtır.» (2000'e Doğru, Yıl: 2, S: 26, s. 7)/abç - yn./

2 ABD Senatosu Dış İlişkiler Komitesi 'Irak'ın Halepçe'de kimyasal silah kullanımını' kınayan karar tasarısını kabul etti. (Hürriyet, 28.6.1988, s. 13) Bu ABD'nin Kürt sorununa yeni yaklaşımının ilginç bir verisiydi.

3 2000'e Doğru, Yıl: 2, S: 26, s. 38 - 39'dan naklen.

4 Örneğin ABD'nin Ankara Büyükelçisi Robert Strauzs - Hupe, Dışişleri Bakanlığına çağrılarak, kendisine TC nezdinde şu uyarıda bulunulmuştur: «Talabani'ye ABD Dışişleri Bakanlığında resmî yetkililerle görüşme imkânı tanınmış olması, ABD yönetiminin Kongreye son yıllarda sunduğu raporlarda azınlık hakları kisvesi altında Türkiye'de sözde bir Kürt azınlığını sistematik bir biçimde gündeme getirdiği de göz önüne alındığında, (bu durum) zihinlerde ciddi tereddütler yaratmaktadır. (...) ABD yönetiminin (bu) tutumunu garipsediğimizi ve endişeyle karşıladığımızı belirtiriz.» (Cumhuriyet, 15. 6. 1988)

Aynı şekilde, Washington'da yapılan bir toplantıda Sakıp Sabancı'da, ABD Dışişleri Bakanı George-Shultz'a, «Kürt lideri Talabani'nin ABD'ni ziyaretinin yarattığı rahatsızlık»a ilişkin serzenişlerini dile getirdi. (Tercüman, 19.6.1988)

5 Örneğin Coşkun Kırca bu konuda şunları söylemektedir: «Talabani, bir İran pasaportuyla, Amerika'ya gidebilmiş ve orada Amerikan Hariciyesiyle - hiç de gizlenilmesine ihtiyaç duyulmadan - temaslarda bulunmuştur. Bu zatla nasıl olup da temas edebildikleri kendilerine sorulan Amerikan Hariciyesi, Kürtçü bağımsız hareketleri desteklemediklerini ve Kürtlerin kendi haklarını, arazisinde yaşadıkları devletlerin sınırları dahilinde aramaları gerektiğini söylemiştir. Bu demek bir garabet - ve açıkça söyleyelim - bir budalalık şaheseridir. Mademki Amerika, Irak'ın toprak bütünlüğünü tanımaktadır; o halde, nasıl olup da, Irak'tan ayrılmaya çalışan bir sergerdeyi Hariciyesine resmen kabul edebilir? Kürtlerin kendi haklarını bulundukları devletlerin kendi sınırları içinde aramalarını tavsiye etmek ise, o devletlerin içişlerine açık bir müdahaledir.» (Hürriyet)

Bilgin Peremeci'nin ses tonu ise, Coşkun Kırca'nınkinden daha da haşin ve serttir. «Evet... İşte Celâl Talabani... Türkiye üzerine oynanan oyunların bazılarının arkasından Sovyetler Birliği ve yardakçıları, bazılarının arkasından da sözde müttefikimiz ABD çıkmaktadır. Türkiye Batı'dan ve Doğu'dan komplolarla karşı karşıyadır. Ve ne yazıktır ki, bu komplolar dün olduğu gibi, bugün de devam etmektedir.» (Son Havadis)

Ve Sami Kohen: «ABD'nin 'KYB' lideri Celâl Talabani'ye «kırmızı halı»yı sermesi de bir başka açıdan «büyük»lerin tutarsız ve samimiyetsiz politikalarına örnek oluyor. ABD'yi ziyaret arzusu, Talabani'den gelmiş. Gelir ya! ABD Dışişleri Bakanlığı ilk elden bilgi almak amacıyla bunu kabul etmiş. Böylece Washington, Talabani ile diyalog kurmuş ve örgütünü de «de facto» (fiilen) tanımış olmuyor mu?.. (...) Neden bu ani ilgi ve sempati?... Şimdiye kadar Türk - ABD ilişkilerine giren iki kara kedi vardı: Yunan lobisi ve Ermeni militanları. Şimdi bir üçüncüsü mü ekleniyor?...» (Milliyet)

Sonra Uğur Mumcu: «ABD Orta Doğu'daki ayrımcı güçleri denetimi altında tutmak için her yola baş vurmuştur. Bugün, aynı siyaset, ayrımcı Kürtler üzerinde deneniyor. Türkiye, bir yandan, «ortak savunma» gerekçesiyle başını Amerika'nın çektiği NATO'ya üye olacak; öte yandan ABD, Türkiye'deki etnik başkaldırıyı açıkça destekleyecek! (...) ABD'nin Kürtlere sağladığı destek NATO antlaşması ile bağdaşmaz» diyor ve «ABD destekli Kürt milliyetçiliği»ne veryansın ediyor. (Cumhuriyet)

6 Hürriyet, 28.6.1988, s. 13

7 Celâl Talabani son ABD ziyaretinde şu şahıslarla görüştü: ABD Dışişleri Bakanlığı'nın 'Kuzey Körfez İşleri'nden sorumlu olan Direktörü Laurance Pope, Senato Dış

İlişkiler Komitesi Başkanı Claiborne Penn (Demokrat). Temsilciler Meclisi Dışişleri Komitesi Başkanı Lee Hamilton (Demokrat). Avrupa ve Orta Doğu Alt Komisyonu Başkanı... Ayrıca, Dışişleri Bakanlığında düzenlenen ve Savunma Bakanlığı yetkilileri yanında, CIA'dan temsilcilerin de hazır bulunduğu bir 'Open Forum (Açık Forum)'a katılan Celâl Talabani; ABD Dışişleri Bakanlığına bağlı Irak ve İran Masası 'şef'leri ve de Mülteciler Dairesi yetkilileriyle de görüştü.

Talabani bu görüşmelerine ilişkin olarak şunları diyor: «New York'ta da Washington'da da bazı Kongre üyeleriyle görüştük. ABD Dışişleri Bakanlığında kabul edildik, orada bazı kimselerle görüştük. Görüşmelerden memnunum. Çünkü onları Kürt sorunu konusunda hayli haberdar buldum. Irak'ın kimyasal silah kullanması sonucunda çektiklerimizi biliyorlar. Onlara Kürt halkının soykırım ile karşı karşıya olduğunu anlattım. Amerikan yönetimini Irak'a yardımını durdurmaya çağırdım. Ve ABD'den destek alana kadar Irak'ın Kürdistan şehirlerine saldırmaya cesaret edemediğini anlattım. Amerikan desteği onlara istediği gibi davranma olanağı veriyor. Amerika'nın Irak'ta demokrasiyi teşvike devam edeceğini öğrendim. Bizi dikkatle dinlediler. İran'ın işgal ettiği tüm Irak topraklarının İran ile antlaşma gereğince Kürt yönetimi altında olduğunu anlattım. Irak rejiminin Kürt halkına karşı yürüttüğü soykırımı konuştuk. Elbette başka ülkelerle ilişkilerimize de değindik. Örneğin Türkiye'nin Kürtler karşısındaki pozisyonuna da değindik. Bu bizim Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nı ilk ziyaretimiz ve dolayısıyla kamuoyu önünde ilk resmî temastır. Egemen devletlerin içişlerine müdahale etmemek geleneğinde olduğunu söylüyorlar. Ama insan hakları açısından özellikle Irak'ta endişeleri var. Kimyasal silahların kullanılmasından rahatsızlar. En büyük şanssızlığımız Kürt topraklarının hepsinin de ayrı bağlantılar içinde olan üç ülkeye bölünmüş olması. Türkiye NATO üyesi. Irak'ın Arap dünyası ve ABD ile yakın ilişkileri var. İran'da İslâm Cumhuriyeti. Kürtler bu coğrafya'da bir şeyler elde etmeye çalışıyorlar. İran dahi Saddam'la Kürtler aleyhine anlaşma yapmıştı. Türklerin Irak'la Kürt'ler aleyhine işbirliği anlaşması var.» (Cumhuriyet, 12.6.1988'den naklen) «İran ile ilişkilerimizi normalleştirdik. İran hükûmeti bize bazen silah ve cephane vererek destekte bulunuyor. Bazen de İran'a geçmemize, girip çıkmamıza yardımcı oluyorlar. İran'la birlikte bir düşmanla karşı karşıyayız. Ve ortak düşmana karşı çıkarlarımızın aynı olduğunu anlattım.» (Milliyet, 13.6.1988'den naklen)

8 Hürriyet, 13.6.1988

9 Hürriyet, 19.6.1988

10 Hürriyet, 13.6.1988

11 Tercüman, 13.6.1988

12 Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta var: Celâl Talabani PKK ile ilân ettiği ittifak'ı pragmatist bir açılımla açıklıyor. Bu önemli bir nokta. Çünkü, PKK yayın organı 'Serxwebûn' 77'nci sayısında bu olayı 'devrimci bir ittifak' olarak nitelerken; eğer M. Ali Birand'ın naklettikleri doğruysa, A. Öcalan ise bu konuda şunları 'demektedir': «Talabani'yle ilişkilerinin sevgi ve dayanışma içinde olmadığı hissediliyor. Talabani ve Barzani gruplarıyla «Türkiye'ye karşı bir savaş için işbirliği yapmamız söz konusu değil, bizim işbirliğimiz birbirimizle mücadele etmemek, iyi geçinmek anlamı taşıyar. Politikalarımız apayrı» diyor.» (M. A. Birand'dan naklen, Nokta, Yıl: 6, S: 25, s. 25)

13 Gerçekten de Türkiye hükûmeti ile Irak'ın bu alandaki işbirliği çok açıktır. Bunun yüzlerce iktisadi ve siyasi kanıtı var. Burada, bunlardan bir hayli önemli olan birisine işaret edeceğim. Kamuoyuna da yansıdığı gibi, Türk dış ticaret şirketlerinden Penta, Onak ve ismi açıklanmayan altıya yakın şirket; Irak adına, kimyasal silahların yapımında kullanılan bir çok çeşidini başta İsviçre, F. Almanya ve Belçika olmak üzere Türkiye'ye ithal ettiler. Deniz yoluyla ithal edilen kimyasal maddeler,

Mersin limanına kutu ve fıçılar içinde geliyor, ambalajlar değiştiriliyor ve Türk şirketlerinin etiketleri yapıştırılarak tekrar Türk nakliyecileri tarafından TIR'larla Irak'a ihraç ediliyor. Son dönemde yalnızca Penta ve Onak şirketlerinin Irak'a ihraç ettiği kimyasal maddeler 15 bin tonu buluyor.

Kimyasal maddelerden Polvol, Methylenedi, İsocvanate ve Freonlu; İsviçre'nin Cenevre kentinde 3, Place Iseal Mercier 1201 adresinde bulunan bir İsviçre firmasından Irak'a gönderilmek üzere TIR'larla Mersin Limanından Irak'a ihraç eden Türk şirketinden Penta Dış Ticaret Ltd. Şti. yönetim kurulu başkanı Murat Vargı 9.2.1988 tarihli 'Dünya' gazetesinde amaçlarını şöyle açıklıyordu: «Penta'nın dünyası ve amacı, yalnızca pazarlama ve satışa yöneliktir. Şartlar ne olursa olsun yalnız satış düşünülür (...) Esasen karmaşık ve zor bir sahada görev alarak Türkiye ihracatındaki gelişmeye paralel olarak 1976 yılında sadece 50 bin dolar olan ihracatımızı, 1983 yılında 25 milyon dolara, 1984'de 50 milyon dolara, 1985'de 74,5 milyon dolara, 1986'da 150 milyon dolara ve 1987'de ise 275 milyon doların üzerine çıkartmaya muvaffak olduk» (Ne tatlı bir ticaret değil mi?!)

Yine Penta'nın ortaklarından olan Faruk Erkoç ise şunları diyor: Biz bu maddeleri sattık. Bir şirkete satıyorsunuz. Bundan kimse şüphelenemez. Çünkü bunların beraber kullanıldığı belli amaçları var. Bu amaçlar için bunlar satılır. Ben zannetmiyorum ki, başka amaçlar için kullanılmış olsun...» (Ve işte size bir bezirgân açıklaması!?) (Bu konuda detaylı bilgi için bak: Medya Güneşi, S: 2, s. 41-42)

14 Cumhuriyet, 12.6.1988

15 ABD'nin dirsek teması dedik; görünen odur ki, ABD bu konuda çalmadık kapı bırakmamıştır. Örneğin, yine denilenler doğruysa kaydını düşerek sözü M. A. Birand'ın ağzından A. Öcalan'ın dediklerinin nakline bırakırsak: «Amerika Apo'yla dolaylı olarak temasa geçmiş. Apo, «ben söylediklerini ciddiye bile almadım. Amerika'nın bizimle ilgilenmeye başlaması bizim politikamıza inandığından değil, bizim sırtımızdan Türkiye'yi daha bağımlı hale getirmek için» diyor.» (M. A. Birand'dan naklen, Nokta, Yıl: 6, S: 25, s. 28) Burada şunu belirtmeden geçmeyelim, eğer nakledilenler doğruysa, A. Öcalan'ın tavrının da, tesbitinde doğru ve yerinde olduğudur. Çünkü yukarda vurgulandığı üzere, ABD'nin yeni reorganizasyonel Kürt politikası, **Kürt hareketini** öncelikle engelleyip 'ehlileştirerek' kendi kontrol sınırları içinde ve **bölge düzeyindeki politikaları için bir şantaj aracına döndürmeyi hedefliyor.**

16 Hürriyet, 17.6.1988

17 İşte CIA'nın 'gizli' kayıtlı 1979 raporundan kimi bölümler: «Orta Doğu'nun sayıca en kalabalık halklarından biri olan Kürt'lerin gelecekte kendi kaderlerini tayin edebilmelerinin şansı zayıftır (...) Ankara'nın Kürt'lerin sadakatini kazanmaya dönük girişimleri, Kürt bölgesini kalkındırmaya dönük çabalarla pekiştirilememiştir (...) Sovyetler Birliği'nin Kürt azınlıkları yönlendirme olasılığı; Türk, İran ve Irak hükûmetleri için ciddi bir kaygı konusudur. Sovyetler Birliği, kuşkusuz, bölgedeki amaçlarını gerçekleştirmek ve antisovyet tutum alan ülkelere baskı yapabilmek için, komşu ülkelerdeki Kürt'leri kullanmak ister. Ancak, bu ülkeleri kendisinden çok uzaklaştırmak ve ikili ilişkileri tehlikeye atmak kaygısı, Sovyetler'in Kürt azınlıkları doğrudan desteklemek arzusunu frenlemektedir. Bu çerçevede, Kürt azınlıklara yardımı, üçüncü ülkeler aracılığıyla dolaylı bir şekilde kanalize etmek, Sovyetler açısından çekici ve gerçek bir seçenektir.» (Hürriyet, 17.6.1988)

18 Ve işte 1984 raporundan Türkiye ile ilgili kimi bölümler: «Türk Hükûmetleri, Türk olmayan etnik bireylerin Türk toplumu ve kültürü içinde, erimelerini sağlayacak politikalar uyguladılar. Bu amacı gerçekleştirmek için Türk Hükûmeti, gerektiğinde zor kullanarak etnik farklılıkların ortaya çıkması çabalarını kınadı, hattâ bazı durumlarda bunu kanun zoruyla yaptı. Etnik Kürt'lerin toplandıkları bölgelerde çoğunlukta olmaları gereği, sorunu karmaşık hale getirmektedir. (...) Lozan Ant-

laşması ile Rumca ve Ermenice garanti edilmiştir. Her hangi bir antlaşma ile korunmayan Kürtçe kullanımı konusunda ciddi sınırlamalar, ülkenin Kürt'lerin çoğunlukta olduğu bölgelerinde 1984'te de devam etmiştir.» (Yeni Demokrasi, S: 11, s. 11, 13, 14'den naklen)

19 Örneğin Haziran 1988'de TC Dışişleri Bakanlığı'nın konuğu olarak Türkiye'ye gelen Avrupa Parlamentosu Genel Sekreteri David Blackman ve Sosyalist grup üyesi Richard A. Balfe Türkiye'deki Kürt sorununa egemen bakış'ı eleştirdiler.

20 Örneğin Kürt kültürünün korunması yolunda Paris Kürt Enstitüsünün 'International Herald Tribune' gazetesinde yayınlanan çağrısına İran eski Devlet Başkanı Beni Sadr, Cezayir eski cumhurbaşkanı Ahmed Bin Bella, İtalya eski başbakanı ve milletvekili Luigi Granelli, ABD senatörü Edward Kennedy, Winnie Mandela, Fransa eski Başbakanı Pierre Mauroy, Danielle Mitterrand, Belçika bakanlarından Dr. J' Valkeniers ve Belçika, Fransa, İtalya, İngiltere, Avusturya, İsveç, ABD parlamenterleri yanında, ayrıca imza koyan yazar ve gazeteciler de şunlardır: Jorge Amado, Umberto Eco, Alan Guinsbourg, Octavio Paz, Alberto Moravia, Jan Myrdal, Harold Pinter, Rene Tavaernier...

21 Örneğin Belçika'daki milliyetçi Flaman Partisi (Volksunie)'nin Avrupa Parlanmetosu üyesi Willy Kuijpers, Başbakan yardımcısı ve Bütçe Bakanı Hugo Schiltz'in Kürt hareketinin savunucuları olduğu bilinen bir şeydir. Bu konuda kısaca Kuijpers'in dedikleri şudur: «Kürdistan etnik bir değerdir. Türk toplumu var, Flaman toplumu var, Kürt toplumu var... Beş devlete dağılmış olan Kürt toplumunu dünya tanımamış. Lozan antlaşması var. Ben Kürdistan'ın varlığı fikrini savunuyorum. Kürtler bizzat kendi devletlerini kurmalıdırlar.» (Tercüman, 29.6.1988'den naklen)

22 Cumhuriyet, 17.6.1988

23 Cumhuriyet, 25.6.1988

24 Kürdistani Cephe'nin ulusal demokratik yapısı ve programatik görüşleri hakkında burada uzun uzadıya durmayacağım. (Ayrıntılı bilgi için bak: Medya Güneşi, S: 3, s. 27'den 29'a) Mesut Barzani liderliğindeki İKDP'si, Celâl Talabani liderliğindeki KYB, Resul Mamend liderliğindeki IKSP, Sami Abdurrahman liderliğindeki KDHP, PASOK, ve IKP tarafından kurulan bu cephenin temel hedefini belirtmekle yetineceğim. Cephenin temel hedefi şu: «A — Düşmanlar: Sömürücüler, gerici diktatörler, Arap ve Kürt feodalleri ve komprador-bürokratik burjuvazinin temsilcileri! gerici şoven zihniyetli, Kürt halkının asimilasyonu ve Kürdistan'ın Araplaştırılmasını hedefleyen Eflak'çı diktatörlük.

B — Dostlar: Diktatörlüğe karşı demokrasi için mücadele eden işçi, köylü, aydın, devrimci, demokratik ve ilericilerden oluşan Arap halkı (...)

* Cephe, Arap Kürt kardeşleğini ve ortak mücadelesini savunur.

* Cephe, Irak'ta diktatörlüğe karşı geniş bir demokrasi cephesinin kurulması için çalışır.

* Cephe, halka ve kendine güven ilkesi doğrultusunda bağımsızlığını muhafaza eder. (...)

1 — Cephe, diktatörlük rejiminin yıkılıp yerine halkın demokratik hak ve özgürlükleri ve Kürt halkının meşru haklarını sağlayacak bir ulusal demokratik koalisyon yönetiminin oluşturulması için mücadele eder. (...) Irak Kürdistani Cephesi anti-emperyalist, antisiyonist bir politika oluşturur. Farklı toplumsal yapılara sahip devletlerin karşılıklı çıkara dayalı, bağımsız ve ulusal egemenlik temelinde barış içinde bir arada yaşama için mücadele eder. (...) Dünyadaki tüm ulusal kurtuluş hareketleriyle dayanışma içinde olmak, sömürgeciliğin ve ırkçılığın son bulması için mücadele eder. Dünyadaki emperyalizme, paktlara ve saldırgan askeri üstlere karşı çabalara katılma, dünyada barış ve yumuşamanın sağlanması için mücadele eder. Irak'ın Üçüncü Dünya ülkeleri, Bağlantısızlar Hareketi ile, sosyalist ülkelerle

dostluk ve dayanışma içinde olması için mücadele eder.»

25 Kısa adı 'TEVGER' (Kürdistan Kurtuluş Hareketi) adlı bir cephe daha kuruldu. Ala Rızgari (Kurtuluş Bayrağı), KUKSE (Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları - Sosyalist Eğilim), PDKRN (Kürdistan Demokrat Partisi - Ulusal Örgütü), Parhez (Kürdistan Yurtsever Güç Partisi), PPKK (Kürdistan Öncü İşçi Partisi), PSKT (Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi), SK (Kürdistan Devrimcileri), YSK (Kürdistan Sosyalist Birliği) adlı sekiz örgütçe oluşturulan 'TEVGER'in amacı: Serhad Dicleli, Hemres Reşo, Selim Keya'nın Brüksel'deki açıklamalarını nakleden 'Hürriyet' gazetesinden 'öğrendiğimize' göre şu: «Türk sömürgeciliğinin ve yerli işbirlikçilerinin egemenliğine son vermek ve bağımsız Kürdistan Demokratik Cumhuriyetini kurmak. Ulusal demokratik güçlerden oluşan geçici demokratik bir hükûmet kurmak ve Kürdistan Demokratik Cumhuriyeti'nin Anayasasını hazırlamak.» (Hürriyet'den naklen).

26 Kürt sorunundaki bir çok gelenekçi ve şoven bakış açısı kendini 'reorganize' ediyor. Örneğin Kıbrıs 'Fatihi' (?!) B. Ecevit dahi Hollanda da yayımlanan 'De Volkskrant' gazetesi muhabiri Joris Cammelbecek ile yaptığı bir söyleşide şunları diyor: «Kürt sorunu, esasında sosyal, ekonomik, en önemlisi de kültüreldir. Askeri iktidar tarafından Anayasaya alınan (azınlıkların kendi dillerini konuşmalarını yasaklayan) o saçma maddesine kesinlikle karşıyım.» (Hürriyet'den naklen)... Dikkat ediniz, B. Ecevit bile Kürt sorununu çok utangaçca ve dolaylı da olsa kabul etmektedir.

SHP'ye gelince, onlar da bu konuda Ecevit'ten bir milim ötededir. Örneğin, SHP'de büyük çalkantılara yol açan bu sorun, SHP'nin son Kurultayına (Bursa Uludağ Üniversitesi Öğ. Üy.'den YÖK nedeniyle uzaklaştırılan) Bursa SHP delegesi Hüseyin Yıldız tarafından bir kez daha «Kürt dili ve kültürü ile Alevilik kültürü» çerçevesinde dile getirilirken bu konuda şunlar söylendi: «İnsan hakları sınırları içinde Doğu halkımızın dil'den, müzik ve kültürüne kadar tüm sorunlarının demokratik bir çerçevede tartışılması gerekir. Bu tartışmanın insan hakları ve demokratik bir çerçevede yapılması halinde, sonuç alıcı biçimde yaşama geçirilmesi de mümkündür.» (Hürriyet) «Çağımızda, Türkiye'nin de diğer az gelişmiş ülkeler gibi bir çok sorunu vardır. Bu temel sorunlardan bir tanesi, Cumhuriyetin kuruluşunun öncesi ve sonrasında Doğu halkının sorunu olmuştur. (H. Yıldız, 2000'e Doğru, S: 26, s. 25). «Devlet, geleneksel örgüt yapısıyla Atatürk'ün Misak-ı Millî bağıtına bağlı kalmamıştır. Başka bir deyişle devlet, ahde vefa göstermemiştir. **Doğu halkı, devletiyle barışıp, sıcaklaşıp, insan hakları ve Misak-ı Milli sözleşmesi doğrultusunda kucaklaşıp bütünleşmek istemektedir.** Türkiye Cumhuriyeti kendisi için değil, halkı için, toplumu için ve onların gereksinimleri için yeniden örgütlenmelidir. Türkiye Cumhuriyeti, Doğu halkını kesinlikle olası bir düşman olarak görmemelidir. (...) Türkiye Cumhuriyeti, bir sanık durumundan kurtulup, **kendi öz yurttaşı ile arasındaki sorunu** insan hakları ve demokrasi sınırları içinde çözmelidir. **Misak-ı Millî, Cumhuriyetin temel harcıdır. Bu temel harç taraflarca bozulmamalıdır.»** (H. Yıldız, Sosyal Demokrat, S: 4, s. 17)/abç - yn./

Bir SHP ideoloğunun ağzından da, SHP'nin Kürt sorununu ele alıştaki samimi olmayan 'reel politiker' marjı da, altını çizdiğim bölümler kişiliğinde ortadadır!... Ve bu saatten sonra kimsenin bu masallara aldıracağı falan da yoktur.

27 Bilindiği gibi, PKK hareketinin 1984 Ağustos'undan 1988 Mayıs ayı sonuna kadar eylemliliği sürecinde; TC'nin 205 güvenlik görevlisi öldü, 223'ü de yaralandı. Aynı süreçte ise 347 sivil yaşamlarını yitirdi. Bu süreçte ise 296 PKK militanı ölü, 18'ı yaralı ve 65'i sağ olarak ele geçirildi. (Milliyet, 17.6.1988'den naklen) Ulusal bağımsızlıkçı bir aktiviteyi sıcak mücadele şartlarında yürüten PKK'nın Gn. Sk. A. Öcalan'ın ağzından (Eğer M. A. Birand'ın nakli doğruysa) şunu söylemesi ilginçtir: **«Türkiye'den toprak koparmak değil, Kürtlerin eşit muamele görmesini istiyoruz.»** (Milliyet, 15.6.1988)/abç - yn./

28 Kanlı Osmanlı müstebidi Abdülhamit bile, Abdülhamit'liğiyle Kürt sorununa ilişkin bir vakit 'var mı yok mu?!...' tartışmasına girmedi. Aksine, o bile kendi kafa yapısının 'gerçekçiliğiyle' bu sorunu kabul edip, yine kendince şu türden bir çözüme yöneldi: «Rumeli'de ve bilhassa Anadolu'da Türk unsurunu kuvvetlendirmek ve her şeyden evvel Kürtleri yoğurup kendimize maletmek şarttır.» (Abdülhamit, Siyasi Hatıratım, Dergâh Yn. s. 84)

Kaldı ki, Kürt'lerin varlığına ilişkin bir veri de, İttihad ve Terakki'nin Tehcir Kanunu'nun 12'nci maddesidir. Yani İttihad ve Terakki'ciler de Kürt 'yoktur' demeyip, kendilerini açıklayan tedbirlerini almışlardır. İşte 12'nci madde: «Kürtler ufak ufak kafilelere ayrılıp, silahlarından arındırılarak değişik bölgelere gönderilecek ve orada genel nüfusun yüzde beşini geçmeyecektir. Kürt mültecileri yerine geri gönderilmeyecektir.»

29 Kürt'lerin varlığı TC'nce tartışılmadı. Hattâ TC temsilcisi İsmet Paşa Lozan'da, «Ben Türk'lerin ve Kürt'lerin temsilcisi olarak burada bulunuyorum» diyordu...

30 ABD'nin Kürt sorunundaki samimiyetsizliği meydandadır. Örneğin, Kenan Evren Amerika'da Celâl Talabani'nin ABD'nce kabulünü eleştiri konusu yaparken, Dışişleri Bakanı 'özür diler' bir havada 'olayın büyütülmemesi gerektiğini' vurgulayarak, Talabani'yle temasın 'koordinasyon eksikliğinden kaynaklandığı'nı vurgulamıştır. (Hürriyet, 30.6.1988, s. 13) Bu 'özür diler' vurgunun altında yatan neden, Türkiye'nin 'Amerika'ya Ege'de liman vaadidir' (Hürriyet, 1.7.1988).

31 Oana Adam Schmidt, Barzani ile Konuşmalar, s. 72.

☆

HALAY

Yılın baharıdır
halaydır çektiğim
ne belimde ninemin kuşağı
ne de dedemin al kefisidir başımda
acı
gülen gözlerimin derinliğinde
acı
titrek bir sevinçtir türkülerimde.

BAŞIM GÖK KADAR AĞIR

Başımı sımsıkı ve dik tut yüreğim
düşmesin önüme
tut ki ben düşmeden başım düşmesin
cesaret bir kaplan gibi pençelesin
ya da kor ateşe düşerken diren
diren ki ben düşmeden başım düşmesin.

Z. Abidin Sönmez

1 Nolu E Tipi Cezaevi - Diyarbakır

"Sosyalist Basın Susturulamaz" Demeden Önce...

Hüseyin Alevli

Son günlerde «Sosyaiist Basın Susturulamaz!» adlı bir kampanya sürdürülüyor. «12 Eylül rejimi» ile egemenliğini perçinlemek isteyen sistem, Özal'ın deyimiyle, «kimsenin cesaret edemeyeceği reformları biz yaptık. Bunun adı: devrimdir!..» diyerek, alt ve üst yapısı boyuna gerici yöntemlerle tahkim edilen toplumun ne halde olduğunu açıkça gösteriyor. Kapitalist emperyalist sistemin ülkedeki gönüllü uzantıları ve işbirlikçileri, kendi yetersizliklerini ve acizliklerini aşabilmek için «ara rejim»lere ihtiyaç duyuyor. Sömürücü sistem ancak bu yöntemle ayakta kalabiliyor. Ülkedeki sol güçler, tarihsel ve sosyal anlamıyla çürümüş ve aşınmış sisteme alternatif olamayınca, güçsüzlükler aşılamıyor ve «ara rejim» işbaşı yapıyor. Bu yarı örtülü yarı açık faşizmi hortlatma niyetleri kırılmalıdır. Türkiye solu, hazırlıksız ve donatımsız görünümüyle faşizmi hortlatma niyetlerine seyirci kalmasından ötürü kusurludur; ayrıca sorumludur.

İlerici, devrimci, devrimci demokrat ve sosyalist basın meşru ve yasal bir platformda mücadele vermektedir. ANAP yönetimi, içine battığı, ekonomik ve sosyal bunalım döneminden kolayca sıyrılmak için ilerici basına saldırarak hedef şaşırtmak isteyecektir. ANAP'nin buna büyük ihtiyacı vardır.

Yeri gelmişken, bilimsel öğretiye düşmanca saldırılar karşısında onurlu mücadele vermiş bir savcı arkadaşı anmak yerinde olacaktır: «Yıllardan beri düşünce özgürlüğü savaşını veren devrimci cumhuriyet savcısı Şiar Yalçın, kendisi hakkında Yüksek Savcılar Genel Kurulu'nun verdiği 'meslekten çıkarma' cezası aleyhine Danıştay'da iptal davası açmıştır. Yalçın'ın meslekten çıkarma kararının anayasaya aykırılığını ileri sürerken gösterdiği gerekçeler, adalet tarihine geçecek önemdedir. Yalçın 'Marksist-Leninist olmak suç değildir. Kanunların müsadesi ölçüsünde, yani suç teşkil etmemek kaydıyla bu ideolojinin propagandasını yapmak da meşru bir eylemdir ve kınamayı gerektirmez. Ben 'Marksist-Leninistim' demek Marksist fikirleri savunmak, savcılık mesleğinin şeref ve onurunu, memuriyet nüfuz ve itibarını bozmaz' demektedir.»[1] Evet ne yazık, ülkemizde bu türden aydın savcı ve hakimlerimizin nesli de tükenmiştir.

«Sosyalist Basın Susturulamaz!» denilmesinden önce, «Sosyalizm Yasaldır Durdurulamaz!..» denilmesini öğrenmeliydik. Ama ne yazık ki, sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların parselasyonuna uğratılmış bir ülkede, sosyalizmin önüne set çekilebiliyor. Sosyalizmle ilgili bütün kurumlar (parti, sendika, yayınevi, dernek vs.) kapatılabiliyor.

Sosyalist nitelikli yayınların son günlerde toplatılması ve yasaklanması giderek artıyor. Bu türden baskılar artık «olağan» işlere dönüştü. Sosyalizme bilinçle inanan kadrolar, faşizmi hortlatma niyetlerinin aşılabilmesinin yol ve yöntemlerini de öğrenmek durumunda. Siyasal ekonomik bunalım dönemlerinde işbaşı yapan burjuva koalisyonuna topu topu birkaç bin kişilik bir kurumlaşma, hareketi kendi saltanatlarını sürdürmeleri için yeterli geliyor. (Elbette kapitalist iktidar sadece bunlardan ibaret değil; ama onun çekirdek kadrosu taş çatlasa bu sayıdadır). Ama ne var ki, bu «saltanatın» önüne işçi ve emekçi sınıfların yığınağı hâlâ konulamadı.

Geçmiş bir saptamayı anmadan geçemiyorum: 1965 seçimlerinde 300 bin oy alan TİP, bu potansiyeli örgütlemek için teori ve pratikte ne yaptı? 30 adet donatımlı devrimci kadronun örgütlenmesinden kalkarak 3000 devrimci gönüllü kadroya kavuşabildi mi? TİP'nin işçi ve emekçi sınıfları örgütlemesi, halkımızca kucaklanması mümkün değildi. Bu, donatımlı bir İSP'nin göreviydi. Başarılamadı. TİP deneyiminin kadro ve zaman harcadığı bir dönemde, ciddi partileşme çabalarına (ilginç ve kendine özgü önerileriyle) katkıda bulunan fukara Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın kulakları çınlasın!..

1963'lerden bu yana köprülerin altından çok sular aktı. Sosyal mücadele giderek keskinleşti. TİP'nin muhalefetine bile tahammül edemeyen burjuvazi, TİP'ni kapattı. İlerici ve devrimci kadrolarla sempatizanların sayısı çığ gibi yükseldi; nitelikleri olumlu yönde dönüştü. Sosyalizmin etkili gücü kitleleri hareketlendirdi. Grev, toplu sözleşme, direniş ve her türden kitle hareketleri emekçi halkımızın gözünü açtı. İlerici basın yayın faaliyetleri, burjuvazinin saldırıları karşısında insanımızı donatımlı kılmak için büyük bir özveriyle yaygınlaştı. İşçi sınıfının kendisi için sınıf olma mücadelesi hiç durdurulamadı. 15-16 Haziran'larda 150 bin insan, 1 Mayıs ve DGM'ye Hayır! eylemlerinde 700 bin insan alanlara aktı. «Demokrasi» dışı baskı ve terörün kırılıp giderilmesi mücadelesinde örgütler kuruldu; kombine hareketlere yönelindi; hak arandı, üretim durduruldu, yasal ve meşru savunma eylemleri yapılarak pratikleri öğrenildi.

İşçi sınıfı devrimcileri, demokratik kitle hareketlerinin önemini dosta düşmana kanıtladı. Bu şartlarda, ilerici, devrimci ve devrimci demokrat kadrolardan önce, iç ve dış gerici ittifakın kadroları gözünü açtı; bu hareketlilikten sınıfsal çıkarları doğrultusunda gereken «ders»leri çıkarmayı öğretti. «Bir sosyal sınıfın öteki sosyal sınıflar üzerindeki baskı ve tahakkümü» olarak adlandırılan diktatörlük özlemi, solun zaaflarından yararlanarak böylece işbaşı yapma fırsatını elde etti.

Bunca deneyden sonra gele gele geldik gene aynı yere: İSP oluşturulmalıdır! Hareketimiz örgütsel güvenceye kavuşturulmalıdır! İşçi hareketi ile sosyalist hareket bütünleşmelidir! İşçi sınıfının ideolojik, sendikal ve siyasi birliği sağlanmalıdır! Bu kadar güzel sözleri ifade etmede adeta ustalaştık; ama partileşme sorunu, bu kadar uzun bir süreçte hâlâ geçerli çözümlere kavuşmadı. Her siyasi akım 12 Eylül'

den ders çıkarmadan yeniden kendi reklamına başladı. Garip 1 Mayıs kutlama yarışmaları ve 15-16 Haziran «yorum»larıyla, özellikle de gençliğimiz, «eğitilmiş» oluyor. Kuru ajitasyon ve sözüm ona «kutsal» çağrışımlar giderek artıyor. «Kültür, sanat ve anma vs.» gecelerinde «şair» ve kürsü bülbüllerinin efsunları yeni türden «devrimci»lerin donatımını sağlıyor (!)

Çok şükür kavuşturana (!). «Sosyalist Basın Susturulamaz!» sloganını kullanmadan önce, solun bugünkü açmazını konuşmak gerekir. Türkiye solunu birlikte mücadeleye alıştıracak reçeteye gerek yoktur; bir 12 Eylül yaşanmıştır. Sistemin mantığı ikircime kaymadan bellidir. Ak koyun kara koyun ortadadır. Bu mantığın tepe taklak olması sosyalistlerin elindedir. Fakat, her ne hikmetse 12 Eylül'ün öğrettiğini, onun uzantısı süreçte harcamaya koyulan birimler, sendikalarda «sınıf mücadelesi», dergi sayfalarında «devrim» yapma iddiasındadır. Birde ilerici ve devrimci gençliği «devrimci eylem» adı altında «ateş hattı»na süren anlayışlar var.

Şimdi eğri oturup doğru konuşalım; 12 Eylül rejimi, ülke solunun bu türden aymazlıkları yüzünden işbaşı yapma fırsatını yakalamadı mı? Niyetimiz bugünkü sistemin mantığını, en azından geriletmekse, yapılacak iş gayet basittir: Bütün devrimci güçleri bir yöne seferber edebilmek!

Sosyalizmin kadroları da sempatizanları da ülkede hatırı sayılır bir potansiyel üzerinde boşuna eşinmiyor. Çoğu Batı kaynaklı «ideoloji»ler boşuna ülkeye ithal edilerek fidelendirilmek istenmiyor. Ülkede sosyalizmin hakiki kadrolarına güvenmeyen, birikimin harekete geçirilmesinden korkan, potansiyel enerjiyle yetinen kimi kadrolar, gene heyecana kapılıp örgüt parsası peşine düşmüştür. Sendikalarda, gençlik kesimlerinde, basın yayın faaliyetlerinde girişilen bunca «çaba» her eğilimin niyetini, sınıfsal ve ideolojik karakterini yansıtıyor. Yaşamakta olduğumuz bu süreçte ete kemiğe bürünmeye aday çabaların faydalı olanları da, zararlı olanları da var.[2] Hayat bütün niyetleri yeniden sınıyor.

«Sosyalist Basın Susturulamaz!» kampanyasında, solun üzerinde oturduğu zengin deney birikimini hatırlatmak yerindedir kanısındayız. Yeter ki, zenginlikten yararlanıp bütünleşmeyi, birlikte mücadele etmeyi öğrenelim. Evet, «Sosyalist Basın Susturulamaz!» Sosyalizmin önünü kesmeye hiçbir kuvvet yetmez; ama sosyalizm adına sağ ve «sol» teslimiyetçi güzergâhtan çıkıp doğru yola girmek şartıyla! Bu güzergâhta talim edilmesini uygun bulanlar «sosyalizmin engellenmesi» girişimleriyle daha çok karşılaşacaktır.

Bu konuda, başbakana telgraf çekilmesi, kamuoyuna bildiri, ortak imza kampanyası, açlık grevi gibi çeşitli faaliyetler olabilir; ama en etkili mücadele: İşçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünlüğünü sağlayacak ve böylelikle İSP'ni oluşturacak çok yönlü çabalara omuz vermekten geçer. Bu bilinçle yürütülen kampanyalar, sosyalizmin önünü kesmek için yürütülen burjuva propogandalarını kırar; ufkumuzu açar, konuya nasıl bir bakış açısıyla yaklaşılacağını öğretir.

Burjuva baskı ve terörü, suni yöntemlerle pişirilip kotarılan imzalı bildirilerle sözüm ona protesto ediliyor. Adeta her ilerici birimin günah çıkarırcasına kağıda döktüğü imzalar, bu tutumlarıyla, ilerici saflardaki dağınıklığı ve perişanlığı daha bir güzel belgeliyor. «Yürürlükteki» dağınıklığı aşamayan ve onu meşrulaştırıp tescil eden protesto bildirileri, basın toplantıları bizlere doğru ilaç dururken kocakarı ilacı kullanmayı öğretiyor.

10 Temmuz 1988

NOTLAR:

1 ANT, Eylül'70, S. 5, s. 36.

2 Küçükburjuvazinin bilimsel sosyalizme ilgi duyması, işçi sınıfı temeline dayalı yapılanmaların kalıcı ve etkili olacağını kavraması (şüphesiz bu türden bir ilgi ve bu sınıfın ülkedeki konumu ve kavrayışı tartışılabilinir), sevindiricidir. Küçükburjuva sol yönelişlerin tartıştığı konular, çoğunlukla yenilgi dönemlerinde saatin rakkası gibi sağa ve sola gidip geldikten sonra gündeme geliyor. İşçi sınıfı hareketine yönelişlerin doğruluğu sözle değil iş yapılarak kanıtlanıyor. Bu türden yaklaşımlar, şimdilik yarım doğrularla işi idare ediyor. Bunu, bütünüyle inkârcılık karşısında gene de olumlu bir yöneliş olarak karşılamak istiyoruz. Ülkemiz modern proletaryasının nicelik ve niteliği, anlayana çok şey öğretecek düzeydedir. İşçi sınıfı hareketinin sosyal pratiğine derin ilgi duyulması, sonunda, yarım doğruların tama dönüşmesini sağlamada etkili olacaktır.

Küçükburjuva sollardan gelip zamanla proleter birer kimlik kazanan, ve eski elbiselerini atarak yeni bir potada kaynaşan devrimciler çoktur. Ülkede ve dünya pratiğinde birçok örneğine rastlamak mümkündür.

12 Eylül'ün getirdiği baskı ve terör ortamı, toplumun demokratik talepleriyle harmanlanıp organize olacak ve aşılıp dönüştürülecektir. Demokratik kitle hareketlerinin bu kavgadaki önemi giderek artan ölçülerde kavranmaya başlanıyor. 15 - 16 Haziran Direnişi üzerine sözlü yazılı değerlendirmelerin çokluğu bunu kanıtlıyor.

15 - 16 Haziran Direnişi, işçi ve emekçi sınıflardan yana işlemesi gereken demokrasinin bunalıma girmesi, bundan çıkış için toplumun kendi iç dinamiği ile yöneldiği hakiki çözüm arayışının bir işaretiydi. İşçi eyleminin sıkıyönetimle durdurulması ve ardı sıra gelen 12 Mart rejimi, çözüm değil, toplumun kendini yenilemesi, gerek siyasal, ekonomik ve sosyal dönüşümlerin engellenmesi için hazırlanmış faşist senaryolar idi. Hakim gerici ittifakın: «İhtilâl provası, isyan ve anarşi» olarak nitelediği şey ise, işçi ve emekçi sınıflara karşı uygulanan baskı, sindirme ve saldırıları gizlemeye yönelikti.

15 - 16 Haziran Direnişi, her siyasi eğilimin yararlanacağı bir dinamik zenginliktir. Bu zenginlikten yararlanmayı düşünüyorsak, ilkin İSP'nin henüz oluşturulmadığı gerçekliğini dile getireceğiz. Hareketimizin bu en büyük zaafını, partileşme sürecinde gündemden indirmeyeceğiz. Bilimsel doğrularla ülke gerçekliğini kavramak ve tavır almak başka nasıl olur?

Kendiliğinden örgüt kuranlar, sosyal pratikteki yenilgilerine rağmen, İSP şaşmaz hedefinin kavranmasında «güçlük» çekiyor. Küçükburjuva solların körlüğü ve olumsuzluğu bünyesinde taşıması elbette sınıfsaldır. Proleter unsurun işbaşı yapmasıyla bu olumsuzluk aza iner.

«Haziran» adını kullanan iki de yayınevi var. Ayrıca, TBKP ile birleşme pro-

tokolünün duyurusunu «16 Haziran»a denk düşüren TSİP'de bu çağrışımdan yana. (Bir zamanlar, «Doktor'u Berlin Duvarı'nda kan işerken sosyalist anavatana sokmayanlardan hesap soracağız!» diyerek, Laz İsmail gibi destursuz parti kuranlar, ilerleme siyasetinin başarıyla yürüttüğü «soykırım» ve «asimilasyon»dan sonra en nihayet, o duvarın gölgesinde TKP adını kullanan ve böylelikle çimlenme numaraları yapan bir ekibe teslimiyete dönüşmüştür. Gerçekten de TSİP'nin serüveni ayrıntılı incelenmeye değer. TSİP'nin TBKP ile birleşmesi için şunlar söylenmelidir: «İllegal» şartlarda «8'i biryerde» bir iş yapamayanların, legal şartlarda ve «üçü biryerde» ne yapacağı merak konusudur. Bu gecikmiş birlikteliği kendileri açısından son derece olumlu karşılamaktayız. Siyasi billurlaşma sürecinde her eğilimin aynı yerde kümelenmesi doğaldır. «Üçü biryerde»nin imzaladığı birleşme protokolü sayesinde işçi sınıfı hareketimizin üç adet partisi (!) olduğunu, bu vesileyle öğrenmiş bulunuyoruz. (Görüş, Temmuz,88, S. 20, s. 10). Hayırlı ve kademli olsun.)

Kuruluş tarihini «16 Haziran»a rastlatan «Toplumsal Kurtuluş» dergisi, 1. yıldönümünü, «Onaltı Haziran'a Çağrı» adıyla çıkardığı davetiyelerle, «içki getirme özgürlüğü vardır» notunu da düşerek «kutluyor!» (2000'e Doğru, 19 Haziran 1988, s. 27) Bu daveti alan D. Perinçek de, «dergi çalışanlarına sevgilerini yolluyor...»

İşçi sınıfı hareketine olan «saygı»nın bu çerçevedeki görüntülerinin yorumu, yapana göre değişmektedir.

İşçi sınıfının tarihsel eylemini «kendiliğindenlik» kuyusuna atan birileri de, kendi gözündeki merteği farketmeden, başkasının gözünde çöp arama telaşıyla, küçükburjuva «misyon»una destursuz bir prim verilmesini öne çıkarmak istiyor: «Kendiliğinden gelişme temelindeki başkaldırı, ikinci gün DEV-GENÇ'lilerin inisiyatifinde örgütlü hale dönüştü.» (Yeni Çözüm, Temmuz'88, '15-16 Haziranlar Beklenmez Yaratılır', s. 27)

15 - 16 Haziran Direnişi'ni yapanlar, sınıfsal tevazuunu koruyor; birileri de sevabına yazıyor(!); böbürlenip ahkâmlar kesiyor... Kitlesel çıkışların cazibesine kapılanlar, hareket adına bilim ve akıldışı «yorum» yapmaktan kendilerini alamıyor. Oysa konuyu aydınlatan yazılı belgeler vardır (İşçi Sınıfı Sendikalar ve 15-16 Haziran, Sorun Yn. 1976). Ayrıca, o dönemi bütün sıcaklığıyla yaşamış DEV-GENÇ kökenli kadrolar hayattadır. Konu yeterince araştırılabilirdi.

1970'li yılların sosyal mücadelesini kucaklamaya aday bir İSP olmadığı için, tarihsel ve sosyal deney zenginliğimizin bir ürünü olarak, DEV-GENÇ örgütlenmişti. O günkü mücadelenin doğal sonucu olarak yapılanma imkânı bulan bir gençlik örgütlenmesini sınıfsal kimliğinden soyutlayıp, ona bir «proleter devrimci parti» misyonu yakıştıran eğilimlerin bilimsel sosyalizmden ne anladıklarını doğrusu bilemiyoruz.

DEV-GENÇ'in militan kadroları, kitle çalışması yapıyordu; onların proleter devrimci kadrolarla yakın ilişkileri vardı. Aynı zamanda bu harekete çeşitli nedenlerle sempati duyan geniş bir yığın da vardı. Sınıf bilinçli unsurların canlı ve aktif desteği, gençliğin ilerici, özverili ve militan unsurlarını koruyordu. Gerek yazılı belgeler, mahkeme dosyaları, dönemi yaşamış tanıklar bu gerçekliği ortaya koyuyor. Sınıf bilinçli kadrolar, ilerici gençliği hareketten soyutlayan, ve ona olduğundan değişik misyonlar yükleyen hiçbir girişimin yoluna sapmadılar; ama DEV-GENÇ geleneğini yeterince değerlendirmeyen «atak»lar, proleter devrimci kadroların attığı adımlara büyük darbe vurulmasında rol üstlendiler. Nesnel gerçekliğin dışında, ilerici gençliğe aşırı misyon yükleyen anlayışlar (anlaşılır olmakla birlikte), tarihsel ve sosyal ilerleyişe bir şey katmamıştır.

İSP disiplini yolundaki yönelişler, 15 - 16 Haziran Direnişi öncesi çalışmalardan olan «Genel Direniş»i ören kadroların örgütleme yeteneği, inisiyatif kullanması,

eylemi yönlendirmesi, polis, savcılık ve mahkeme deneylerinde hareketi savunması, militan kadroların cezaevi hayatı, ve ayrıca devrimci onurunu koruyan yüzlerce adsız arkadaşın özverisi, küçükburjuvazinin öznel ve faydacı dar görüşüyle bir kalemde küçüksenip yoğa sayılıyor!..

15 - 16 Haziran Direnişi ile işçi sınıfı hareketine çalınan proleter maya'nın tutması, sorumlu yaklaşımlarla gerçekleşir. Yoksa bilinçsiz «atak»larla bilerek ve bilmeyerek (farketmez) yapılan «yorum»lar maya'nın cılk çıkmasına yardımcı olur. İşçi sınıfı hareketinin sosyal pratiği, hesapsız kariyer hastalıklarına basamak değildir! 15 - 16 Haziran deneyimi, sığ ve ucuz bir perspektifle yorumlanamaz. Bu deneyin senteze kavuşturulması, sosyal pratikte pişmiş teoriyle mümkündür. Doğru değerlendirme, her şeyden önce, işçi sınıfına güven, bağlılık ve harekete saygıyla başlar. «DEV-GENÇ'in ülke proletaryasının yetiştirdiği kadrolardan öğreneceği çok şey var» denilseydi, bu yorum doğru olurdu. Tutarlı bir DEV-GENÇ geleneği, sosyal mücadele tarihimizi kendiliğinden yorumlarla çarpıtılarak kazanılamaz Ayrıca, kolay da değildir. Hem DEV hem de GENÇ olan bir potansiyeli, işçi sınıfı hareketinin önüne koşan bütün anlayışları hayat sınamıştır; hem de yeterince...

☆

SORUN YAYINLARI

Yakında Yayımlanacak Kitaplar

☐ **Temel Demirer**	:	TB'K'P PROGRAM TASLAĞI'NIN ANALİZİ
☐ **Sırrı Öztürk**	:	PARTİLEŞME SORUNU III
☐ **Mihail Gorbaçov**	:	SBKP 19. PARTİ KONFERANSI
☐ **N. K. Kurupskaya**	:	EĞİTİMİN ÖNEMİ (2. Baskı)
☐ **M. İ. Kalinin**	:	DEVRİMCİ EĞİTİM DEVRİMCİ AHLÂK (3. Baskı)
☐ **Fjodor Koroljov**	:	LENİN VE EĞİTİM
☐ **Engels Enstitüsü**	:	DEVRİMCİ EĞİTİM POLİTİKASI
☐ **P. P. Blonski**	:	İŞOKULU VE EĞİTİM SORUNLARININ ÇÖZÜM YÖNTEMİ OLARAK MARKSİZİM
☐ **Engels Enstitüsü**	:	TEMEL EĞİTİM DERSLERİ (2. Baskı)

Köstebekler...

Talat Turhan

SORUN DERGİSİ'nde yayınlanan yazılarımda Milli İstihbarat Teşkilâtından (MİT) söz etmek gereksinimi duymuştum.[1-2]

«*Milli İstihbarat Teşkilâtı ve Sivilleşme*» başlığını taşıyan ilk yazıda, aslında 1986 yılında yayınlanan bir yapıtıma[3] gönderme yapıyor, önerinin ilk sahibi olduğumu vurgulamak istiyordum. 1986 yılından sonra «MİT'in *sivilleştirilmesi*» konusu güncelleşmiş ve bu doğrultuda iktidar kanadında somut girişimlere başlanılmıştı.[4] Ancak konuyla ilgilenen tüm yayın organları «Amerika'yı yeniden keşfetme» tavrını yeğliyordu. Bir çok kişinin görüşü ve değerlendirilmesine yer veriliyor, fakat önerinin ilk sahibinin «kılınç hakkı» göz ardı ediliyordu. Buna karşın anılan yazıdaki uyarılar doğrultusunda «*sivilleşme*» her geçen gün daha da güncelleşiyordu. Konuya ilgi duyan kişi ve yayın organları bize baş vurmak şöyle dursun, yazdıklarımızdan alıntı yapmayı bile göze alamadılar. Sorun «Basın ahlâkına» tipik bir örnek oluşturucu nitelikte idi... Gerçekte bizim açımızdan olayın bu yanı önem taşımıyordu... Ancak iktidarın sivilleşme anlayışıyla bizimkisi arasındaki yüz seksen derecelik farklılığı vurgulamak zorunluluğunda idim. Anılan yazımla[1] bir ölçüde de olsa bu görevi yerine getirmeğe çalıştım. Bu arada iktidar tarafından «*MİT Müsteşarlığı*»na getirilmek istenilen Hiram Abas üzerine dikkatleri çekmek ve bu durumun yaratacağı sakıncaları kamu oyuna yansıtmak istemiştim. Doğal olarak Abas ekibinin ikinci adamı konumundaki Mehmet Eymür'den de söz etmiştim.

Gerçekte anılan kişilerin, Faik Türün liderliğinde 12 Mart öncesi ve sonrası, bütün şantaj, komplo, provakasyon, sahte operasyon ve işkenceli sorgulamalarda yer aldığı söyleniyordu. Ama başlangıçta bu kişilerin bir çoğunun ismi bile kamu oyunca bilinmiyordu - Eyüp Özalkuş dışında -[5], 1974 yılında Selimiye Ceza ve Tutukevinden tahliye olduktan sonra iz sürüp, köstebekleri saptadım. Listeyi zamanın iktidarına ve basına verdim. Haklarında geniş bir yayın kampanyası başlatıldı.[6]

Bu tavrı sürdürürken amacım kişilerle uğraşmak değildi. Hiçbir «demokratik» siyasi, ahlâki ve insancıl ölçüyü temsil etmeyenlerin sergilenmesi bir yurtseverlik ölçütüydü. Ancak Hiram ekibinin MİT'na egemen oldukları durumda, ulusal çıkarlarımız açısından sayılamayacak kadar sakıncaları beraberinde getireceğine kesinlikle inanıyordum. Onları deşifre etmek ve kamu oyunda bu doğrultuda bir tartışma başlatıp yıpranmalarını sağlamak istiyordum. Ve de görüldüğü gibi

bu doğrultudaki girişimlerim 1970'li yıllardan bu yana süregeliyordu...

Anılan ekibin Okyanus ötesinde kurulmuş ilişkiler ve destekçileri bulunduğu ve oralarda yetiştirilerek, Türkiye'de denendikleri iddia ediliyordu. CIA, MOSSAD, BND, SAVAK (İran Şahı dönemi) vb gibi.., istihbarat örgütleriyle işbirliği boyutları dışına aşan ilişkiler içine girdikleri söylenip yazılıyordu.[7-10]

En önemlisi «CIA *ekolü*»nü benimsedikleri için, istihbaratı ve istihbarat örgütlerini Amerika gibi oportünist, pragmatist ve Machevelist bir anlayışla kullanma yöntemini uygulamayı yeğliyorlar ve yasa dışına çıkmakta hiçbir sakınca görmüyorlardı.

Aslında Amerikan FM 31-15 resmi talimnamesinden tercüme edilen, ST 31-15 adlı «*Gayri nizami kuvvetlere karşı harekât*» adlı Kara Kuvvetleri Komutanlığı sahra talimnamesinde ülkemizde *kontr gerilla* adıyla tanınan yeraltı örgütünün şeması verilmekte ve bu örgüt elemanlarının «*kanunî statüye sahip değillerdir*» denilmektedir.[11]

Böyle bir yaklaşımı kuşkusuz demokratik hukuk devleti ve Anayasal düzenle bağdaştırmak olanaklı değildir.

Ancak emperyalist devletlerin istihbarat örgütleri saldırgan, şantaj ve komplodan oluşan istihbaratçılık anlayışını benimsemiş, bu amaçla CIA içinde örgütler kurulmuş «*Dirty Action*—Kirli Harekât» denilen yöntemlere baş vurdukları da bilinen gerçekler arasındadır.

Amerikan Senatosunca CIA'nın bu türlü yöntemleri araştırılmış, komisyon başkanı «*Church*»ün adıyla bir rapor yayınlanmıştır.[12] Bu rapordan öğrendiğimize göre:

— Şili, Santiago'da General Schneider, 22 Ekim 1970 günü,
— Patrice Lumumba, Elisabethville'de, 13 Şubat 1961 günü,
— Vietnam'da Ngô Dinh Diem, 1 Kasım 1963 günü,
— Dominik'te Rafael Trujillo, 30 Mayıs 1961 günü CIA yöntemleriyle öldürülmüşlerdir.

Aynı yapıtta Massachutes temsilcisi Michael Harrington'un bir mektubundan ABD'nin Şili'deki oyunlarına yer verilmektedir:

«1962 ile 1973'ü kapsayan dönemde 40'lar komitesi (CIA'nın yasadışı etkinliklerini gözeten ve yetkili kılan Milli Güvenlik Başkan Yardımcısı tarafından idare edilen Bakanlıklararası kuruluş)[13] Allende'nin seçilmesini engellemek ve M. Colby'nin* deyimiyle onun düşmesini çabuklaştırmak için 11 milyon dolar harcamıştı..... Fonlar, Avrupa ve Latin Amerika'daki çeşitli ülkelerin aracılığıyla kişilere ve partilere verilmiştir. 1964'de 3 milyon dolar seçimlerde Allende'nin rakibi olan Şili *Hıristiyan Demokrat Partisi*'ne gönderilmişti.[14]

MİT yasası gereğince de örgütün eyleme yönelik bir görevi bulunmamaktadır. Ama MİT'nı CIA yöntemleriyle kullanmağa kalkarsanız bu eylemler emperyalist devlete yararlı olacağı için çift yönlü bir hiyanete dönüşebilir...

Kanımıza göre, Hiram Abas ekibinin (ve destekçilerinin) en büyük yanılgısı bu anlayıştan kaynaklanıyordu. Amaçları MİT'ndaki asker

* Günümüzde Amerikan Başkan adayı - Cumhuriyetçi Parti -

kökenlileri zaman içinde tasfiye ederek örgütü «*kirli harekât*» ağırlıklı kullanmak, kendi angaje ve sınırlı dünya görüşleri koşutunda «*komünizmle mücadele*» etmekti.

Nitekim yasalarımızda yeri olmayan bu tür operasyonlara karıştığını bugün övünerek açıklayan Hiram Abas, itiraflarıyla kendisini ele vermektedir.[15]

Oysa, istihbarat görevlilerinin önde gelen nitelikleri arasında, önyargısız bulunmak ve tarafsız olmak sayılabilir. Ama, Hiram Abas ilk kez MİT'ndan ayrıldıktan sonra, bugün gerçek niteliği tüm açıklığıyla ortaya çıkan bir iş adamının[16] emrine ve hizmetine girmiştir. Yani yeğlemesinin sermayenin (!) yanı olduğunu göstermiştir. Böyle bir hizmeti kabul eden kişi nasıl olur da yeniden MİT'nın başına getirilebilirdi.[17]

Daha da önemlisi Hiram Abas ve Mehmet Eymür, babadan gelme mason idiler. Yani bir başka örgütün - legal görünümde de olsa(!) - üyesi idiler.[18-22]

Bu nitelikteki kişiler ve yandaşları bizim anlayışımıza göre, istihbarat örgütleri ve ülke çıkarları için potansiyel bir tehlike oluşturabilirlerdi. Bu nedenle onlara karşı çıkmağı bir yurtseverlik görevi sayıyordum.

Özal'ın Suriye gezisinde bir gazete Hiram Abas'ı flâş isim olarak manşete çıkarması anlamlı idi... Aslında Özal kendisini etkileyen çevrelerin önerileri doğrultusunda Abas'ı MİT Müsteşarlığına atamak istiyordu.[23]

Ancak ilgililerin tüm niyetlerini «*MİT raporu olayı*» kursakların-da bıraktı. İç ve dış çok yönlü dinamik ve dengelerin zorlamasıyla Özal'a karşın Hiram Abas, Mehmet Eymür ve ekibi MİT'ndan dışlandılar.

Ummadıkları bir biçimde kendilerini sokakta bulan bu kişiler, kızgınlık içinde ilginç açıklamalarda bulundular.[15, 24, 25]

Gerçekte bu ekibin örgütten dışlanmasıyla her şeyin güllük gülüstanlık olacağını beklemek safdillik olur. MİT mutlaka Parlamento'nun denetimi altına alınmalı, yasadışı eylemlere bulaştırılmamalıdır.

MİT'na ilişkin ilk yazımızda[1] sonuç olarak: Ülkemizde Loochead rüşvet olayı, Kocatepe gemisinin batırılması olayı, önemli makamlarda bulunan kişiler ve Holding patronları hakkındaki yolsuzluk olaylarıyla hayali ihracat olayı vurguncularıyla, güney-doğu olaylarında gelmiş geçmiş iktidarların sorumluluğuyla MİT'nın askeri darbelerdeki tutumuna açıklık getirici bir *parlamenter denetim* mekanizması çalıştırılmadan gerçek demokrasi kurulamayacağını vurgulamıştım (Ekim/1987). Önerilerimin bir bölümü bu tarihten sonra tartışıldı. Ama o kadar...

Anılan yazı nedeniyle istihbaratla yakın ilişkisi bulunan etken kişilerin dostça uyarılarına muhatap oldum. Onlara göre: «Arının kovanına şiş sokuyordum». Bu nedenle başım belâya girebilirdi. O dönemde Türkiye'nin en güçlü adamlarından biri olan Hiram Abas'ın

üstüne gitmek akıllı bir tutum değildi... Geçen dönemde olaylar öne sürdüğümüz savlar doğrultusunda gelişti. Seçim ve referanduma karşın, özellikle dış güçlerin üzerinde önemle durdukları «*siyasal istikrar*» sağlanamadığı için, yeni bir referandumla Türk halkının dikkatleri temel sorunlardan uzaklaştırılmaktadır. Bu ikinci referandum ve Cumhurbaşkanı seçimi istikrarsızlık unsurlarını beraberinde getirebilir. İktidarın geleceği pek parlak görünmemektedir.[26]

«*MİT raporu olayı*»nda *Parlamenter denetim* yerine *müfettiş raporu*'yla yetinilmesi de iktidarın güçsüzlüğünün belirgin bir kanıtı olarak görünmektedir.[27-28]

Yine anılan yazımızda[1] MİT Yasasına gönderme yapmış ve örgütün bölümleri ve görevlerini okuyuculara tanıtmak istemiştim. [29-30] Yeni MİT Kanununda «*Kaçakçılık ve İstihbarat Dairesi Başkanlığı*» diye yeni birimin kurulduğu yapılan açıklamalardan anlaşılmaktadır.

Bu durum MİT'nı polisin görevleri içine çektiği için, bilinen sürtüşmelere neden olmuş ve MİT'na eylemsel bir işlev yüklemek gibi olumsuzluk getirmiş[31] *MİT raporu olayı*'ndan da anlaşılacağı üzere, MİT - Emniyet Örgütü sürtüşmelerini yoğunlaştırmış, çelişkiler İstanbul - Ankara polisine yansımış ve bu konudaki tartışmalar mahkemelere intikal etmiştir.

Buna karşın, *MİT Raporu* ile suçlananların tümü - Üruğ dışında - suskunluklarını korumuş, iktidar yeni bir referandumun ardına sığınarak rapordaki çok önemli ve ülke çıkarlarını yakından ilgilendiren gerçekleri peçelemeği yeğlemiş görünmektedir.

MİT'na ilişkin ikinci yazımızda da[2] MİT'ndaki görevlerine son verilen Hiram Abas ve Mehmet Eymür'ün CIA - MİT, MOSSAD - MİT ilişkilerini yadsıyan görüşlerinin gerçeği yansıtmadığını 1962'li yıllara kadar uzanan olaylar ve olay tanıklarını açıklayarak kanıtlamaya çalıştım.

Ancak gizini koruyan iki olay üzerindeki örtü bir gün kaldırılabilirse bu konudaki gerçekler biraz daha aydınlanabilir.

1'inci Olay: Sabahattin Savaşman Olayı:

Olay 25 ve 26 Aralık 1977 günkü basında kamu oyuna açıklandı. Günaydın'a göre: (Mealen) «MİT İstihbarat Daire Başkanı Sabahattin Savaşman, Amerika ve İngiltere hesabına casusluk yaptığı bu amaçla her iki ülkeye: *Amerikan üsleri, Kıbrıs'taki Türk kuvvetleri, Türk - Amerikan ilişkileri, Amerikan ambargosu*'na ilişkin konularda bilgi verdiği için tutuklanmıştı.»

Ancak duruşma sürerken davaya yayın yasağı konulduğu için[32] kamuoyu gerçekleri öğrenemedi... Yapılan duruşma sonunda - Genel Kurmay Askeri Mahkemesi - Savaşman 17 yıl 6 ay hapis cezası almış[33] ve cezasını tamamlayıp hapisten çıkmıştı. Ama suskunluğunu korumayı yeğliyordu...

Bu önemli duruşmadan Savaşman'ın ancak bir kaç cümlesi bası-

na yansıdı[34] ve Amerikan casusluğu olayı unutuldu gitti...

Savaşman karardan sonra yaptığı açıklamada:

«Bu MİT'in mahkûmiyetidir. Benim değil. Her gün yüzlerce en gizli bilgi Amerika'ya Almanlara veriliyor», «CIA, MİT içinde dönen çarkın bir dişlisidir. Bu dişli sökülüp atılmadıkça MİT gerçek niteliğine kavuşamaz.» şeklinde konuşmuştur.

Yıl 1979'da Savaşman böyle konuşuyor. Ama bugün en azından bildiği gerçekler yanında, savunmasını kamuoyuna açıklamak tarihi sorumluluğu altındadır.[35]

Yıl 1964, Eylül ayının sekizi, bu satırların yazarı Genel Kurmay Başkanlığı Askeri Mahkemesi'nde *«Genç Kemalistler davası» baş sanığı* olarak yaptığı savunmada:[36]

«MİT'in Silahlı Kuvvetler mensuplarını takip ettiğini ve bu yöndeki girişimlerinin her geçen gün artacağını ve MİT'in siyasal iktidarın aleti olmaması gerektiğini, MİT'in *içinde görevini kötüye kullanan parazitlerden temizlenmesi gerektiğini»* belirttikten sonra, «örgütün görevini kötüye kullandığını ve Anayasa'yı ihlâl ettiğini» söylemiş, «*Genç Kemalistler Ordusu* davası hazırlık soruşturmasının yasadışı yollarla MİT'nda yapıldığını» açıklamıştım.

Yıl 1973, Haziran ayının onaltısı, *Bomba davası baş sanığı* olarak İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'ndeki sorgumda:[37]

«*Sunay* ve *Tağmaç*'la şahsi bir ilişkim yoktur. Ancak bunlar, özellikle 22 Şubat'tan (1962) sonra yönetimi fiilen ele geçirmişler, MİT'i *ele geçirmişler*, MİT'i de *Amerikalılar ele geçirmiş ve bu şekilde memleket idare edilmeğe başlanmıştır...»*

Belgesel açıklamalarımdan kesinlikle anlaşılacağı gibi Savaşman'dan 6 yıl önce CIA - MİT ilişkisini, idam istemiyle yargılanırken açıklıyordum. Savlarım bilindiği gibi 3 - 4 yıl sonra da İhsan Sabri Çağlayangil tarafından doğrulandı.[38-40]

Tüm bunları neden açıklıyorum? Hiram Abas yüzünden... Çünkü o, kendisine yönelik Amerikanofillik savlarını yadsımak için[15] Savaşman olayını örnek göstermek gereğini özellikle vurgulamaktadır:

«Geniş çaplı bir operasyondu. Bu sayede de hakikaten Türkiye'nin içine sızmış bir istihbarat örgütünün faaliyeti, Türk istihbarat örgütü tarafından akamete uğratılmış ve 17 sene hapis yemiştir Savaşman.»

Hiram Abas, Savaşman operasyonunu yürütmekle öğünmektedir. Dava gizini koruduğu için Savaşman'ın «Le bouc émissaire»* olarak seçilip, Abas'ın bir taşla iki kuş vurup vuramadığını iddia edemiyoruz.

Acaba MİT içinde bir kişinin mahkûm edilmesiyle CIA - MİT ilişkisi önlenmiş midir? Parlamenter denetim dışında olan bir örgüte yöneltilen suçlamalardan arınması olası değildir. Bugün Abas bile bu tür denetim istemektedir.[27] Ama meşhur 12 Mart öncesi ve sonrası eylemlerini sürdürürken *Senato Araştırma Komisyonu* başkanı Salih

* Bütün suçlar kendisine yükletilen kişi (Fransızca - Türkçe Sözlük - Tahsin Saraç (günah keçisi).

Tanyeri, şiddet olayları konusunda Başbakanlık ve MİT'ndan bilgi alamamaktan yakınıyordu.[41]

İkinci Olay: Turan Çağlar olayı:

Turan Çağlar, 27 Mayıs döneminde İstanbul Radyoevi Müdürlüğü görevinde bulunmuş, daha sonra emekliye ayrılmış bir kurmay albaydı. 1965'li yıllarda Tepebaşı'nda Tarhan hanın büyük bir dairesinde, geniş bir kadro ve sınırsız parasal olanaklarla çalışan «*Özel Sektör Enformasyon Bürosu*» adlı bir kuruluşu yönetiyordu. Bu büroda Türkiyedeki sol akımlar izleniyor, sermaye adına karşıt yöntemler geliştiriliyordu. Çağlar, uzun süre bu görevini sürdürdükten sonra, büroyu Fethi Gemuhluoğlu'na* devrettikten sonra, *Akbank Sosyal İşler Müdürü* olmuştu. Bu hizmeti de yıllarca sürmüştü. Çağlar'ın görev adı gerçekte bir maske idi. Bu kez sermaye adına değil de *Akbank* adına özel istihbarat topluyor, kendisine sağlanan sınırsız mali olanaklarla etkin kişileri, bürokrasinin her iki kanadını eşantiyonlara (!) boğuyordu. «*İstihbarat - Sa*» bürosu tahmin edildiği gibi piyasa istihbaratı yapmıyordu...

Bu evrede, İstanbul ve Bölgesi Milli Emniyet Daire Başkanlığı görevinde bulunan Turan Deniz'le Çağlar çok yakın iki arkadaştı. Aslında Çağlar'ın hizmetlerinden yararlanmak isteyenler bu yakınlıktan kendi çıkarları doğrultusunda geniş ölçüde yararlandıklarını kabul etmek gerekir.

12 Mart'tan (1971) sonra Faik Türün, Zihnipaşa köşkünü - Ziverbey köşkü -[42] bilinen ekiple işkencehaneye dönüştürdüğünde Turan Deniz, sorumlu olduğu halde kullanılmış, köşk'te MİT adına bütün yetkiler Eyüp Özalkuş'a verilmiştir.[43] Bu durumdan tedirgin olan Turan Deniz, Çağlar'ın basınla kurduğu sıcak ilişkilerden yararlanarak Türün'ün işkencecilerini afişe etmeyi çıkarına uygun görmüştü. Bu amaçla Nimet Arzık'a işkence köşkü gezdirilmiştir.

Ama Turan Deniz, İstanbul'daki görevinden ayrıldıktan sonra, onun yerine gelenler, Turan Çağlar'la kıyasıya mücadeleye girmişti. Bir kaç kez MİT'te misafir edildiğine (!) ve bir defasında da gece kaçırılıp *Belgrat Ormanı*'nda terk edildiğine dair söylentiler ortalıkta dolaşıyordu. Tabii bu durumda çalıştığı kimseler ve kuruluşlar onu yalnız bırakmışlardı...

Daha sonra bir gün, Çağlar'ı «*Amerikan casusu*» suçlamasıyla Mamak, Askeri Ceza ve Tutukevine aldılar. Duruşması devam ederken bir gece hücresinde ölü bulundu... Yapılan otopside kalp krizinden öldüğü anlaşılmıştı...[44] Tam bir CIA senaryosu... «Küçük Amerika» olma hayalleri gerçek olmuştu... Her şey kitabına uyduruluyordu. Bilim ve teknik ilerlemişti... Her yönde kullanılabilirdi vatan kurtarıcısı operasyoncular tarafından...[45]

* Bugünlerde kendisinden Radyo'da sıkça söz edilen Gemuhluoğlu daha sonra Türk Petrol Vakfı yöneticisi olmuştu.

Turan Çağlar olayındaki giz perdesinin aralanmasının zamanı kanımca gelmiştir.

Bu olayda:

— «*Özel Sektör Enformasyon Bürosu*»nun tüm işlevi ortaya çıkarılmalı, finans kaynakları saptanılmalıdır.

— *Akbank'ta*ki çalışma aynı şekilde irdelenmelidir.

— Turan Deniz bildiklerini açıklamalıdır.[46]

— Turan Deniz'den sonra İstanbul MİT örgütünde Turan Çağlar'ı boy hedefi seçenler kimlerdi? Bunlar arasında 12 Mart işkencecileri var mıydı? Amaçları ne idi?

— Turan Çağlar, hapishaneden ailesine ve bazı değerli yazarlara mektup ulaştırmayı başarmıştır. Bu mektupların kamuoyuna açıklama zamanı gelmemiş midir?

— Çağlar ailesi babalarını aklamak için girişimde bulunmayı düşünmekte midir?[47-48]

Sorular uzatılabilir...

MİT Raporu olayına yeni bir aydınlık, yeni bir soluk, yeni bir ses getirilmek isteniyorsa Sabahattin Savaşman ve Turan Çağlar olayları tüm boyut ve ayrıntılarıyla kamuoyunun önüne getirilmelidir. Bu aşamada kuşkusuz bu görevi basın yüklenmelidir.

Bunun gibi, 12 Mart dönemi işkencecileri arasında bulunduğu iddia edilen MİT görevlisi Bülent Öztürkmen,[49] Özal iktidarı döneminde DPT Müsteşar Yardımcısı olarak hayali ihracatçılara ödeme yapılması için emir vermesinin ardındaki giz ortaya çıkarılmalıdır.[50-51] İktidarın hayali ihracatı örtbas etme için girişimlerde bulunmasının ardındaki nedenler tüm ayrıntılarıyla saptanılmalıdır.

Yazının başlığı «*Köstebekler*...» idi. Onlara bu sıfatı dün hizmet verdikleri yetkili kişiler yakıştırmışlardı. Gerçekte köstebekler pek makbul hayvanlar sayılmazlar ve yeraltında yaşarlar. İstihbarat elemanları da görevleri gereği yeraltında çalıştıklarından dünyanın her yerinde *Köstebek* diye tanımlanırlar. Ancak Mehmet Eymür[25] bu şekilde tanımlanmaktan hoşnut olmadığını açıkladıktan sonra, «*Bir yerde yaptığım işten tiksiniyorum zaten*...» diyerek günah çıkarmaktadır. Tıpkı Şili'deki CIA şefi gibi...[12] Şili CIA görevlisi de: «*Tanrım neden bu görevi bize verdin?*»* diye yakınıyordu.

Yaptığı işten utanç duyanların, bu durumdan kurtulmalarının tek yolu vardır. Jean Jacques Rousseau gibi itiraflarda bulunmak...[52]

Bu konuda en uygun örneği Philip Agee oluşturmaktadır.[53] Eski bir CIA ajanı olan Agee da «*yaptığı işten utanç duyduğu için*» katıldığı tüm operasyonları açıklamıştı. Bu yolla hem vicdan azabından kurtulmuş, hem de insan olmanın onurunun zevkini tatmış, ama ülkeden, ülkeye de kovulmuştu.

Bay Eymür, «Cumhurbaşkanına hesap sorulmasından endişe etmek», ve «Üruğ'u illegal cemiyet toplantısına katılmakla»[25] suçlamak size bir şey kazandırmaz.

* «Mon Dieu! Pour quai nous a-t-on confié cette mission?»

Biraderiniz ve dava arkadaşınız Hiram Abas'ın (maşallah) 156-157 baskını[15] - operasyonu - var. Eğer riskine katlanabilirseniz, oturun anılarınızı yazın. «Demokrasi»mize katkı yapmış olursunuz. Bu arada hem çeşitli ve çok yönlü karmaşık niyetlerle «sansasyon» ve «reklam» peşinde olan kimi basına «yeni» bir malzeme olursunuz, hem de hini hacette köşeyi dönersiniz. Bu arada, hem de vicdan azabından kurtulmuş olursunuz. Az şey midir? Nasıl olsa «devr-i demokrasinin» yolların yolunu çok iyi bilirsiniz...

11 Ağustos 1988

KAYNAKÇA VE AÇIKLAMALAR:

1 Talat Turhan - **«Milli İstihbarat Teşkilâtı ve Sivilleşme»** - SORUN Birlikte kitap dizisi: 1 Ekim 1987.

2 Talat Turhan - **«Yine Milli İstihbarat Teşkilâtı...»** - SORUN Birlikte Sosyalist Dergi - Temmuz 1988.

3 Talat Turhan - **Bomba Davası,** Savunma - 2'nci kitap (İşkence) s. 381-416, Şahap Balcıoğlu ile söyleşi.

4 Hiram Abas'ın Halit Narin'i koruma görevinden (!) MİT müsteşar yardımcılığına atanması gibi... (yn.)

5 Bu kişi ilk kez tarafımdan saptanılıp, 1973 yılında **Bomba Davası,** Duruşma Tutanağına **«Kel Eyüp»** diye geçirtilmiştir. (y.n.)

6 **«Talat Turhan, Sadi Koçaş ve Memduh Ünlütürk'e cevap veriyor: Kontr-Gerilla Gerçeği»** Politika; 10-16 Mayıs 1978* Ünlütürk'e hitaben: «Görev esnasında, MİT'ten: E.Ö., **H.A.****, S.Y., A.A., C.A., M.A., F.İ., Ö.K., H.T., O.O., Emniyet'ten M.Ç., I.A., G.D., Ş.B., M.D., K.K. ile nerede, ne zaman, hangi amaçla çalıştınız? Bu kişilerle ilişkilerinizin yasa sınırları içinde olduğunu iddia edebilir misiniz?»

7 Talat Turhan - **«Ortadoğu'da Şeytan Üçgenleri»,** 7 Gün Dergisi, 15 Haziran 1977, (Yazı, 2'de age'de yeniden yayınlandı).

8 **«MİT Müsteşar Adayı - Mister Komplo - Hiram Abas»** 2000'e DOĞRU, 2-8 Ağustos 1987, S. 31.

9 **«Şeytan Üçgeni: CIA - MOSSAD, MİT ilişkileri»,** 2000'e DOĞRU, 28 Şubat, 5 Mart 1988, S. 10.

10 **«Olaylarla Hiram Abas, CIA - MOSSAD İşbirliği»** 2000'e DOĞRU, 12 Haziran 1988, S. 25.

11 Talat Turhan - **Bomba Davası,** Savunma, 1'inci kitap.

12 **«Les complots de la CIA - Manipulations et Assassinats».**

13 Ülkemizde bu işlev «Milli Güvenlik Konseyi» ve «Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulu» tarafından yürütülür olabilir. (y.n.)

14 CIA'nın marifetleri sayılmakla bitmez, bu amaçla gerek dünyada ve gerekse ülkemizde yüzlerce cilt kitap yazılmıştır. Alıntı yaptığımız yapıt, (12'de a.g.e.) resmi belge niteliğinde olup tercüme edilip yayınlanmamıştır. (y.n.)

* Bu yazımla Ziverbey işkence köşkü yöneticisi Tümgeneral (E.) Memduh Ünlütürk'ü basın önünde açık tartışmaya çağırmıştım. Tabii önerimi kabul etmedi; ama İzmir'de kişiliğime yönelik kara çalma girişimlerini sürdürdü. Bu ona yakışan bir tavırdı aslında...

** Hiram Abas.

15 «Emekli olan MİT Müsteşar Yardımcısı Hiram Abas, Güngör Mengi'ye anlattı:» Sabah, 8 - 11 Haziran 1988.

«MENGİ: Boğazınızda bir yara izi görüyorum.

ABAS: **Kendi ekibimle yaptığım, kendi yetiştirdiğim ekibimle yaptığım 156 - 157 baskın vardır....** Bir tanesinde ben yaralandım.... Ama benim çalışma azmim ve arzum bitmediği için 15 gün sonra omuzum bağlı olarak ben yine ekibimin başında idim... 71 - 73 böyle olmuştur.»

Y.N.: Hiram Abas 70'li yıllarda Fındıkzade'de «Kızılelma Operasyonu» diye anılan çatışmada yaralanmış, o dönemde gerçek kimliğini saklamış ve basın olayda bir Albay'ın yaralandığını yazmıştır.

MİT yasası, MİT'ı personeline bu tür bir görev vermemektedir. O halde Abas'ın ekip kurarak bu tür yasadışı eylemlere kalkışmasına niçin göz yumulmuştur. Bu kişiler kimlerdir? Acaba bu eylemler içinde Süleyman Demirel, Nihat Erim, Ferit Melen, Naim Talû iktidarlarının sorumluluğu nedir. Aynı dönemin MİT Müsteşarları Fuat Doğu ve Nurettin Ersin ile Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün bu yasadışı duruma neden göz yummuşlardır? Bu sorular ve benzerleri yanıtlanılmadan terör olaylarına gerçek tanılar konulamaz. Bu tavrı kuşkusuz Özal iktidarı ve benzerlerinden beklemek gibi bir hayale kapılmayacak kadar da gerçekçiyizdir. Ama bir gün bu hesap mutlaka sorulmalıdır...

Hiram Abas, eylemci karakteriyle Emniyet örgütü'nün çeşitli alanlarında çalışabilirdi. Ama MİT'nda asla...

16 1'de age.:

«Çok narin olduğu söylenilen ve her zaman ön planda görülen bu işadamının bugünlerde bankalara olan 800 milyon liralık borcu nedeniyle ödeme güçlüğü içine düştüğü yansıdı.» (Ekim/1987)

Y.N.: Bugün Halit Narin borcunun 60 - 70 milyar lira olduğunu kabul etmektedir. (Cumhuriyet, 7 Ağustos 1988)

17 Y.N. Kuşkusuz bu soru IMF patentli uydu kapitalist ve «liberal» bir ekonomik modeli benimseyen bağımlı iktidarlar için ütopiktir. Amacımız gerçekleri vurgulamaktır.

Büyük bir bölümü ÇUH* ve ÇUŞ**'lerin işbirlikçisi olan ülkemizdeki holding ve şirketler, yıllardan bu yana kucaklarını emekli güvenlik ve istihbarat örgütleri görevlilerine açmış olduğu bilinmektedir. Sermaye, kendi düzenlerine hizmet edenlere vefa göstermekte ve yemlemektedir. Tıpkı iktidarların adamlarını Yönetim Kurullarında arpaladıkları gibi...

Hattâ aktif görevde iken dahi hem kendi örgütünden (Emniyet veya istihbarat) hem de özel sektör kuruluşlarından maaş alan ajanlar bulunmaktadır.

Bu olguya karşın, güvenlik ve istihbarat örgütleri işçi sendikaları ve demokratik derneklere ajanlarını gizlice sızdırmakta, onlara tuzaklar kurmaktadır. Örneğin yıllardan beri Amerika AAFLI (Asie & Africa Free Labour Institude) adlı kuruluşla, işçi hareketlerini açıkça yönlendirmekte, eğitiminden, seminerine kadar finansman sağlamağa devam etmektedir.

Bakınız: «Talat Turhan - **İşçi Sınıfı ve Sınıf Gerçeği,** 7 Gün dergisi, 16 Şubat, 9 Mart 1977».

18 Amerika'nın gelmiş geçmiş tüm Cumhurbaşkanlarının - ikisi uyuyan mason - olduğu iddia edilmektedir. (y.n.)

19 Mason'ların tüm dünyada iktidara, kapitalizmin uluslararası örgütlerine, finans kuruluşlarına, Silâhlı Kuvvetlere, güvenlik ve istihbarat örgütlerine girdikleri ve

* Çok Uluslu Holding.

** Çok Uluslu Şirket.

bu örgütleri kontrol altına alıp yönlendirmeğe çalıştıkları bilinmektedir. (y.n.)

20 İlhami Soysal, **«Masonlar MİT'in Kilit Yerlerinde»**, 2000'e DOĞRU, 2 : 8 Ağustos 1987, S. 31.

21 İtalyan P - 2 Mason Locası üstadı Lucio Gelli ve İtalyan İstihbarat Örgütü görevlilerinden bazıları, İtalya'daki sağ terörü yönlendirdikleri için geçen ay içinde mahkum oldular ve çeşitli hapis cezalarına çarptırıldılar.

22 15'te age; Hiram Abas: «Demirel'in tebrik ve teşekkürlerine mazhar olduğunu» ve «Demirel'le defalarca temas ettiğini, çalıştığını ve takdirini gördüğünü» açıklamaktadır.

Y.N. Demirel, Abas'ın yasadışı operasyonlarını mı tebrik etmiştir. Ya da bu ilişkide her ikisinin de Mason olması mı etken unsurdur?

23 15'de age; Hiram Abas: «Özal'la gayet iyi anlaşıyordum ve istihbari yönden anlaşıyordum.»

Y.N. Bize göre bu itirafın ikinci bölümü Özal - Abas ilişkisine ışık tutucu niteliktedir. İstihbari yönden CIA türü operasyonel tarzı benimseyen Abas'la bu açıklamaya göre Özal aynı anlayıştadır. Tehlike ise bu anlayıştan kaynaklanmaktadır. Açıkladığım gibi, bu tür istihbaratçılıkta adam öldürmeden, her türlü şantaj, komplo, provakasyona vb. gibi... baş vurulması doğal karşılanmakta, yasalar göz ardı edilebilmektedir.

Bu anlayış MİT'na egemen olsaydı ve şartlar da uygun olsaydı, «solcuların nefeslerini dinlemek» yerine sosyal demokratlar dahil, tüm ilerici demokrat aydınların nefesleri kesilebilir, faili meçhul cinayetler zincirine yenileri eklenirdi...

24 «Mehmet Eymür - Hayri Birler Söyleşisi», Güneş, 11, 12 Haziran 1988.

25 «Mehmet Eymür - Oktay Balamir Söyleşisi», Bulvar, 13, 19 Haziran 1988.

Y.N. Bu açıklamalar içinde bizim yirmi yıldan beri öne sürdüğümüz savları doğrultanlar vardı. İktidarın güçsüzlüğünü belirleyici vurgulamalar vardı. Devletin işleyişindeki laçkalıklar sergileniyordu.

Çok uzun süre güncelliğini yitireceğini sanmadığım bu savların değerlendirilmesi henüz yapılmamıştır. Bu kapsamlı görevi ayrı bir yazıda yapmağı düşünmekteyim.

26 Özal iktidarına başından beri destek veren «The Wall Street Journal» gazetesi bile, Özal ekonomisini **«Eğlence bitti»** diye eleştirmektedir (Cumhuriyet, 8 Ağustos 1988).

27 15'de age, Hiram Abas: «MİT kendisini hükümetlerin dışında..... görmekle iftihar duyan insanlardan kuruludur.»

Hiram Abas: «MİT mutlaka parlamento tarafından tanınmalı ve denetlenmelidir.»

28 25'de age, Mehmet Eymür: **«Sözde Başbakanlık'a bağlıyız ama, bugün için Teşkilâtı kimin idare ettiği belli değil.»**

29 Milli İstihbarat Teşkilâtı Kanunu - 644 sayılı kanun - Kabul tarihi: 6 Temmuz 1965.

30 Gerçekte anılan kanun değiştirilmişti. **«Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Kanunu»** - 2937 sayılı kanun - kabul tarihi: 1 Kasım 1983) Ama bu yeni kanunda MİT'nın kuruluş şeması özellikle kaldırılmıştı. Onun için 644 sayılı kanunu esas almıştım.

31 15'de age:

a. Hiram Abas: «Benim görüşüme göre de istihbarat servisi aktif operasyonlar da yaparak Türkiye'ye yönelik faaliyetlerin üzerine gitmek mecburiyetindedir.»

b. Hiram Abas: «Ben devletime hizmet vermek için görev yaparım, operasyonları yaparım. Ben masada çalışmadım. Az çalıştım.»

Y.N.: İstihbarat örgütlerinde yerleşik kanıya göre - CIA hariç - James Bonde'luk ve Rambo'culukla istihbaratçılığın hiçbir ilgisi bulunmamaktır. Abas'ın açmazı da bu çarpık mantıktan kaynaklanmaktadır. Bay Abas eğer görev verirlerse «Anti - terör örgütü»nü yönetebilirsiniz. Daha da olmazsa aynı işi profesyonel olarak ya-

pıp doyurulmamış komplekslerinizi tatmin edebilirsiniz. (Bakınız: Erich Fromm'un «Sevgi ve Şiddetin Kaynağı»).

32 Vatan, 25 Şubat 1978.

33 Cumhuriyet, 26 Temmuz 1979.

34 Cumhuriyet, 10 Nisan 1979.

35 Sabahattin Savaşman, Harp Okulundan sınıf arkadaşımdır (y.n.)

36 Bu bölüm **Bomba Davası**'ndaki **Savunma**'dan alınmıştır.
(8'inci klasör: Giriş, CIA, AID, Basından Seçmeler: 1974 - 1975) - Yayınlanmadı.

37 **Bomba Davası**, Duruşma Tutanağı, s. 16.

38 Politika, 9, 21 Mart 1976, «Çağlayangil'in İsmail Cem'le Söyleşisi».

39 Çağlayangil: «12 Martta CIA geniş ölçüde vardır», Politika, 1 Ocak 1977.

40 a. Uğur Mumcu, **«Kim Kimi Doğruluyor...»**, Cumhuriyet, 26 Mart 1976.
b. Uğur Mumcu, **«Bir Pulsuz Dilekçe»**, s. 195 - 198.

41 Cumhuriyet, Milliyet, 25 Aralık 1976.

42 İlhan Selçuk, **«Ziverbey Köşkü»**.

43. Eyüp Özalkuş, 12 Mart döneminde her manada birlikte çalıştığı Askeri Savcılardan Süleyman Takkeci'nin emrinde bugün THY Sivil Savunma örgütünde vatani görevine devam etmektedir...

44 MİT Müsteşarı Emekli Koramiral Bahattin Özülker, egemen güçler ve onların iç ve dış örgütlerinin çıkarlarına ve dünya görüşlerine ters düşen bir raporu ilgili makamlara verdikten kısa bir süre sonra Samsun'da bir otel odasında ölü bulundu. Otopsi sonucunda kalp krizinden öldüğü anlaşılmıştı... Yanında 12 Mart sonrası işkencecilerinden bir emekli albay vardı. (y.n.)

45 «Süper zehirli bitkilerle cinayet nasıl işlenir?» - Gizli ajanların cinayet aracı olan ve sonuçları laboratuvarlarda kolay saptanılmayan zehirleri... - Çeviri: Özgün Taşdemir/Murat Paker, Cumhuriyet, Bilim ve Teknik eki, 26 Mart 1988, s. 56.

46 Turan Deniz, eski paşalardan Korgeneral Galip Deniz'in oğludur. Babası 1935 - 1940'lı yıllarda Diyarbakır'da sınırsız yetkilerle Umumi Müfettişlik yapmış bir kişidir. Halk arasında 93 odalı bir sarayda oturduğu söylenir, paşanın kızı o dönemde ata binerdi. Yani umur görmüş bir aileden geldiği için her halde hem yatı, hem katları, hem de dünyalığı vardır -1960'lı yıllarda babasının Etlik'teki köşkünü MİT'e kiraya vermişti - Huzurunu bozmak istemez. Bu nedenle ne arkadaşlık ne de erkeklik adına konuşacağını sanmam. Amacım önerilerimin eksiksiz olmasıdır. «Gün ola, harman ola...» (y.n.)

47 Turan Çağlar'ın damadı çok tanınmış ve değerli bir ses sanatçısıdır. (y.n.)

48 Turan Çağlar'ı 1960'lardan beri yakın tanıyan kişilerden biri de benim (y.n.).

49 «Bülent Öztürkmen 12 Mart'ta MİT Ankara Şubesinde «K» masasında çalıştı. İşkenceyle yapılan sorgulamaları yönetti...» Aydınlık, 22 Ağustos 1978.

50 Rafet Ballı, **«İhracat Oyunu»**, Milliyet, 3 Temmuz 1988.

51 Mehmet Muhsinoğlu, **«300 Dosya Meclis'te»**, Milliyet, 12 Temmuz 1988.

52 J. J. Rousseau, **«İtiraflar - Confession -»** adlı yapıtında asırlarca önce yaşadığı sosyetenin tüm iğrençlikleri yanında, homoseksüel ilişkide bulunduğunu açıklamada bir sakınca görmemişti. Ne dersiniz Bay Hiram Abas?.,

53 «CIA Günlüğü», 2 Cilt, Philipe Agee.

☆

THKP-C Gerçeği

Bingöl Erdumlu

Her toplumsal olayı olduğu gibi, THKP-C hareketini de zaman ve mekan boyutları içerisinde ele alıp tanımlamaya çalışmanın anlamlı olacağı kanısındayım. Tarihsel gelişmenin sürekliliğinin belirli bir evresinde, o dönemin dünya ve Türkiye'sinin belirli bilinçlilik biçimlerinin de etkisi altında oluşmuş bir hareketti THKP-C.

THKP-C bir «geçiş dönemi» hareketidir. Türkiye toplumunun geleneksel yapısının hızla çözüldüğü, Osmanlı toplum yapısından arta kalma bir bürokrasinin gütmeye çalıştığı bir tarım toplumundan, bir yandan tekelci burjuvaziyi diğer yandan da çağdaş sanayi proletaryasını toplumun belirleyici sınıfları katına çıkaran bir dönüşüm süreci yaşanıyordu o yıllarda. Tabii ki bu süreç çok sancılı bir biçimde, eski yapı içinde görece daha imtiyazlı ve istikrarlı konumlara sahip sınıf ve tabakaları aşağılara doğru iterek, bir kısmını ise doğrudan ezip geçerek mümkün oluyor, bu nedenle de yoğun tepkilere ve amansız bir iktidar kavgasına yol açıyordu.

Bilimsel sosyalizmden kaynaklanan bir sınıf hareketinin gelenek ve sürekliliğinin olmadığı o günlerin politik ortamı; tarihsel kökleri Jön Türkler'e kadar uzanan radikal aydın hareketinin ideolojik-politik etkilerine çok açık bir alandı. Cephe hareketinin kadroları bu türden bir ortamın dogmalarına karşı ve ideolojik sınıflarını aşmak için mücadele ederek yetiştiler.

O dönem, küçükburjuva radikalizminin belki de son defa iktidar şansı aradığı, asırlardır süregelen tarihi şaşılığı ile dünyaya bakarak modeller çıkardığı, bu modelleri topluma dayatmaya çalıştığı yıllardı. Cephe, kendisinin belirleyemeyeceği tarihsel koşullar içinde, bu türden bir tarihi fikir mirasının ortasında gelişti. Ancak, gelişim süreci içerisinde bu fikir mirasını reddeden de, yine Cephe'nin kendisi oldu.

Aynı dönem, böylesine bir «reddi» mümkün kılacak koşulları da içeriyordu çünkü. Son yıllar içinde Türkiye'nin belirli bölgelerinde sanayi metropolleri ve ağır sanayi merkezleri oluşmaya başlamış, bu olgu sınıf mücadelesini canlandırmıştı. Çoğunluğu eski TİP üyeleri olan Cephe kadroları bu gelişmeden etkilenmiş, bir kısmı ise doğrudan bu mücadelenin içinden gelen kişilerdir. O yıllar, Marksizm'in klâsiklerinin Türkçe'ye çevrildiği, Sovyet ve Çin devrimleri deneylerinin genç kuşaklar tarafından öğrenildiği, tartışıldığı yıllardı. Küba ve Vietnam devrimleri de bu kadroları derinden etkilemiş olaylardı. Bunlara 1968 gençlik eylemlerini ve Lâtin Amerika şehir ve kır gerillası deneylerini de eklemek gerekir.

Lenin, «Ne Yapmalı?»da, Çarlık Rusyası'nda Bolşevik Partisi'nin kurulmasından önceki belirli bir dönemden, hatırladığım kadarı ile «..çeşitli sınıf ve tabakaların siyasal hareketlerinin yeterince billurlaşarak birbirinden ayrışmadığı, içiçe girdiği..» bir dönem olarak bahseder. Kanımca söz konusu evre, Türkiye sol hareketinin gelişimi açısından buna benzer bir dönemi oluşturuyordu.

O dönem hakkında nesnel sonuçlara varabilmek için, **o günlerde** yayınlanan, çeşitli siyasal görüşlerdeki kişilerin yazılarını, polemiklerini birlikte ele almak gerekir. Örneğin, Mahir Çayan'ın «Al Aydınlık-Ak Aydınlık» ayrılığına, aynı zamanda Cephe'nin daha sonra üzerinde oluştuğu ideolojik temellere ışık tutan önemli polemik yazısı. Aydınlık Sosyalist Dergi'nin 15. sayısında yer alan bu yazı, tartışmaya yol açan karşıt yazılar ile birlikte incelendiğinde ne gibi görüşler ile mücadele edilerek bu günlere gelindiğine açıklık getirecektir.

Cephe hareketine daha yakından bakıldığında ise, şunları söylemek mümkün:

Genel Komite'nin yapısı ve yapılan görev bölümü THKP-C'nin kuruluş aşamasındaki örgütlenme anlayışı ve amaçları hakkında bir fikir verebilir. Bu yapı incelendiğinde görülebileceği gibi Türkiye'nin tüm bölgelerinde devrimci potansiyeli olan sınıf ve tabakalar arasında çeşitli alanlarda derinlemesine ve uzun vadeli örgütlenmeyi amaçlayan, farklı mücadele biçimlerini bir arada yürütebilecek bir çekirdek örgütlenme düşünülmüştü.

Yalnızca «düşünmek» bir ham hayal de olabilir, ama Cephe düşündüklerini gerçekleştirebilmek için gerekli olan önkoşullara, birikim ve ilişkilere de sahipti. Rastgele bir şekilde değil, ama değişik alanlarda verilen çok yönlü mücadeleler sonucu süzülerek bir araya gelmiş fiili öncü niteliğindeki kişilerden oluşuyordu THKP-C'nin kadroları.

THKP-C'nin daha sonra, **hepimizin**, yani Genel Komite'de yer alan tüm kişilerin ortak sorumluluğu altında şekillenerek Kızıldere'de sonuçlanan çizgisini, bazılarının yaptığı gibi, sözgelişi, «hareketin kitlelerden kopukluğu» ya da «maceracılık» olarak nitelemek en azından çok kaba bir tahrifat. Tam tersine, eğer bunun bir önemi ve anlamı var ise, bir çok örnekler vererek Cephe'nin, gençlik kesiminin yanısıra; işçi sınıfı, köylülük ve diğer kesimler içinde de, popülist bir anlayışın dışında mevzilenmiş, önderlik yaparak kendini benimsetmiş, belki de, **tek hareket** olduğunu kanıtlamak mümkün. Burada, özellikle o dönemi iyi bilmeyen genç kuşakların yanlış bilgilenmemeleri için kişi ve olaylar düzeyinde bir kaç örnek vereceğim:

Necmettin Giritlioğlu... Ereğli Demir-Çelik Fabrikaları'ndaki sınıfsal mücadeleye önderlik etmiş, Zonguldak'ta maden işçileri arasında siyasal çalışmalara katılmış, Ankara'da yapı işçilerini örgütlemiş ve Aliağa Petrol Rafinerisi'nde Yapı İşçileri Sendikası'nın (Y.İ. S.) başkanı olarak önderlik ettiği grev sırasında 22 Ağustos 1970'te bir polis ajanı tarafından öldürülmüş olan Necmettin Giritlioğlu...

Cephe'nin henüz oluşum sürecinde öldürülen Necmettin, İşçi sınıfı içerisinden yetişmiş öncülerden biri olduğu gibi, kanımca mücadele çizgisinin harekete kazandırdığı boyutlar ile Cephe'ye damgasını vuran (Mahir ile birlikte) iki kişiden biriydi...

1969-70 yıllarında Doktor Hikmet Kıvılcımlı ve onun görüşlerini benimsemiş olan Yapı İşçileri Sendikası (YİS) başkanı İsmet Demir ile ilişki kurmuştuk. Geçmişte Batman Petrol Boru Hattı, Kadıncık Barajı vb. yerlerde büyük grev ve direnişler örgütlemiş olan YİS içinde, militanca ve özverili bir sendikacılık anlayışına sahip olan İsmet Demir'le birlikte çalışmaya başladık. Amacımız yapı işkolunun özelliklerinden de yararlanarak, ağır sanayi merkezlerinde örgütlenmek, aynı zamanda bu işkolunda çalışanların köylülük ile süregelen ilişkileri aracılığıyla kırsal alanlara yönelmekti. THKP-C Genel Komite' de Doğu Anadolu örgütlenmesinden sorumlu Hüseyin Cevahir de bu sendikanın yönetim kuruluna girmişti.

1978 yılında ölen İsmet Demir'in «Grev ve Direnişler Üzerine Anılar-Deneyler İşçi Sınıfı Mücadelesinden Bir Kesit 1962-1975» adlı kitabından bir bölümü burada aktarıyorum: «..Necmettin Giritlioğlu haince katledildikten sonra en yakın arkadaşları da grev üzerine eğilmişlerdi. Bu greve ilgi duyanlardan bir tanesi de Yusuf Küpeli idi. Hüseyin Cevahir, Münir Ramazan Aktolga, Atilla Sarp, Sadık Gökçen, Ersin Dinmez gibi arkadaşları da saymak mümkün. Birgün Yusuf Küpeli Aliağa'ya geldi. O günlerde bir yardım edebilir miyim diye gelmişti. Biz, işçileri uyarmak amacıyla grev mahallinin uzağında ana şoseye yakın bir mahalde toplanmıştık. Toplantıda Yusuf Küpeli arkadaşı işçilere tanıştırmış yardım için onların emrine geldiğini işçilere söylemiştik. Yusuf Küpeli arkadaş da işçilere bir konuşma yapmıştı. İşte bu konuşmalar sırasında aniden jandarma birliği yolu kesmiş, işçilerin etrafı abluka altına alınmıştı. Bunun üzerine konuşmayı kesmiş işçilere dağılmasını, evlerine gitmelerini, ertesi günü grev mahallinde bulunmalarını söyleyerek toplantıya son vermiştik. Ben, Bingöl Erdumlu, Yusuf Küpeli beraberce Aliağa'ya gitmek üzere yola çıktık. İşçiler bizim arkamızdan geliyorlardı. Jandarma birliği komutanı arama yapacağını söylemişti. Böylece geçmek isteyenlerin üzerini aramaya başladı. İşçilerin etrafı jandarma tarafından çember içine alınmıştı. İşte o anda arkadaşların ikisinde tabanca varmış; bunlar tabancaları şosenin üstüne atıp ayakları ile tabancaların üstünü kumla örtmeye çalışırken jandarma bunu görmüş. O da ayakları ile tabancaların üstüne kum atarak kapanmasına yardım etmişti. Bunu işçiler bana sonradan anlattılar. Arama bitip jandarmalar gittikten sonra işçiler gidip tabancaları almışlardı. Bu olay halk içine çabucak yayılmış ve tabanca olayı Yusuf Küpeli'ye mal edilerek kendisine bir de isim takmışlardı: «Çifte tabancalı başkan» gelmiş diye. Böylece Yusuf Küpeli halk içinde efsanelesmisti. İsmi günlerce Aliağa ve yakın köylerde konuşulmuş, ölen arkadaşının intikamını alacaklar diye çevreye dedikodu yayılmıştı. Bu sözler polisin de kulağına gitmiş günlerce emniyet tedbirleri almışlardı..» (s. 78)

Daha sonra, 12 Mart sıkıyönetimi baskılarına karşın sendikanın mücadelesini sürdüren işçiler ise, muhbir bir sarı sendikacının polis ifadesinde şöyle anlatılıyor: «..YİS yönetim kurulundan ..... birçok defalar önümü kestiler. Ve bana «yarın sıkıyönetim sona erecek arkadaşlarımız kurtulacaklar, bizim bağlı olduğumuz güçler ve DEV-GENÇ ile bizler mevcut oldukça size kolay kolay teslim olmayacağımız gibi yaptıklarınızın hesabını sizden soracağız..» diyerek hiç çekinmeden eskiden olduğu gibi aynı mealdeki tehditlerine devam ettiler..» (age s. 164)

Gerek sendikanın öncü kadroları, gerekse Cephe üyeleri 12 Mart sıkıyönetimi tarafından İzmir'de yargılanırken, işçiler ve çevre halkı mahkemeler önünde, verilen mücadelenin haklılığını savunarak savcılığın sendikayı ve kişileri mahkûm etme çabalarını önlediler.

Belirli bir alanda yürütülen çalışmalar ile ilgili bu örneklere çok değişik bölgelerde, değişik kişiler tarafından sürdürülen birçok başkaları da ilave edilebilir. Bu yazının sınırları içinde yukarıdaki örneklerin yeterli olduğunu sanıyorum. Cephe 12 Mart öncesinde, «kitlelerle bağ kurmanın» ötesinde, kadrolaşma ve öncülüğe yönelik çok önemli adımlar atmayı başarmıştı.

Burada esas üzerinde durulması gereken sorun; çok çeşitli alanlara yönelik çalışmaların nasıl ve neden ikinci plana itilerek farklı görevler üstlenmiş Genel Komite üyelerinin ve diğer öncü kadroların çoğunu da kendi alanlarından çekerek belirli bir mücadele biçimine öncelik verildiği olsa gerek.

Bana göre 12 Mart öncesinde ve sonrasında Türkiye'de iktidar mücadelesi veren, birbirleriyle hesaplaşan güçlerin ajite ettiği bir ortamda, her türlü uzun vadeli amaçlarımızı bir yana bırakarak ortaya atılmamız, sınıf mücadelesinin gelişim sürecinden bağımsız olarak belirli bir mücadele biçimini belirleyici kabul etmemiz -şu anki düşünceme göre- çok büyük bir hataydı ve bu konuda acele etmemize hiç gerek yoktu.

Geçmiş ile gelecek arasında belki de zorunlu bir «ara halka» niteliğinde olan Cephe hareketinin neyi yapıp neyi yapamayacağı determinist ya da volontarist açılardan bakıldığında değişik şekillerde yorumlanabilir. Gerçek olan, dünya devrimci pratiğinden de yararlanarak Türkiye'ye özgü bir sentezin yaratılmaya, farklı alanlardaki etkinliklerin içsel bir bütünlük elde edilerek birleştirilmeye çalışıldığıdır. Kanımca olanaksız olmayan bu amaca o gün için varılamamıştır.

Ürünü olduğu tarihsel dönemin çok karmaşık ve özgün yapısını yansıtan boyutları olan ve çok değişik ögeleri bünyesinde bütünleştirmeye çalışan Cephe'yi belli bir zaman kesitinde belirli bir düzleme olan izdüşümü ile tanımlamaya çalışmak bu bakımdan pek anlamlı olmamakta ya da bu türden keyfi tanımlamalar ile birbirinden çok farklı veya zıt yorumlara varılmaktadır. En azından bilimsel olmayan bu yaklaşım söz gelişi, perspektif bilgisine dahi sahip olmadan kübist bir resmi yorumlamaya çalışmak gibi bir şeydir.

Her bakımdan elverişsiz olan koşullarda Türkiye'nin siyasal ta-

rihinde ilk defa bir kuşak kendi bağımsız siyasal eylemini yaratarak dünyayı değiştirme pratiğine girişmiş, karşısında ayaklandığı dogmalar ile de pratiğinin her aşamasında boğuşmak zorunda kalmıştır. Mücadele süreci içinde kendi gerçek bilinç değişimini de trajik bir biçimde yaşayan bu kuşak, o günün koşulları içinde tarih ile olduğu kadar kendi kendisi ile de, belki de kişisel sorumluluklarını abartarak, natüralist ve kendisini yoketmek istercesine bir üslupla hesaplaşmaya çalışmıştır.

Cephe pratiğinin Türkiye solunda bazı hurafelerin ebediyen yokolup gitmesinde, yıkılması gereken bir geleneğin yokedilip yerine başka bir geleneğin oluşturulmasında belirleyici rolü olmuştur.

Tarihsel süreklilik içerisinde Cephe'nin devamı olarak ortaya çıkan başlıca hareket ve eğilimler incelendiğinde de bu olguyu gözlemlemek mümkündür.

Son zamanlarda yayınlanan, eski kuyruk acılarının da ötesinde, ileriye dönük hesaplar için hâlâ Cephe'yi en büyük engel olarak gören, Cephe ile ilgili ne var ise ancak sırtlanlara yakışır bir tavır ile ölenine de geride kalanına da saldırarak tahrip etmeyi amaçlayan «ısmarlama kaynaklar» ile, bu «ham malzemeyi» temin edenler hakkında söylenebilecek şeyler ise bu yazının kapsamı dışında kalıyor... Öyle bir «kaynak» ki askeri savcı ve polislerin Cephe'nin yargılanmakta olan liderlerini yıpratmak için yönelttikleri saldırılara «gerçeğe sadık kalma» uğruna yer veriyor, bir başka siyasi hareketin unsuru tarafından edilmiş bir lafı, o gün dahi birbirinden çok farklı şeyler düşünüp söyleyen diğer üç kişiye ortaklaşa maledebilir, ya da kanımca belgesel bir niteliği olan mahkeme sorgumdan bir tek cümle almaksızın, 15 sene önce bir başka cezaevindeki bir yakınıma yazdığım ve her nasılsa kaybolan bir mektuptan alıntı yapabiliyor.

Sovyet Devrimi'nden Nikaragua örneğine kadar gözlemlenebilen, her gerçek devrimci hareketin temel unsuru olan; bağımsız ve özgün bir siyasal örgütlenme yaratma doğrultusunda çok önemli bir adım olan Cephe hareketinin devrimci inanç, özveri, kararlılık gibi destansı niteliklerinin yanısıra; olanca yalın gerçekliği ile yeni kuşaklara anlatmak, o günlerde geride kalan kişiler için acil ve temel bir görev oluşturuyor.

9 Ağustos 1988

☆

Sağlık Bilgisi Kullanımının Tarihsel Gelişimi ve Bir (Örnek) Olanak Üzerine...

II

Sağlığın Korunması: **Dr. İlker Belek**

Dikkat edilirse yukarıda sağlık hizmetinin toplumsal içeriğini belirlerken, kapitalizm için, sağlığı korumanın adını bile etmedik. Çünkü sağlığın korunması (bugünün özel tarihi koşullarında buna Koruyucu Hekimlik deniyor) tekil anlamda bireyin, yeteneği ölçüsünde emekgücünü yaratıcı bir biçimde kullanarak, üretimi toplumsal çıkar ve ihtiyaçlardan yana düzenlemesini ve bu faaliyetlerin üzerinde yükselen estetik, bilimsel, felsefi üst yapıya katılımını amaçlamalıdır. Şüphesiz bu süreçte, doğrudan üretimin içinde, pekçok bilinmedik hastalık ortaya çıkabilecek, bilinmekte olanlar ise daha bir süre kontrol altına alınamayabilecektir. Çünkü insanlar hastalık yapıcı etkenlerle doğrudan üretim sürecinde karşılaşırlar ya da söz konusu etkenlerin etkisi doğrudan üretimle ilgilenilen zamanların dışında da çalışanları etkiler. Yani bu süreçte çoklukla emek nesneleri, araçları insan sağlığını bozucu etki göstermektedir. (Bu konuyla ilgili çeşitli sanayi girdi ve çıktılarının sağlığa etkilerini inceleyen çeşitli kongrelere de sunulmuş pekçok bilimsel çalışma bulunmaktadır. Resmi kurumlar tarafından yapılmış olanlarından son yıllarda - Türkiye'de - en dikkati çekenler ise İSGÜM'ün yaptıklarıdır.[9] Öte yandan sömürünün kurumsallaştığı toplumsal yapı, kendisi de ilk elden hastalık yapıcı bir işlev de görür.

Bu nedenle fabrikalarda, tarlalarda çalışan üretimci emek gücü sahibi insanlar, üretimin içerisinde, sağlıklarını etkileyen ne varsa onları bilebilmeli, kontrol altına alabilmenin yollarını bulabilmeli, bu bilginin üretimi sürecine aktif olarak katılabilmeli ve üretimi kendi toplumsal ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde yönlendirebilmelidirler. Bu yönde yaratıcılıklarını harekete geçirebilmelidirler. Emek araç ve nesnelerini bu anlamda kontrol edebilmelidirler. Bugün çeşitli işyerlerinde, patronların ve onların çeşitli meslek gruplarındaki adamlarının «işgüvenliğini sağlamak» yolunda aldıkları, üretim araçlarına koruyucu takılması vb. gibi önlemlerin tek ve/veya yeterli olarak nitelenerek mutlaklaştırılmasını ideolojik aldatmacalar olarak değerlendiriyoruz. Üretim araçlarının mülkiyetini ellerinde tutanların, onları kullananlar için belirledikleri ölçülerdeki sağlık ve korunma anlayışından değil, üretenlerin sınırsız katılımında, toplumsal ihtiyaçlarına yönelik bilinçli tedbirlerinden söz ediyoruz. Bunlar dışındakileri, kapitalizmin kendi mantığı içinde, o mantığı süreklileştirmeye ve benim-

9 Zonguldak Havzasında Kömür İşçileri Pnomokonyozu, İSGÜM Y. 1987.

setmeye yönelik uygulamalar olarak görüyoruz. Gerçekten üreticilerin sağlığının korunması amacının taşındığına mı inanalım yoksa böylesi tedbirlerin işverimini, kâr oranını artırdığı gerçeğine mi?

Koruyuculuk bir misyondur, ve/fakat bu misyon kapitalizmin değildir, olamaz da. Çünkü sağlığın korunması, üretenlerin üretim sürecini denetlemeleri zorunluluğunu dayatıyor, bunu ise kapitalizmin mantığı kabul etmiyor. (Burada sanayide çözücü olarak kullanılan benzen ile lösemi arasındaki ilişkiyi dünyada ilk kez gösteren Muzaffer Aksoy'un bu konuyla ilgili bir röportajda söylediklerini aktarmak ilginç olacak: «.. o güne kadar benzenin lösemi yaptığı kabul edilmiyordu. Kontrollü araştırmalarımızı da yayımlayınca ABD'nde de büyük olay oldu, yankılar yarattı. Amerikan sendikaları bunun üzerine, işyerlerindeki havada bulunabilecek benzen yoğunluğunun tavanının 10 ppm'den 1 ppm'e indirilmesini istediler. Çalışma Bakanlığı bu doğrultuda karar aldı. Amerikalı işverenler, bu konuda yeterli bir kanıt olmadığı gerekçesiyle, benzen yoğunluğunun 1 ppm'e düşürülmesine karşı çıktılar. İşverenlerin itirazı üzerine konu mahkemeye intikal etti. Biz 25 gün süren mahkemede bilim tanığı olarak dinlendik. Sonuçta mahkeme Bakanlığın kararını onayladı. İşverenlerin yüksek mahkemeye yaptıkları itirazları sonucu, benzen tavanı yeniden 10 ppm'e yükseltildi.»[10] M. Aksoy'un benzen - lösemi ilişkisini bulduğu tarih 1960'ların sonlarıdır. Amerika'da benzen düzeyi sonradan 1 ppm'e düşürülmüştür, ancak 1987 yılında). Bu nedenle kapitalizm kitleleri *koruyamaz,* en fazlasından tedavi etmeye çalışır diyoruz. Sağlık hizmetini yaygın olarak *örgütleyebilmiş, ulaştırabilmiş* olsa bile...

Sağlık hizmetinin *Meta karakteri taşımadığı* bir *iktisadi altyapı, toplumsal içerik'i korumak* olan hizmet örgütlenmesinin *öz*'üdür. Bu nedenle Koruyucu Hekimlik Hizmetleri için, hizmetin meta karakterine son veren bir *siyasal tezahür* gereklidir. Bireylerin, sağlık bilgisinin kullanımına katılımlarını artırıcı yönde, en ufak üretim birimlerinde bile kurumlaşmalara önem verilmeli, sağlık bilgisinin kullanımı herkese açılmalıdır. Ancak böylesi bir örgütlenmede *korumak* hizmetin *içerik*'ini oluşturabilecektir. Kısaca koruyuculuk, hizmetin meta karakterine son veren iktisat-siyaset nesnelliğinde gerçekleşebilecektir. Öte yandan hizmetin meta karakterine son verilmesi, hekimlik mesleğini ortadan kaldırmayacaktır. Hekimlik mesleği daha önce de belirttiğimiz gibi, üretim sürecinin ilkelliğinde toplumsal işbölümünün ilk olarak yaşandığı sıralarda, sağlık bilgisinin artması sürecine koşut olarak gelişmiştir. Bu gelişimde hekimlik «sağlığı korumak» adına, bazı insanların hasta olmasına açıkça gereksinmiştir. Ve bu tamamen öznel duyuş, düşünüş, davranışlar dışında, son derece nesnel olarak gelişen bir süreçtir. Burada *hekimlik* ile *sağlık düzeyinin artması* arasında her zaman varolan ancak sınıfsal çelişkilerin ortadan kalkması ile ön plana çıkacak olan *çelişkili* bir *birlik* söz konusudur. Sonuçta mesleğin, bilgisinin gelişimi, sağlığın korunmasının, etkenlerin insan

10 14.5.1988 tarihli Cumhuriyet Gazetesi Eki.

organizması dışında kontrol altına alınabilmelerinin mümkün olabildiği bir aşamaya ulaşmıştır/ulaşmaktadır. Hizmetin koruyuculuğa uygun örgütlenişi, aynı zamanda sağlık bilgisinin kullanımının hizmet niteliğini, Hekimlik Mesleğini ortadan kaldırmaya yönelik gelişimsel bir nitelik de taşır. Özellikle koruyucu faaliyetlerin gelişmesi, çalışanların üretim sürecini hemen tamamen denetlemeleri ile pek çok hastalık ortadan kalkacaktır. İnsanların yaygın bilimsel çalışmalara katılımı Klinik Hekimlik denilen mesleği ortadan kaldıracaktır. (Fizyoloji, mikrobiyoloji, immünoloji, fizyopatoloji gibi temel tıp bilimleri denilenleri kastetmediğimizi özellikle belirtmek isteriz.) Üretimin ileri derecede kompüterize olması bu durumu giderek olanaklı kılmaktadır. (öylesine ki, artık kompütürler hastanın bulgularının verilmesi ile olası tanıları koyabiliyor ve gerekli tetkikleri sıralayabiliyor. Tamamen kompüterize olmuş laboratuvarlar var.) Böylece hekimlik mesleği, bir anlamda, hekim sayısının giderek artması ile eriyecektir. Hekimliğin ortadan kalkışı, ihtiyacı olan herkesin, ihtiyacı olduğu kadar sağlık bilgisinden yararlanması anlamına gelecektir ki işte biz buna *sağlık bilgisinin amatörce kullanılması* ya da *amatörleş(tiril)mesi* diyoruz. Böylece yazımızın başına, bu kez daha aydınlık olarak dönmüş oluyoruz. Burada daha önceden sözünü ettiğimiz olanağa değineceğiz. İnsanların üretim yerlerinde kendi sağlıklarını denetlemelerine, geliştirmelerine, sağlık bilgisinin kullanımına, üretim sürecine kendi çıkarlarını geliştirici yönde katılımlarının nüvesel olanaklarını içerdiğine inandığımız, resmi olarak kurumlaşmış, *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları* bu olanağın adı.

Bir (örnek) Olanak:

1971 tarihli İş Kanunu'nun İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları adını taşıyan 76. maddesinde şöyle deniliyor: «Çalışma Bakanlığınca lüzum görülecek işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere birer işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurulur. Bu kurulun hangi işyerlerinde kurulacağı, teşekkül tarzları, çalışma usulleri, ödev ve yetkileri Çalışma Bakanlığınca çıkarılacak bir tüzükte tespit edilir.» Yasanın bu maddesinde adı geçen tüzük 19.2. 1973 tarihli Resmi Gazetede 14493 sayı ile yayınlanmıştır. Buna göre «İş Kanununun 6. maddesi uyarınca sanayiden sayılan ve devamlı olarak en az 50 işçiyle, 6 aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde her işveren, bir işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurmakla yükümlüdür.» (Madde 2)

Kurulda bulunacak kişiler 3. maddede aşağıdaki gibi sayılmaktadır:

«1) İşveren veya işveren vekili,

2) İşyeri güvenlik şefi, yoksa işyerinde işçi ve güvenliği konularında görevli teknik eleman,

3) İşyeri hekimi,

4) Sosyal işler danışmanı,

5) Varsa sivil savunma uzmanı,

6) İşyerinde görevli formen, ustabaşı ve usta,

7) 274 sayılı kanunun değişik 20. maddesi hükmü uyarınca işyerinde bulunan sendika temsilcilerinin kendi aralarında seçecekleri bir işçi, işyerinde sendika temsilcisi yoksa o işyerindeki işçilerin yarıdan fazlasının katılacağı toplantıda açık oyla seçilebilecek bir işçi.»

Gene 3. maddede kurulun başkanının «işveren veya vekili» olduğu, «b, c, d, e bendlerinde gösterilen üyeler»in «işveren veya vekili tarafından» atanacağı belirtilmektedir.

4. madde bu kurulların görevlerini içermektedir. Buna göre (kısaltarak ve terminoloji korunarak):

«a) İşçi sağlığı ve iş güvenliği konularında o işyerinde çalışanlara yol göstermek, işyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin tedbirleri tespit etmek ve işveren veya vekiline tekliflerde bulunmak, işyerinin niteliğine uygun bir işçi sağlığı ve iş güvenliği iç yönetmeliği taslağı hazırlamak ve işverenin veya vekilinin onayına sunmak ve iç yönetmeliğin uygulanmasını izlemek,

b) Makina ve tezgâhlarda gerekli koruyucuların güvenlik verici bir şekilde yerleştirilmesi..., işçi sağlığı ve iş güvenliği sağlayacak bir düzen kurulması için işveren veya vekiline tekliflerde bulunmak,

c)... her iş kazası veya meslek hastalığında veya işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili bir tehlike halinde... alınması gerekli tedbirleri bir raporla tespit ederek, işverenin veya vekilinin onayına sunmak veya uygulamasını izlemek,

d) İşyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitim ve öğretimini planlamak, ... ilgili programları ... işverenin veya vekilinin onayına sunmak ve uygulamasını izlemek,

e) İşyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanıp yerleştirilmesi ve geliştirilmesi ... için ... çalışmalarda bulunmak,

f) Tesislerin bakım ve onarımında gerekli güvenlik tedbirlerini planlamak ve kontrol etmek,

g) İşçilerin periyodik sağlık muayenelerini izlemek,

h) İşyerinin sağlık ve güvenlik durumuyla ilgili yıllık bir rapor hazırlamak, gelecek yılın çalışma programını tespit etmek ve işverene teklifte bulunmak.»

Ayrıca tüzükte, kurulların en az ayda bir kez toplanacağı, olağanüstü toplantıya çağrılabileceği, kararların oy çokluğu ile alınacağı ve oy eşitliğinde başkanın oyunun geçerli olacağı, her toplantıda konuyla ilgili tutanak düzenleneceği, alınan kararlardan duyurulmasında fayda beklenenlerin işçilere duyurulacağı yazılıdır. «İşverenin yükümlülüğü ise toplantı için gerekli yeri, araç gereci sağlamaktır. (Madde 7)»

İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının bugüne kadar pekaz işyerinde yaşama geçirilebildiği biliniyor. Kurulması başarılabilmiş işyerlerinde işlevsiz kaldıkları, tutanaklardan, yılboyunca aynı-tek maddeyle toplanmış oldukları ya da gündem belirlenemediği için toplantı

başlar başlamaz dağıldığı gibi tespitlerle anlaşılmış bulunuyor. Bu konuda elimizde somut veriler olmamakla birlikte, Nisan ayı içinde yapılan 2. Ulusal İşçi Sağlığı Kongresi'nde çeşitli kurumlardan katılanların dile getirdikleri eksiklikler, engeller bu yöndeydi. Ayrıca aynı kongrede, işçi sendikalarının bu konuya yeteri kadar önem vermedikleri de - sendikalar tarafından da - bol bol dile getirilmişti.

Kurulların işlemezliği sonucunu doğuran şey, sadece ilgisiz yaklaşım olmasa gerek. Belki ilgisiz yaklaşımı da belirleyen öylesi noktalar var ki tüzükte, işçi sağlığının korunması ve geliştirilmesine, çalışanların kendi sağlıklarıyla ilgili süreçleri denetlemelerine doğrudan engel oluşturuyor ve bu da sistemin mantığı aslında:

— Kurulların en az 6 ay süreyle, 50 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde kurulabilir olması başlı başına bir engeldir. Çünkü pekçok işyeri, bu durumda bu kurulların kurulamayacağı bir özelliktedir. Ayrıca kurulların yalnızca iş yasasında belirtilen yerlerle sınırlandırılmış olması da aynı anlamda bir engel oluşturmaktadır.

— Kuruldaki yedi üyeden yalnızca iki tanesi işçidir denilebilir. b, c, d, e maddelerinde belirtilenler doğrudan üretim sürecinin içinde bulunabilen kişiler olmakla birlikte, atamalarının patronca yapılması, çalışanın (bu arada kendilerinin de) çıkarları doğrultusunda bir üretimi amaçlamalarını engelleyecektir. Kaldı ki sendika temsilcisinin de, ne derecede iş güvenliği olduğu ayrı bir konudur. Benzer olarak oy eşitliğinde, patronun oyunun geçerli olması, söz konusu olan çalışanların sağlığı iken, ancak kapitalizmin mantığı içinde anlaşılabilir ve anlamını bulan bir noktadır.

— Kurulun işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında aldığı kararlarda «işverenin» olanaklarını göz önünde tutacak olması (yukarıda sözünü etmedik madde 8) ve aldığı kararları «işverenin» onayına sunması bir diğer engellemedir.

— Benzer şekilde kurulun aldığı kararlardan yalnızca gerekli gördüklerini işçilere duyurması, kurul üyelerinin gene 8. maddede geçen «mesleki, teknik ve çalışma metotlarına ilişkin sırları gizli tutmak zorunda» oluşları da bir engellemedir. 7 üyesinden en fazla ikisini işçilerin oluşturduğu bir kurulun, kararların duyurulup duyurulmamasının kimlerin çıkarına olduğuna karar verirken, kimlerden yana tercih koyacağı açıktır. Ayrıca, çalışanlardan, üretenlerden saklanması gereken teknik sırların oluşu da, kâr esasıyla çalışan kapitalizm mantığıyla anlaşılabiliyor ancak. Çünkü bu sırların sınırı öylesine genişleyebilir, belirsizleşebilir ki işçiler üretimde neyi işlediklerinin bile bilgisine sahip olmayabilirler. (Buna ilişkin veriler de gene II. Ulusal İşçi Sağlığı Kongresi'nde dile getirilmişti.) Bu ise metropol kapitalist ülkelerin, kendi sınırları içinde yükselen muhalefet nedeniyle kullanamadıkları sanayileri, Türkiye gibi bağımlı ülkelere devrettikleri zamanımızda özellikle önemlidir ve bu anlamda siyasal bir yönü de içermektedir.

— Bütün bunların dışında patronun yükümlülüğü son derece sı-

nırlı ve traji-komik olarak belirlenmiştir. Patron sadece toplantıların yapılması için yaptırımsız bir zorunlulukla karşı karşıyadır. Ötesinde, kurulun alabileceği kararların yerine getirilip, getirilmeyeceği tamamen kendi insiyatifindedir.

İşte tüm bu kısıtlamalara, engellemelere karşın biz, bu kurulların elden geldiğince işlevselleştirilmesi için çalışılması gerektiğine inanıyoruz. Bu ise açıkça sendika temsilcilerinin, sendikaların görevi olmaktadır, mevzuat gereği. Kurulların çalışmaları, yalnızca 7 kişilik, ayda bir yapılan toplantılarla sınırlı alınmamalı, sendika temsilcilerinin aylık toplantılara hazırlanırken, işyerindeki diğer işçilerle gündeme alınacak konuları belirlemek, savunulacakları tartışarak geliştirmek süreci de kurul çalışmalarının görünmeyen ancak asıl dinamik kısım olarak anlaşılmalı ve bu dinamiklik yaşama geçirilmelidir. Bu süreç ve kurullar, getirebileceği günlük pratik kazanımlar yanında, başlıca iki nedenle önemlidir: Öncelikle yüzyıllardır kafa emeğinden uzaklaştırılmış, sıradan kol emekçilerinin, onların zihinsel kapasitelerini horlayan, ideolojik egemen sınıf yaklaşımlarına, bir başka yönden ideolojik reddiye anlamını taşımaktadır. Üretenler kendi çıkarlarına bir gelecek için kültürel anlamda, zihinsel yönden yaratıcı olmak, nasıl bir dünya istediklerini bilmek zorundadırlar. Bu nedenle öncelikle sendikalar, sendika temsilcileri, sıradan işçileri, yüzyılların birikimiyle, pekçok yerde tozlanmış zihinleri, «ben bu aracı ya da nesneyi nasıl kullanırsam daha üretici olurum» (sağlık da bunun içinde) gibi bir dinamik sürece çekmelidirler. Kısaca bu kurullar, işçi sınıfının zihinsel yaratıcılığının kanıtı olabilirler.

Öte yandan kurulların, koruyucu hekimlik ilkelerinin yaşama geçirilebileceği, bunun için çalışanların katılımlarının sağlanabileceği zeminler olduğu söylenebilir. Öylesi zeminler ki, üretenlerin, üretimi tümüyle kendi çıkarlarından yana düzenleyebilmelerinin nüvelerini taşıyan... Bu yönde yaratıcı işbirliklerinin yakalanabildiği... Üretim sürecindeki tıkanıklıklar, nedenleri, aşılma yolları, toplumsal olaylarla ilişkileri üzerine düşünülebilen, çalışılabilen... Sağlık bilgisi üretiminin, kullanımının amatörleştirilmesi yolunda ışıltılar veren... Geleceğin toplumundaki yeni sağlık yaklaşımlarının netleşebileceği...

İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurulları ekonomik ve ideolojik savaşımın kopmaz parçası durumuna getirilmek zorundadır.

29 Mayıs 1988

Kimlik Arayışı

İbrahim Ender

Ülkemizde sosyal mücadelenin yükselmesiyle ilerici düşünce akımlarına duyulan sempati artmış, hareketin kadrolarına güven duyulmuş, katılımlar olmuştur. Türkiye sosyalist düşünüşünün bu gelişmelerden yeterince yararlandığını sanmıyorum. Bir zamanlar, bu konuya kafa yoranların çabaları «küçükburjuva entelektüelinin hobisi» diye nitelendirilirdi.

ABD emperyalizminin güdümünde, ülkemizde gerçekleştirilen baskı ve terör ortamından sonra, cezaevi ile tanışan ilerici, devrimci insanlar, neden sonra okuma ve araştırma fırsatına kavuştular. Dışarda kapağına dokunulmamış kitaplar içerde büyük bir açlık içinde okunmaya başlandı, özümlenmeye çalışıldı. Bir çoğumuzun kültür ve sanat konularıyla ilgimiz yoktu; mektup bile yazamıyorduk.

Marksist literatürle giderek tanıştıkça, boşluklarımızı tek tek görerek hızla açıklarımızı doldurmaya yöneldik. Okuma, araştırma, öğrenme çabası, sonunda bizi sistemli yazmaya itti. Şimdi bir çok siyasî tutuklu kalemi elinden düşürmüyor. Bu, olumlu yöneliştir.

Oysa, bazı sol fraksiyonların kendi sempatizanlarına doğru dürüst sosyalist düşünüşü öğretmeden çok önce, kendi öznel görüşlerini kabul ettirme çabasına giriştiklerine tanık olduk. Şimdi ise gerek «öncü», gerekse «sempatizan» durumunda olanlar birlikte öğreniyoruz.

Sistemin bizleri politikadışı tutmak için giriştiği baskıcı, militarist yönlendirmeler tümüyle boşa çıktı. Biz de yetenekli bir devrimcinin toplumun ebesi olduğunu, çok yönlü donatımıyla topluma örnek olması gerektiğini tüm çıplaklığıyla kavramış olduk. Öncülüğün papağan misali lâfazanlıkla kazanılamıyacağı, gelişigüzel yazı denemeleriyle yetinilemiyeceği çetin ceviz dönemlerde somut biçimde gözlendi. Aynaya bakınca kendini komünist gören «öncülerin» geçirdikleri sınavları gördük. Hayat ve mücadele her türden sığlığı ve kolaycılığı bir kenara atmıştır.

Emperyalist aşamadaki kapitalizm, emekçi halk kitlelerini ekonomik, politik, ideolojik, kültürel, sanatsal vd. alanlarda tek tipleştirmek istiyor. Bu tek tipleştirme yöntemleri, faşizmin kitle tabanı arayarak iktidarını pekiştirmek anlamına geliyor. Temel ve asgarî bilimsel bilgilerden yoksun olan «öncüler» faşizm üstüne fanteziler döktürdüler, temel kavramları karıştırdılar, hayat ve mücadelenin öne çıkardığı görevler karşısında güdük kaldılar. Yediğimiz darbelerle bunu da öğrendik.

İçinden geldiğimiz sol siyasetler, bilimsel öğretiyi yeterince kav-

ramadan, pişmemiş çiğ biçimleriyle, şemacılığın dışına çıkamadan yorumlamakla kalmıyor, «silahlı mücadele» kadrolara tek yol olarak sunuluyordu. Kadrolar ve önderlerin savaş içinden çıkacağı temel ilke edinilmişti. Öte yandan ekonomizm ve reformizmin girdabına kapılanların da birer «tek yol'u» vardı. Ülkenin kendine özgü koşulları, sosyal yapının özgün özelikleri, sosyal sınıfların konumları, uluslararası durum, temel ilke edindikleri siyasal mücadele yöntemleriyle reddedilmişti. Bu iki eğilim de (sağ ve «sol» oportünizm) zor koşullar karşısında kitlelere ihanet etmiştir. Siyasî mücadeleyi reddedenlerin, sosyalizmin temel teorik sorunlarını bile inkâr ettikleri görülmüştür.

Ekonomizmi «komünizm» diye sunanlar, sosyal pratikten kopuk entelektüel bilgi birikimine «cephanelik» gözüyle bakanlar da sonunda maskara oldu.

«Silahlı mücadeleyi» salt saflaşma olarak görenler de bilimsel teoriyi başka biçimde reddetmektedir. Bir zamanlar, ben de bu saflaşmanın içindeydim. 1970-80'li yıllarda beliren saflaşmaları, tam anlamıyla yönünü bulmuş, donatımlı bir iktidar mücadelesi yerine koyamayız. İktidar mücadelesi soyut yöntemle, soyut cephede değil, hayat ve üretimin tüm süreçlerinde verilmelidir. Bize yalnızca eli silah tutan adam değil; fabrikada, tarlada eii araç ve gereç kullanan, üniversitede öğretim üyesi, ekonomist, diplomat, bürokrat, teknokrat vb., sosyalist düşünüşlü, donatımlı kadrolar gerekliydi. Bunların varlığı önemsenmedi. Bunu önemsediğini sanan «ilerlemeci» kesim, 1974-78 Ecevit iktidarı sırasında, bazı birimlere tepeden girerek «kadrolaşmak» istedi. Oysa ciddî bir örgütsel yapının tüm birimlerde disiplinli biçimde kadrolaşması gerekiyordu. Bu görevi yerine getirecek deneyim ve donatımdan yoksunduk. Dünya devrimci pratiğinden alınacak dersleri önümüze koymamıştık; bu yüzden kahraman Vietnam halkının mücadelesini, savaşmanın ne demek olduğunu, savaşın teorisiyle pratiği arasındaki organik bağını tam anlamıyla tahlil edememiştik; propaganda birimlerinin çalışma tarzlarını, sanat ve politikanın iç içe oluşunu ne yazık toplumca özümseyemediğimizi 12 Eylül yenilgisinde acıyla görmeye başladık..

Daha düne kadar, gevşek günlerde aktarmacı ve yuvarlak bilgilerle sayfalar dolusu ahkâm kesenler, bunca zorlu günlerden sonra nasıl oluyor da kendilerine «öncü» ve «örgüt» diyebiliyorlar? Toplumun ekonomik, politik durumlarını, ideolojik yönünü, askerî konumunu kesinkes kavradıklarını ileri sürenler, yaşamış oldukları sosyal pratiklerinin sonunda, nasıl bir teorik boşluğun içine yuvarlandıklarını, kavram kargaşasının dibinde boğulduklarının acaba farkına varmışlar mıdır? Küçümsenen sosyalist düşünüş birikimi konusunu yeterince düşünmüşler midir?

İnsanlığın kültür mirası, «burjuva kültürü» diye küçümsendiğinde, ilerici sosyalist kültüre -özellikle Türkiye'de- nasıl köprü kurulacak ve yine Türkiye'de sosyalist düşünüş nasıl üretilecek ve dünya pratiğiyle ne gibi paralellikler kurulabilecektir? Kendisine «devrimci» yaftasını yapıştıran küçükburjuva aydınları, toplumumuzun ba-

şından geçen altüst oluşları sorgularken bu soruların cevaplarını enikonu düşünmek zorundadırlar.

İlerici, devrimci insan, evrensel kültürün bütün dallarından haberli olmalıdır. Resim, edebiyat, plastik sanatlar, müzik, tiyatro, sinema, şiir, roman dallarında bilgi birikimi ve kendini donatmak gerekiyor. Kültürel faaliyet hakkında Belinski'nin dediği gibi, «duygular, düşünceler, iletişim, esin gücü vs.» bütün bunların hepsi gereklidir.

Bu açıklamayla, bizim ilerici, devrimci insanımızın nasıl bir değerlendirme yapması gerektiğini öne çıkararak, donatım boşluğumuzu ve yetersizliğimizi vurgulamak istiyorum. Çünkü karşı çıktığımızı sandığımız, emperyalist aşamadaki kapitalist sistem, donatımsız, hazırlıksız sosyalist örgütlenmelerin saptırılması için bütün silahlarıyla seferberlik halindedir.

Elimden geldiği kadarıyla, yaşadığım cezaevi koşullarında kültürel birikimimi geliştirmeye çalışıyorum. Bilmediğim konuları, bilgiçlik taslamadan, demagojilere sapmadan, öğrenmeye, birikimimi aktarmaya çabalamaktayım. Cezaevleri, ukalâlığa, demagojilere, bilgiçlik numaralarına kapalı mekânlardır. Öğrenmek, öğretmek zordur. Kültürel faaliyet ve bunun birikimi maymun iştahlı özentilerle yerli yerine oturmaz.

22 Mayıs 1988

Sağmalcılar Cezaevi - İst.

☆

SORUN'A ABONE ÇAĞRISI

İlerici Okur Arkadaş!

İlerici yayın organları, hakim gerici ittifakın çok yönlü baskısı altındadır. Sistemin doğasından kaynaklanan bu durumun aşılması gerekiyor. Olmayan demokrasimizin koruyuculuğundan yoksun bulunan ilerici yayın organlarının tek güvencesi: İlkeleri, tarihsel iyimserliği ve tükenmeyen dayanışmasını esirgemeyen okurların varlığıdır.

Eğer **doğru buluyorsanız,** SORUN'un okunması, okutulması, dağıtılması, daha nitelikli bir içeriğe kavuşması, kısaca işlevsel olması için rol üstleniniz!

Okurlarımızın abone katkılarını bekleyeceğiz.

Abone bedeli: Yurtiçi (6 sayı) 7000 Tl. Yurtdışı 25 DM. Posta Çeki: 98213 ya da Döviz Hesabı No. 18474 T. İş Bankası Türbe Şubesi İstanbul adresine gönderilebilir.

Devrimci Dayanışma, İlkesellik ve Cezaevleri

II

Halit Çabalı

Cezaevindeki İnsanlarımızın Yüreği Nasıl Çarpıyor

Çanakkale E Tipi Özel Cezaevinden bir başka okur şöyle seslenıyor:

□ Sevgili SORUN Çalışanları,

Öncelikle yayın hayatınızda başarılar diliyor ve sevgilerimi iletiyorum.

Gönderdiğiniz SORUN B.K.Dz.'nin 2. sayısını almış bulunmaktayım. Bu özverili çabanız için hepinize çok teşekkürler. Dizi'nin makalelerini ilgi ile okudum, temennim daha geniş ve zengin makalelerin böylesine güzel bir Dizi'de yerini almasıdır (...).

Türkiye Sol'una hitap eden bütün yayınların, cezaevlerinde ilgiyle izlendiği bir gerçek. Dün'e oranla bugün, -dün'ün içinden gelen biri olarak gözlemim- bir çok dergide zengin konulara yer veriliyor. Adeta, 'dün'den 'hınç' alırcasına... Bu güzel bir şey. Teori, bir hayat tarzıdır. Yeterki teori'nin kılcal damarları hayatın nesnelliğine iyice nüfuz edebilsin. Yayın organlarında yer alan her yazı bir 'teori' olmasa da, bir perspektiftir; ve tartışmaya boyut kazandıran bir kafa ürünüdür. Ayrıca bir açılımdır. Açılımlar, bireyin algısını geliştiren olumsuzluğu gösterip olumluluğa ulaştıran bir nevi önermedir. Bu anlamda 'dün' bu denli zengin olmayan siyasi arena, bugün 'dün'e göre bir adım ilerde. Bu olumluluk, 'dün'ün ve de 'bugün'ün insanlarına zengin bir perspektif sunarken, gündemin canlılığını da bir o kadar koruyor.

Bunun içindir ki, Türkiye siyasasını canlandıran her kafa emeğini cezaevlerinde ilgiyle izliyoruz. Bu türden eserlerde emeği geçen ve Türkiye Solu'nun siyasasına mal eden her insana kendi adıma teşekkür borçluyum.

□ Sevgili SORUN Çalışanları, «SORUN'dan Cezaevlerindeki Arkadaşlara» başlıklı yazınızı ilgiyle okudum. Gösterdiğiniz bu türden bir özveri şahsen beni duygulandırdı. İçerdeki insanların sorunlarını paylaşmanız yayın anlayışınızın örnek bir davranışını açığa çıkarıyor. 'Onlara' inat hayattan ve mücadeleden soyutlayamayanlara en güzel cevap, geleceğe umutla bakışımızın nesnelliğini, en ağır yaptırım ve de yoketme koşullarından bu güne onurla gelişimizdir. Bu çerçevede biz siyasi tutsaklara anlayış olarak gösterdiğiniz desteği yürekten selamlıyor, sevgilerimi iletiyorum.

Not: SORUN, B.K.Dz.'nin 1. sayısı elinizde kaldı mı? Bana 2. sa-

yısını gönderdiğiniz için doğal olarak 1. sayısını merak ediyorum. Elinizde varsa gönderebilirseniz çok sevinirim.

☆

Diyarbakır Askeri Cezaevindeki olaylar, Doğu'daki insanımızın «yazgısı»nı yansıtması bakımından önemli ipuçlarını belgeliyor. İlerde bu cezaevi hakkında daha ayrıntılı yazılar yazılacaktır.

□ Sn. SORUN Çalışanları,

İstemimiz üzerine adıma gönderilen kitapları aldım. Her şeyden önce göstermiş olduğunuz ilgiye teşekkür ederiz; bu konulardaki duyarlılık ve sorumluluk anlayışınızı takdirle karşılıyoruz. Kanımca yenilgi döneminden sonra olumlu yönde filizlenen bir nokta da Devrimci-Demokrat platformların yakınlaşma ve dayanışma gereksinimini bir nebze de olsa, bunu hissedip hayata geçirmeleri sevindirici bir olay. İlerici yayıncılığın maddi ve parasal sorunlarının olduğu bir dönemde, tüm baskı ve engellemelere rağmen dayanışma görevini yerine getirmeye çalışan bütün ilerici yayın organlarını kutluyoruz.

Beş ay önce Diyarbakır Özel Askeri Cezaevinden (Aydın E Tipi Özel Cezaevine) sevkedildim. Adından da anlaşılacağı gibi gerçekten özel bir konuma sahip olan 5 Nolu zindanda kaldığım 8 yıl boyunca herhangi bir yayın organıyla doğrudan bir ilişkim olmadı. Benim gibi binlerce insan bu haktan yoksun bırakıldı. Akla hayale gelmeyecek işkence yöntemleriyle insanları kişiliksizleştirme bataklığına sürüklemek için büyük çabalar sarfedildi. Sistematik olarak uygulanan işkenceler sonucu yetmişe yakın arkadaşımız yaşamını yitirdi. Bu rakamın onlarca katı kadar insan da sakat kaldı.

«Eylül kasırgası» tarafından PENTAGON patentli «kurulu düzeni idame ettiren» kurumlar tarafından, yüzbinlerce emekçi, demokrat ve sosyaliste verilen politik mahkumiyet kararlarından, adıma çekilen kurada, payıma idam hükmü çıktı. Dosyam şu anda Meclis'de, yeni «seçilenlerin» elinde...

Eşikte «çağ atlatan»lar tarafından uygulanan tüm uslandırma yöntemlerine karşın, bir türlü uslanamadık. Uslanmadığımız gibi «kötü alışkanlık»larımızın başında yer alan okuma alışkanlığını bir türlü köreltemediler. Şu anda bu alışkanlığımızı giderecek tek ihtiyaç da kitap ve çeşitli yayın organlarıdır. Ancak cezaevi koşullarında bu ihtiyacımızı yeterince karşılayamıyoruz. Ekonomik durumumuzu zorlayarak bu sorunu çözmeye çalışıyoruz; ama yine de dostların katkılarını bekliyoruz.

Özellikle de (...) adlı kitaplara acil ihtiyaç duymaktayız. Bunları bizlere sağlamanızı bir dost olarak sizlerden istiyorum.

Eleştiri ve düşüncelerimizi süreç içersinde göndermeye çalışacağız. Bunları hoşgörülü bir ilgiyle karşılayacağınızı ve değerlendireceğinizi umarız.

Başarı dileklerimizle SORUN Çalışanlarını selamlıyoruz. Sevgiyle, Dostlukla...

☆

Aşağıdaki mektup Gaziantep Özel Tip Cezaevinden:

□ Dost SORUN'a...

(...) tarihli koli gönderdiğinizi bildiren yazınızı ve (...) tarihinde gönderdiğiniz kitapları aldım. En içten ve sıcak duygularımla teşekkürlerimi kabullenmenizi diliyorum.

«SORUN'a doğru'yu bulmak şartıyla sahip çıkılması, katkıda bulunması» beklentinizin haklı ve yerinde olduğuna inanıyorum. Gelgelelim; 24 Ocak ekonomisinin «kerameti kendinden menkul» uygulamalarının, maddi yönde katkıda bulunmaktan alıkoyduğunu geçen yazıtımda belirtmiştim. Düşünsel açıdan katkıda bulunmak ise, öyle ha demekle olacak iş olmadığına göre, bu aşamada, ilerisi için olabilirse ve yayın anlayışınızla çelişmediği sınırlaması olmadan katkıda bulunabilirim.

«Cezaevlerindeki arkadaşlara tek tek mektup yazmak, onların ihtiyaçlarını nisbeten karşılamaya kalkmak, yayınevlerinin gücünü aşan ve ilkeselliği, sorumluluğu ağır basan bir sorun olduğu» çok doğru bir belirleme. Böyle olmakla birlikte, bana gönderdiğiniz kitap ve mektup öte yandan ihtiyacımızın nisbeten karşılanması olgusu; salt bana özgü ve benimle sınırlı değil, bulunduğum bloktaki 23 arkadaşım adına ve onların ihtiyaçlarının da karşılanması olduğunu bilmeniz, olayı belirlemenizdeki doğruyu geçersiz kılmamakla birlikte; bir birimin kendi özgüllüğünün sonucu olarak, özerkliğinin haklı bulunması anlamında, ilkelerinizi ve sorumluluğunuzu aşan ya da onları çiğneyen bir gelişme değil. Öyle bir şeyi ben istemeyeceğim gibi, sizlerin de hoşgörüyle karşılamanız olanaksız olurdu.

İlk istediğim; iki ayda bir yayımlanan yayınınızı edinebilmeye yönelikti. Ancak, bu isteğimi sınırlamanın, içinde bulunduğum koşullarda kendimi aşmama yardımcı olabilecek düşün ürünlerini dışlamak anlamı da içereceğinden; bilinçlenmeme kendi kendime ket vurmuş olacaktım. Yazıtımızda, genel olarak yayınlarınızdan yararlanmak istememin nedeni de; bunun bilincine varmış olmamdı.

Ortak sosyalist kültürün oluşturulması, doğal olarak ortak yönlerin araştırılıp geliştirilmesi, doğma ve sapmalardan arındırılması ve bunun yol ve yönteminin belirlenmesi için ortak çabayı da kaçınılmaz kılmaktadır. Bunun geçmişte oluşturulmasının «her grubun münhasırlığı»yla doğrudan ilintili olduğu gerçeğinden yola çıkarsak, «kendine münhasırlığın» işçi sınıfı bilincini dogmalaştırıp, onu işlevsiz kılmasının önündeki engelleri söküp atmanın gerekliliği daha bir önem kazanacaktır. Karşılıklı dayanışma; bu önemliliğe, tarafların verdiği önemin açık kanıtıdır. Olanaklarının olmadığını açıklayan biri ya da birileriyle, ellerindeki olanaklar çerçevesinde, bu birilerine, hele bun-

lar dost olarak görülen birilerine yardımcı olmayı kaçınılmaz ve zorunlu kılmaz mı?

İşçi sınıfı partisini ve ideolojisini oluşturma uğraşı, ne salt kendi içinde, ya da sınırlı çevresine seslenmekle kitlelere maledilebilir, ne de olaya salt parasal açıdan yaklaşımı ve kazanımı yayınının olmazsa olmazı yapanlarca oluşturulabilir. Sizin yeriniz, bu ikisinden ayrı ve özgün bir yerdir.

Ekonomik olarak katkıda bulunmadığımın burukluğunu tüm benliğimle yaşadığımı bilerek; ilke ve sorumluluğunuzun sınırlarını sarsıp zedelenmediği sürece, elinizdeki olanaklardan (hazır eserlerden) ve gelecekteki etkinliklerinizden yararlanmak isteğimi yineliyor, yayın yaşamınızda başarılar diliyorum. Dostlukla, esenlikle...

Not: SORUN B.K.Dz.'nin ilk sayısı elime geçmedi. 2. sayısı ise, gönderdiğiniz listede olmamakla birlikte elime geçti.

☆

Erzincan Askeri Cezaevinden ilerici yayınları yeni okumak olanağına kavuşmuş bir okurumuz gene aynı özlemleri, okumaya olan açlığı dile getiriyor:

□ Sn. SORUN Çalışanları,

Doğa yasası gereği, zor ama zorunlu olarak dünyaya getirilen bir bebenin yaptığı ilk eylem, tiz çığlığıyla dünyaya merhaba demesi, ve karşılığında sevenleri tarafından büyük ilgi göstermesi oluyor. Sizlerin de koşulların dayatması ve sorumluluk bilinciyle yayın dünyasına yeni bir ses, taze bir kan ve yaşamaya-mücadeleye aday yeni bir can getirmenizi saygıyla karşılıyor, «SORUN»a Merhaba diyorum.

Ancak bir tarafta ekonomik olanaksızlık, diğer tarafta koşullar ve bu koşullara bakış açısının getirdiği farklılıklara ilkel yaklaşımlar da okumanın, bilgilenme ve gelişmenin önünde en büyük engellerden bazıları.

Keza, sistemin «depolitizasyon politikası» adı altında yıllarca, her türlü yöntem ve taktiği yaşama geçirdiği bir dönemden geçip bu günlere geldik, ve tüm olumsuzluklara rağmen onurumuzu, kişilik ve kimliğimizi korumaya çalıştık.

Bu nedenlerle cezaevine giren ve girmeyen pek çok kitap, dergi vb. yayınları izleme olanağına sahip olamıyoruz!

Sizleri, özellikle konumumuzu dikkate alarak, bu sorunumuzun çözümüne yardımcı olmaya çağırıyorum.

Başta «SORUN» olmak üzere her türlü okuyabileceğimiz, bilgilenip gelişeceğimiz ve kendimizi yarınlara hazırlamamızda yardımcı olabilecek yayınlar konusunda sizlerden özveri bekliyorum.

Dostça selamlarımı iletiyor, yaşam kavganızda başarılar diliyorum.

☆

Erzincan Askeri Cezaevinden bir başka okurumuz özlemlerini daha açıkça dile getiriyor:

□ Sn. SORUN Yönetmeni,

Öncelikle «SORUN, Birlikte Kitap Dizisi»ni yayımlamaya başlamanız nedeniyle (biraz geç de olsa) SORUN Çalışanlarını kutlar, bu konudaki çalışmalarınızın devamını dilerim.

Koğuşumuza on gün önce gelen SORUN'un iki sayısının, henüz bütünüyle okuyup derinlemesine inceleyemedim. 25 küsur kişiden bana düşen zaman içinde, ancak bir göz gezdirebilme ve bir iki kısa yazıyı okuyabilme olanağını bulabildim.

Diğer yeni sosyalist yayınlar gibi, SORUN'u da sürekli izlemek ya ülkemiz sorunlarının çözümünde ne gibi önermeler getirdiğini öğrenmek istiyorum. SORUN'un getirdiği ya da getireceği önermeleri benimseyip benimsememem önemli değil. Bence önemli olan her iki durumda da birbirimize belirli bir hoşgörü ve dostluk anlayışı içinde yaklaşmamızdır. Önemli olarak gördüğüm şeylerden biri de, genel yayın politikasında ve yazılarda kullanılan üsluptur. «Bu saatten sonra kim ve hangi yayın organı olursa olsun, farklı önermelerle ortaya çıkan dergi ve grupları eleştirirken küfüre varan bir üslup kullanmamalıdır.» diye düşünüyorum. Bu, bir tavır alıştır. Bu, tavır alış, geçmişten çıkarılan derslerin olumlu bir sonucudur. Bu konuda, sizlerin de farklı şeyler düşüneceğinizi sanmıyorum. Bu düşüncelerim, ve bu çizgi doğrultusunda, sizlerle gerek bir okur olarak, gerekse mektuplaşmak düzeyinde bir ilişki kurmak ve bu ilişkiyi (farklı şeylere inansak bile) sürdürmek istiyorum.

Cezaevlerindeki devrimcilerin sorunlarına eğilmeniz, duyarlık göstermeniz ve sahiplenmeniz beni sevindirdi. İlginize teşekkürler. Ne yazık ki, genel anlamda ülkemiz sosyalist hareketi daha henüz yenilgi dönemini atlatıp, ülkemiz sorunlarıyla, kendi sorunlarıyla ve tabiî içerdeki devrimci sosyalistlerin sorunlarıyla ilgilenme durumuna gelememiştir. Bu konuda, olumlu bir kaç girişim olsa da, genel durumu değiştirmemektedir. Bu noktada, SORUN'un bu konudaki tutumu olumlu ve umut vericidir.

SORUN'un 2. sayısında: İnsanların, bazı yayınevlerini «kızılay» sanmamaları gerektiğini, yazıyorsunuz. Bunu, içinde bulunduğumuz olanaksızlıklarla birlikte ele alıp değerlendirdiğimde; size katılsam mı, katılmasam mı ikilemine düştüğümü belirtmeliyim. Şunu, sizin de kabul edeceğinizi sanıyorum: Hiç kimse, özellikle devrimciler; kimseden özellikle maddi yardım «dilenmekten» hoşlanmazlar. Bizlerin, kendimize yakın gördüğümüz insanları sorumluluk almaya çağırmamızın nedenleri açıktır. Eğer, az buçuk da olsa olanaklarımız olsaydı, kendimize yakın dahi görsek, insanları sıkıntıya sokmak istemezdik. Bunu, bildiğinizi, en azından tahmin ettiğinizi sanıyorum. Söz konusu anlatımı açık sözlü oluşunuza ve samimiyetinize bağlıyorum. Umarım bundan sonraki ilişkilerimizde de aynı samimiyetle davranırız.

Benim, öncelikle Lenin'in bütün eserleri olmak üzere, klasiklere

gereksinimim var. Sistemli bir çalışmayı sürdürebilmek için, bu önceliği altını çizerek belirtmek zorunluluk oluşturuyor. 12 Eylül sonrasında klasiklerin yeni basımlarının yapılmadığını biliyorum. Bu nedenle, gereksinimim olan klasiklerin büyük bir bölümünün kitabevlerinde ya da yayınevlerinde bulamayacağımı sanıyorum. Buna rağmen, bu kitapların bulunabileceğine inanıyorum. Önceden kalma kitaplar olabilir. Bu konuda, SORUN Çalışanlarının özel ilgileri ve özverilerini bekliyorum. Ya da (bu aynı zamanda bir öneridir) SORUN'un, okurları arasında bir iletişim kurarak bu sorunu çözme doğrultusunda değişik bir yol bulmasını istiyorum. Bu yol, SORUN'la direk ilişki kuran okurlarla bizler arasında bir ilişki kurularak ya da SORUN aracılığıyla bütün okurlara iletilerek sağlanabilir.

(...) Önümüzdeki günlerde daha değişik konularda da yazışabilmek umuduyla... Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

Sevgi ve dostlukla...

☆

Cezaevindeki insanlarımızın mektuplarını SORUN aracılığıyla kitlelere yansıtırken, bütün ilerici kadroların bu konuyu iyice düşünmelerini, içerdeki arkadaşlarının başta kitap olmak üzere ihtiyaçlarını karşılamak için gereken duyarlığı göstermelerini beklemekteyiz. Tek başına bu konu bile ülkemizdeki ilerici hareketin hangi düzeyde donatımlı olup olmadığını da yansıtıyor. Siyasi mahkumlar düşünce ve davranışları nedeniyle içerdedir. Sahiplenmek hepimizin görevidir.

28 Mart 1988

☆

UNUTMA!

Hiçbir vakit tam karanlık değil gece,
çok denedim,
kulak ver dinle,
her acının sonunda açık bir pencere vardır,
aydınlık bir pencere.

Ahmet Yıldırım

E Tipi Özel Cezaevi - Malatya

Sırrı Öztürk

İLERİCİ
YAYINCILIĞIMIZIN
SORUMLULUĞU

Sorun Yayınları

Mihail Gorbaçov

SBKP MK 27. KONGRE
SİYASAL RAPORU

Sorun Yayınları

Sırrı Öztürk

Demokrasi Mücadelesi
Sendikal - Siyasal Birlik

PARTİLEŞME
SORUNU
I

Sorun Yayınları

Boris Kırasulin

SİLAHSIZLANMA
VE
SOSYALİZM

Sorun Yayınları

Sırrı Öztürk

PARTİLEŞME
SORUNU
II

İSP'NİN OLUŞTURULMASI
M. ALİ AYBAR VE UĞUR MUMCU'NUN
SOSYALİZM ANLAYIŞLARININ ELEŞTİRİSİ
ÖKUR ELEŞTİRİLERİ SORULAR VE CEVAPLAR

Sorun Yayınları

Vadim Zagladin

ULUSLARARASI
GENEL
GÜVENLİK

Sorun Yayınları

Sorun Yayınları

Yeni Dizi:

☐ ERICH FROMM'UN VE YENİ FREUDÇULUĞUN ELEŞTİRİSİ 1900
V.İ. Dobrenkov

☐ İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU 1900
Sırrı Öztürk

☐ FELSEFE TARİHİ İlk Çağ I. Cilt 1900
Tuncer Tuğcu

☐ PARTİLEŞME SORUNU I 2400
Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik
Sırrı Öztürk

☐ EĞİTİM ÜZERİNE 3300
V. Suhomlinski

☐ EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM 3700
Harry K. Wells

☐ PARTİLEŞME SORUNU II 3200
İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm Anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar
Sırrı Öztürk

☐ ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK 1300
Vadim Zagladin

☐ ÇOCUK EĞİTİMİ 2400
Anton Makarenko

☐ SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU 2400
Mihail Gorbaçov

☐ SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM 1500
Boris Krasulin

☐ SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ SAYILARI 1500

Mevcudu Olanlar:

☐ SENDİKALAR VE SOSYALİZM 1000
Henri Krasucki

☐ SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI 1000
Henri Krasucki

☐ İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15-16 HAZİRAN 10.000
Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar
Sırrı Öztürk

☐ OPORTÜNİZM YARGILANIYOR 2500
Sırrı Öztürk

☐ İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE 2400
Georgi Dimitrov

☐ SOVYET ORDUSU 4400
Sovyet Savaş Tarihi-Askerlik Bilimi-Doktrini-Sanatı-Stratejisi
S.S. Lototski Başkanlığında Bilim Kurulu

☐ KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ I. KONGRESİ ANA RAPOR VE KÜBA CUMHURİYETİ ANAYASASI 4000
Granma Dergisi Yazı Kurulu

☐ TARİHİN MANTIĞI 1000
Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine
Viktor Neznanov (Beraat etti)

☐ SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ 700
Altmışlarda Neler Oldu?
Oleg İvanov

☐ LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASİYETLERİ 1000
Clara Zetkin (Beraat etti)

☐ SOSYALİZM VE HÜMANİZM 2900
S.İ. Popov

☐ YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV 1800
Nina Andonova

Sorun Yayınları: Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2 K.1 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 527 45 38